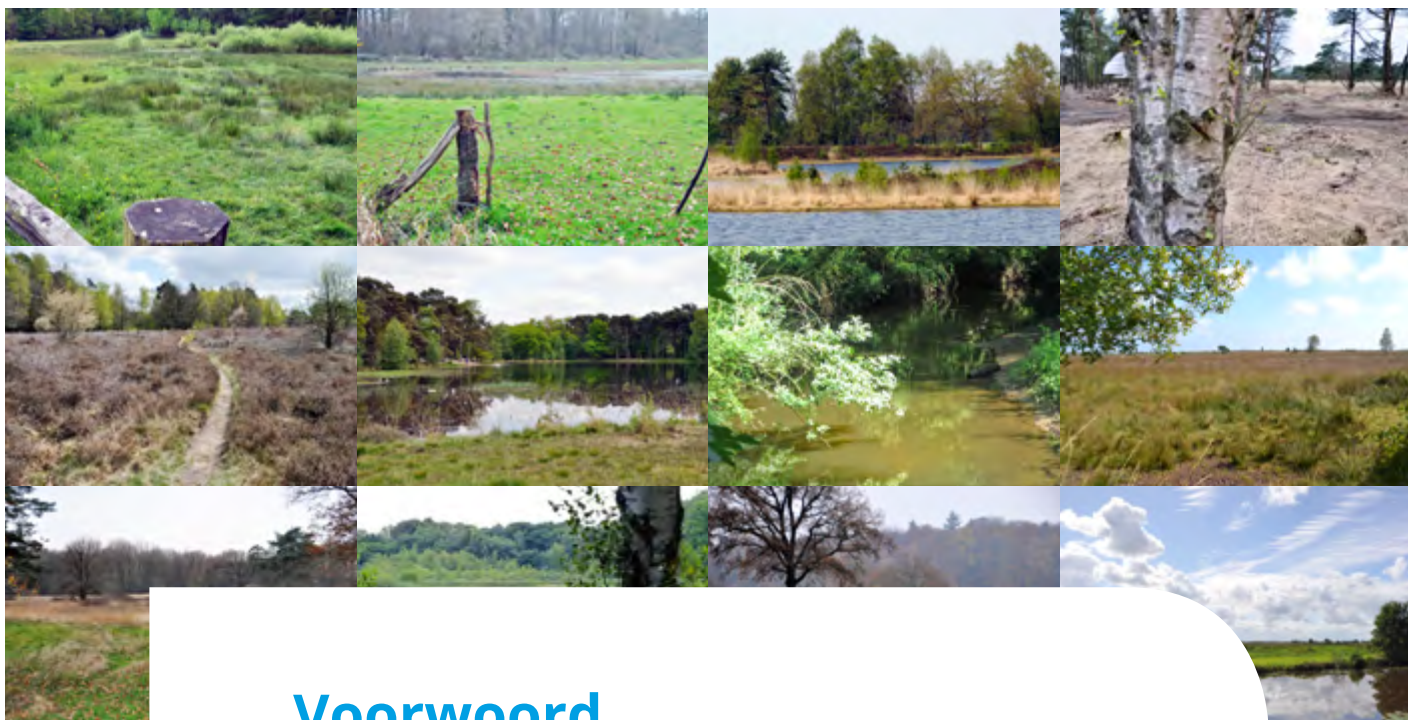

Ontwikkelopgave Natura 2000

Jaarverslag 2018

Voorwoord

Afgelopen jaar is er door heel veel partijen weer hard gewerkt bij het realiseren van onze Natura 2000 opgave. De unieke samenwerking van allerlei partijen in Overijssel daarbij lijkt soms zo vanzelfsprekend. Maar nu plannen steeds concreter worden, wordt de druk ook groter. Dus een rechte rug is belangrijk en dan helpt het als je samen sterk staat. Onze pioniersgeest moeten we vast houden.

In 2018 is het eerste Provinciaal Inpassingsplan door Provinciale Staten vastgesteld. En dat ging onder een lawine van complimenten. Waarvoor? Voor het zorgvuldige gebiedsproces. We weten dat de uitvoering van alle plannen veel betekent voor inwoners en ondernemers. We nemen maatregelen die mensen direct raken en bijvoorbeeld consequenties kunnen hebben voor hun bedrijfsvoering. Het is aan al onze partners en onszelf om zo zorgvuldig mogelijk met alle betrokkenen daarover in gesprek te gaan. En dan is het goed dat dit door Provinciale Staten gezien wordt. Er volgen nog een heleboel PIPS. Dit geeft vertrouwen voor de toekomst. Ook hier werkt 'samen, beter'.

De uitvoering komt in steeds meer gebieden op stoom. Het is belangrijk om te blijven vertellen hoe belangrijk het is om biodiversiteit in stand te houden. Dat staat niet altijd bij iedereen op het netvlies en vraagt extra inzet van iedereen om dit goed te blijven uitleggen.

Er komt veel af op de agrariërs. De landbouw maakt de belangrijkste fase van de afgelopen zestig jaar door: de overgang naar een kringlooplandbouw. Voor ons wordt het een belangrijk aandachtspunt om te investeren in agrariërs die niet afwachten maar het roer om willen gooien richting kringlooplandbouw. Daarbij moeten we de verbinding zoeken met andere beleidsterreinen zoals agro & food. We 'zien, horen en voelen' met de boeren mee en spannen ons in de gebiedsprocessen in om de gewenste duidelijkheid en toekomstperspectief te bieden.

En laten we vooral, bij het maken en uitvoeren van al onze plannen, niet vergeten dat we van de natuur en het platteland mogen genieten. Overijssel is prachtig en samen werken we hard aan een aantrekkelijke leefomgeving met ruimte voor een krachtige economie. Daarom hebben we ook op de eindejaarsbijeenkomst een serie wandelingen en fietsroutes gepresenteerd om de Natura 2000 gebieden verder uit te lichten. Iedereen kan en mag zien wat onze inspanningen voor de natuur opleveren.

Gedeputeerde Staten, Provincie Overijssel

Inhoudsopgave

Inleiding	6
Geschiedenis natuurbeleid in Overijssel	6
Ontwikkelopgave Natura 2000	6
Maatregelen zijn dwingend	7
Verbetervoorstellen	7
Samen werkt echt beter!	8
Natuur voor elkaar	9
De resultaten	11
Organisatie	11
Gebiedsprocessen	15
Ruimtelijke planvorming	17
(Herstel)maatregelen bestaande natuur	20
Beschikbaarheid gronden	22
Financiën	25
Communicatie	28
Beschikbare depositieruimte PAS Overijssel 2018	31
Maatregelen per gebied	32
Natura 2000-Gebieden	36
Kaart voortgang ontwikkelopgave	37
Gemeente Dinkelland	38
Achter de Voort, Agelerbroek en Voltherbroek	39
Bergvennen en Brecklenkampse Veld	42
Lemselermaten	45
Gemeente Haaksbergen	47
Buurserzand en Haaksbergerveen	48
Witte Veen	50
Gemeente Raalte	52
Boetelerveld	53
Landschap Overijssel	55
Aamsveen	56
Lonnekermeer	58
LTO Noord	61
Engbertsdijksvennen	62
Springendal en Dal van de Mosbeek	64
Wierdense Veld	66
Natuurmonumenten	68
Natuur en Milieu Overijssel	69
IJsseluitewaarden	70

Overijssels Particulier Grondbezit	72
Provincie Overijssel	73
Landgoederen Oldenzaal	74
Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht	77
Wieden en Weerribben	81
Staatsbosbeheer	85
Borkeld	86
Dinkelland: Punthuizen-Stroothuizen	88
Olde Maten en Veerslootslanden	91
Sallandse Heuvelrug	93
Waterschap Drents Overijsselse Delta	96
Waterschap vechtstromen	97
Dinkelland: Dinkeldal	98
Vecht Beneden Regge	100
Rijkswaterstaat	104
Ketelmeer en Vossemeer	105
Veluwerandmeren	106
Zwarte Meer	107
Resultaten per verbetervoorstel	108
Barsbekerbinnenpolder	109
Beneden-Dinkel en Ottershagen (incl. Wiemsel)	110
Cellemuiden	111
Deldenerbroek	112
De Ruiten	113
IJsseluiterwaarden Fabrieksweg	114
Kuiperberg	115
Landgoed Het Lankheet	116
Landgoed Schultenwolde	117
Reestdal, Vledder en Leijerhooilanden	118
Regge	119
Reutum	120
Stuwwal Oldenzaal	121
Bestuurlijke en juridische verplichtingen	122
Meer informatie	123
Colofon	124

Inleiding

Inleiding

Geschiedenis natuurbeleid in Overijssel

In heel Europa wordt geïnvesteerd om bijzondere plant- en diersoorten en hun leefomgeving te behouden. De Europese Unie heeft hiervoor Natura 2000-gebieden aangewezen die bijzondere natuur bevatten. In Nederland zijn 160 van die bijzondere natuurgebieden aangewezen. Maar liefst 24 daarvan liggen in Overijssel.

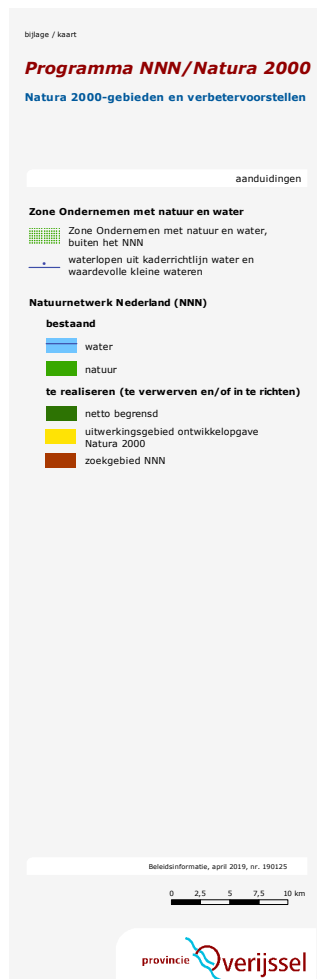
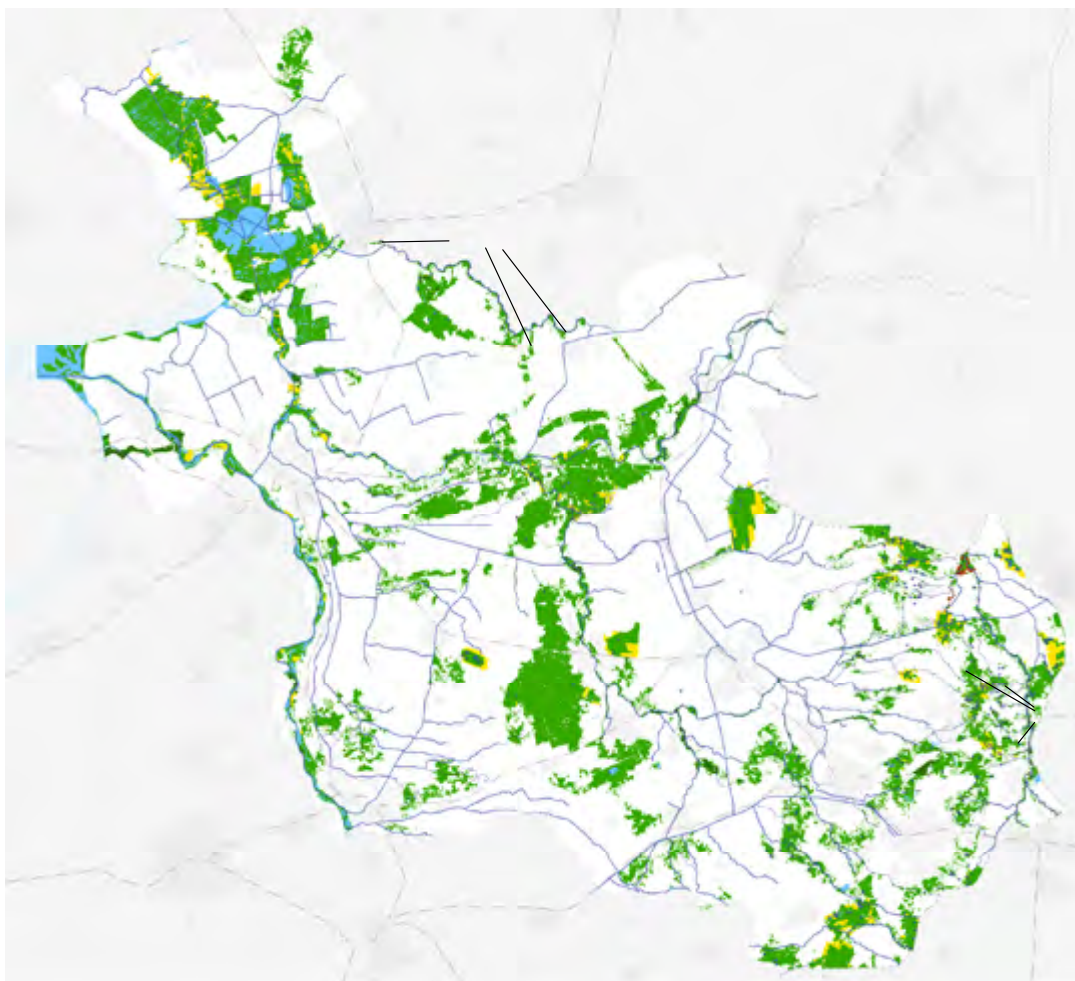
De weg naar de Natura 2000 kent een lange voorgeschiedenis. Al in de jaren zeventig ontstond bewustzijn dat een landsgrens overstijgende aanpak nodig is om vogels te beschermen (de Vogelrichtlijn, 1979). Een kleine 15 jaar later werden ook de leefgebieden van bijzondere soorten vastgelegd die op internationale schaal bijzonder zijn (de Habitatrichtlijn, 1992). Alle lidstaten van de Europese Unie moeten maatregelen nemen om aantallen en soorten te beschermen. Ook is het belangrijk dat leefgebieden, broedgebieden en voedselgebieden beschermd worden. Hierdoor kan biologische diversiteit ontstaan.

In het dichtbevolkte Nederland kwam al snel het besef dat een belangrijke oplossing ligt in het verbinden van natuurgebieden. Het Natuurnetwerk Nederland (voorheen Ecologische Hoofdstructuur) is bedoeld als ruggengraat van de Nederlandse natuur; een verbinding van bijzondere gebieden met veel natuurwaarden. Hiermee voorkomen we het uitsterven van planten en dieren. Daarbij proberen we zo goed mogelijk de natuurdoelen te combineren met het versterken van de landbouw, regionale economie en duurzaam waterbeheer.

Na de eeuwwisseling ontstond steeds meer aandacht voor de impact van stikstof op de natuur. In Natura 2000-gebieden is er een overschot aan stikstof (ammoniak en stikstofoxiden). Dit is schadelijk voor de natuur. Daarom heeft het Rijk samen met de provincies het initiatief genomen om deze stikstofproblemen aan te pakken. In het Programma Aanpak Stikstof (PAS) werken overheden en maatschappelijke partners samen om de stikstofuitstoot te verminderen en daarmee ook economische ontwikkelingen, zoals de landbouw, mogelijk te maken. Het maatregelenpakket van het PAS is juridisch bindend en moet binnen een periode van drie keer zes jaar worden gerealiseerd. Het PAS is op 1 juli 2015 in werking getreden. Dit betekent dat de eerste periode van zes jaar is begonnen en eindigt op 1 juli 2021. In Overijssel moeten in deze eerste periode veel maatregelen in en buiten de Natura 2000-gebieden worden getroffen.

Ontwikkelopgave Natura 2000

Voor het realiseren van de gebiedsspecifieke PAS-maatregelen is de provincie eindverantwoordelijk. De gebiedsanalyses die ten grondslag liggen aan het PAS zijn doorvertaald naar het provinciale beleid. De Ontwikkelopgave, zoals die voortvloeit uit de gebiedsanalyses, is opgenomen op de NNN-kaart in de Omgevingsvisie (3 juli 2013). De gebieden met maatregelen buiten de bestaande natuurgebieden zijn met een gele kleur op de NNN-kaart opgenomen. Dit noemen we de externe maatregelen. Het betreft ongeveer 4.200 hectare, verspreid over de Natura 2000-gebieden. Daarnaast moeten ook tal van (herstel)maatregelen worden uitgevoerd binnen de bestaande natuur, de zogenoemde interne maatregelen.

Maatregelen zijn dwingend

Het realiseren van de doelen van het PAS en de bijbehorende maatregelen is een dwingende opgave. Wij zullen daarvoor de benodigde middelen en instrumenten inzetten. Deze instrumenten zijn voornamelijk vrijwillig, maar wanneer er geen overeenstemming kan worden bereikt, zullen ook dwingende instrumenten (aansluiting, gedoogplicht of onteigening) worden ingezet. Wij hanteren daarbij de vergoedingssystematiek van de onteigeningswet of de regeling Nadeelcompensatie Natura 2000. De mate van impact van een maatregel bepaalt welke systematiek wordt gehanteerd waarbij altijd het uitgangspunt is dat een eigenaar, binnen de kaders van staatsteun, goed wordt gecompenseerd.

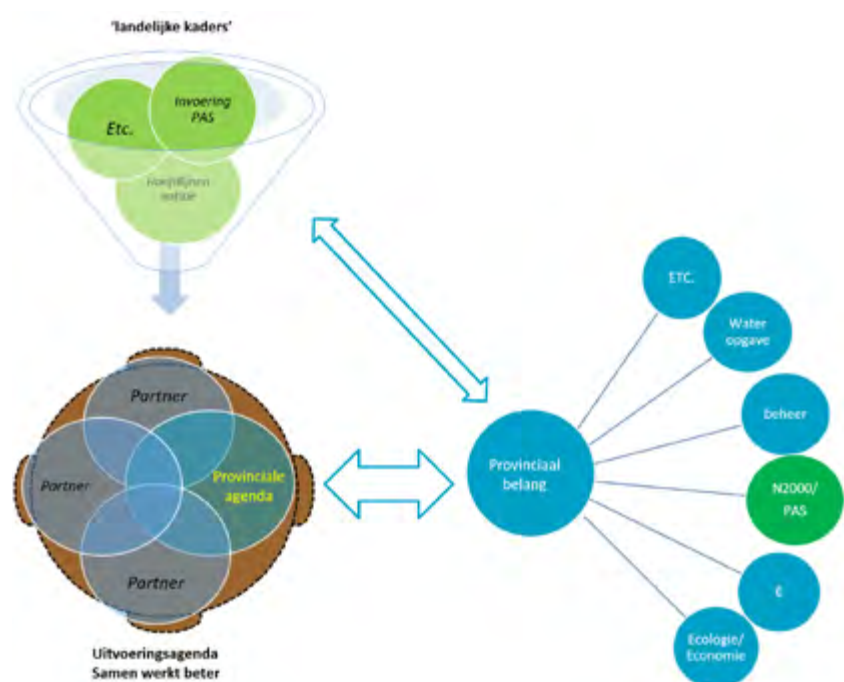
Verbetervoorstellen

Naast het maatregelenpakket om de Natura 2000-doelen te realiseren, is bij de begrenzing van het NNN ook circa 500 hectare begrensd voor zogenaamde verbetervoorstellen (nieuwe natuur). Door realisatie van deze verbetervoorstellen wordt het NNN afgerond. De uitvoering van de verbetervoorstellen is vrijwillig en afhankelijk van de partners die ze hebben aangedragen. Voor de verbetervoorstellen koopt de provincie aangeboden gronden alleen aan tegen marktwaarde.

Samen werkt echt beter!

In 2013 is het akkoord Samen werkt beter gesloten. Veertien Overijsselse organisaties zetten zich in om een nieuwe balans te vinden op het terrein van economie en ecologie. Dit bestuurlijke platform is van groot belang voor de realisering van de Ontwikkelopgave Natura 2000. In de aanpak in elk gebied zijn de partners van Samen werkt beter vertegenwoordigd: bewoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties en overheden, en deze voelen zich gezamenlijk verantwoordelijk.

De partners van Samen werkt beter willen ondernemers, bewoners en belanghebbenden in gebieden uitdagen, de ruimte geven en faciliteren om de opgaven voor economie en ecologie voortvarend op te pakken en doorbraken te realiseren. Iedere organisatie draagt hieraan bij vanuit haar eigen rol en verantwoordelijkheid en allen brengen hun eigen deskundigheid in. Voor de uitvoering van het akkoord is een uitvoeringsagenda opgesteld.

Natuur voor elkaar

Provincies zijn vanaf 1 januari 2013 verantwoordelijk voor het natuurbeleid. Dat is in januari 2017 vastgelegd in de Wet Natuurbescherming. Vertegenwoordigers uit de samenleving onderzochten samen welke kansen -in aanvulling op bestaand beleid- er benut kunnen worden om natuur, economie en samenleving nog meer te verbinden. Samen stelden ze het koersdocument 'Natuur voor Elkaar' op.

Het koersdocument is het resultaat van een intensief proces waarin verschillende partijen in Groene Tafels en werkateliers samen de richting hebben uitgezet voor het natuurbeleid in Overijssel. Het document beschrijft op vier hoofdthema's acties om er met elkaar voor te zorgen dat iedereen in Overijssel kan blijven genieten en profiteren van natuur. Dezelfde partijen maken vervolgens afspraken over de uitvoering.

Provinciale Staten hebben ingestemd met het voorstel om het koersdocument als basis te nemen voor het nieuwe natuurbeleid. Het stelt de betekenis van natuur voor mensen meer centraal. Naast beschermen is er ook ruimte voor beleven en benutten.

De resultaten

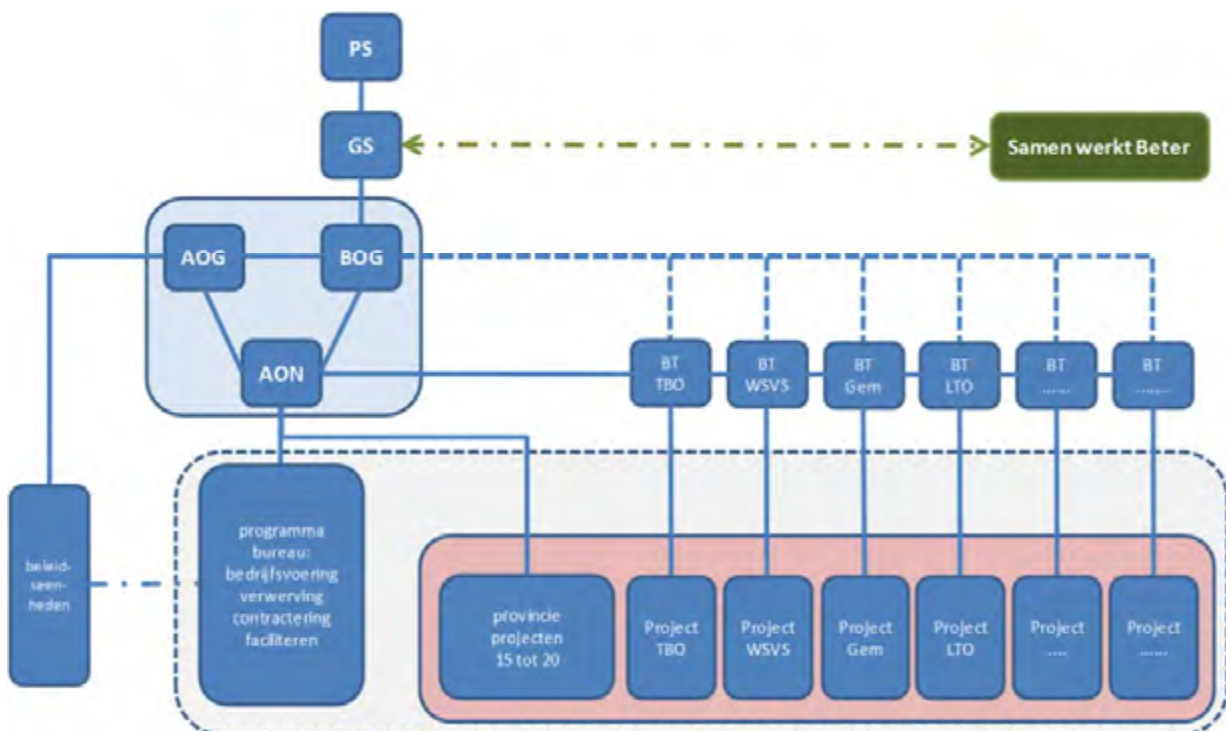
De resultaten

Op programmaniveau zijn in 2018 resultaten geleverd ten aanzien van:

- **Organisatie** - [Ga naar deze pagina »](#)
- **Gebiedsprocessen** - [Ga naar deze pagina »](#)
- **Ruimtelijke planvorming** - [Ga naar deze pagina »](#)
- **(Herstel)maatregelen bestaande natuur** - [Ga naar deze pagina »](#)
- **Beschikbaarheid gronden** - [Ga naar deze pagina »](#)
- **Financiën** - [Ga naar deze pagina »](#)
- **Communicatie** - [Ga naar deze pagina »](#)
- **Beschikbare depositieruimte PAS Overijssel 2018** - [Ga naar deze pagina »](#)
- **Maatregelen per gebied** - [Ga naar deze pagina »](#)

Organisatie

Voor de realisatie van de Ontwikkelopgave Natura 2000 is een programma opgesteld. Aan dit programma wordt gewerkt door medewerkers van de provincie Overijssel en de partnerorganisaties. De gedeputeerde voor Landbouw, Natuur en Cultuur is bestuurlijk opdrachtgever (BOG), het hoofd eenheid Natuur en Milieu is ambtelijk opdrachtgever (AOG). De besluitvorming die nodig is voor de uitvoering van de Ontwikkelopgave Natura 2000 vindt plaats door Gedeputeerde Staten. Provinciale Staten hebben de kaders voor de uitvoering vastgesteld (PS/2013/412 en PS/2014/62), bewaken de voortgang op hoofdlijnen en zijn toezichthouder. De ambtelijk opdrachtnemer (AON) is de programmamanager en vanuit die functie verantwoordelijk voor de verschillende gebiedsprocessen die worden doorlopen.

Eventuele kansen en knelpunten ten aanzien van de samenhang tussen natuur en economie worden besproken in Samen werkt beter. Samen werkt beter vormt een afstemmingsoverleg en klankbord voor Gedeputeerde Staten bij de uitvoering van de opgave. De Provincie Overijssel opereert als één van de partners binnen Samen werkt beter en wordt hierin vertegenwoordigd door twee gedeputeerden met de portefeuilles Landbouw, Natuur en Cultuur en Energie, Milieu en Europa.

De gebiedsprocessen bevinden zich grotendeels in de planuitwerkingsfase. Voor een aantal gebieden is de (voorbereiding van de) realisatiefase inmiddels gestart. Iedere planuitwerking valt onder de verantwoordelijkheid van een bestuurlijk trekker. Voor de uitvoering van het gebiedsproces heeft deze trekker een projectleider aangesteld. De projectleider heeft een plan van aanpak opgesteld dat is goedgekeurd door de bestuurlijk trekker en de provincie Overijssel. Het plan van aanpak vormt de basis voor het toekennen van budget door middel van een subsidie (voor de partner-organisaties) of door het vastleggen van het plan van aanpak als het proces wordt getrokken door de provincie zelf.

Er zijn circa 40 medewerkers van provincie Overijssel direct werkzaam voor het programma Ontwikkelopgave Natura 2000. Daarnaast zijn deskundigen van andere beleidseenheden indirect betrokken bij de gebiedsprocessen en wordt waar mogelijk gebruik gemaakt van hun expertise. Ook de Samen werkt beter-partners hebben veel mensen ingezet op het programma. Niet alleen vanwege hun rol als bestuurlijk trekker van een gebiedsproces; ze hebben ook capaciteit en (gebieds)kennis geleverd voor de nadere uitwerking en voorbereiding van de maatregelen in de andere gebieden waar zij betrokken zijn.

Bestuurlijke trekkers

Organisatie	Bestuurder	Gebied	Fase*
Gemeente Dinkelland Ga naar pagina over Gemeente Dinkelland »	Benno Brand	AVAV	Planuitwerking
		Bergvennen en Brecklenkampse Veld	Planuitwerking
		Lemselermaten	Planuitwerking
Gemeente Haaksbergen Ga naar pagina over Gemeente Haaksbergen »	Jan Herman Scholten	Buurserzand-Haaksbergerveen	Planuitwerking
		Witte Veen	Planuitwerking en realisatie (voorbereiding)
Gemeente Raalte Ga naar pagina over Gemeente Raalte »	Wout Wagenmans	Boetelerveld	Planuitwerking en realisatie (voorbereiding)
Landschap Overijssel Ga naar pagina over Landschap Overijssel »	Jacob van Olst	Herstelmaatregelen bestaande natuur	Planuitwerking en realisatie
		Aamsveen	Planuitwerking en realisatie
		Lonnekermeer	Realisatie
LTO-Noord Ga naar pagina over LTO Noord »	Klaas de Lange	Engbertsdijksvenen	Planuitwerking
		Springendal en Dal van de Mosbeek	Planuitwerking
		Wierdense Veld	Planuitwerking
Natuurmonumenten Ga naar pagina over Natuurmonumenten »	Marjet Korf	Herstelmaatregelen bestaande natuur	Planuitwerking en realisatie
Natuur en Milieu Overijssel Ga naar pagina over Natuur en Milieu Overijssel »	Matthijs Nijboer	IJsseluitwaarden	Planuitwerking
Overijssels Particulier Grondbezit Ga naar pagina over Overijssels Particulier Grondbezit »	Jan Reint de Vos van Steenwijk	Herstelmaatregelen bestaande natuur particuliere eigenaren	Planuitwerking

* Voor de gebiedsprocessen geldt dat het moment van overgang naar de realisatiefase gekoppeld is aan het GS-besluit over de planuitwerking.

Bestuurlijke trekkers

Organisatie	Bestuurder	Gebied	Fase*
Provincie Overijssel Ga naar pagina over Provincie Overijssel »	Hester Maij	Landgoederen Oldenzaal	Realisatie (voorbereiding)
		Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht	Realisatie
		Wieden en Weerribben	Planuitwerking
Staatsbosbeheer Ga naar pagina over Staatsbosbeheer »	Herman Brink	Borkeld	Realisatie
		Punthuizen-Stroothuizen	Realisatie (voorbereiding)
		Olde Maten en Veerslootlanden	Beheer
		Sallandse Heuvelrug: oostflank	Realisatie (voorbereiding)
		Herstelmaatregelen bestaande natuur	Planuitwerking en realisatie
Waterschap Drents Overijsselse Delta Ga naar pagina over Waterschap Drents Overijsselse Delta »	Henk Oegema	Sallandse Heuvelrug: westflank	Planuitwerking
Waterschap Vechtstromen Ga naar pagina over Waterschap Vechtstromen »	Ria Broeze	Dinkeldal	Planuitwerking
	Wim Stegeman	Vecht- en Beneden-Reggegebied: Benoorden de Vecht	Planuitwerking
	Nettie Aarnink	Vecht- en Beneden-Reggegebied: Reggedal	Planuitwerking
Rijkswaterstaat is bevoegd gezag Ga naar pagina over Rijkswaterstaat »		Ketelmeer en Vossemeer	
		Zwarte Meer	
		Veluwerandmeren	

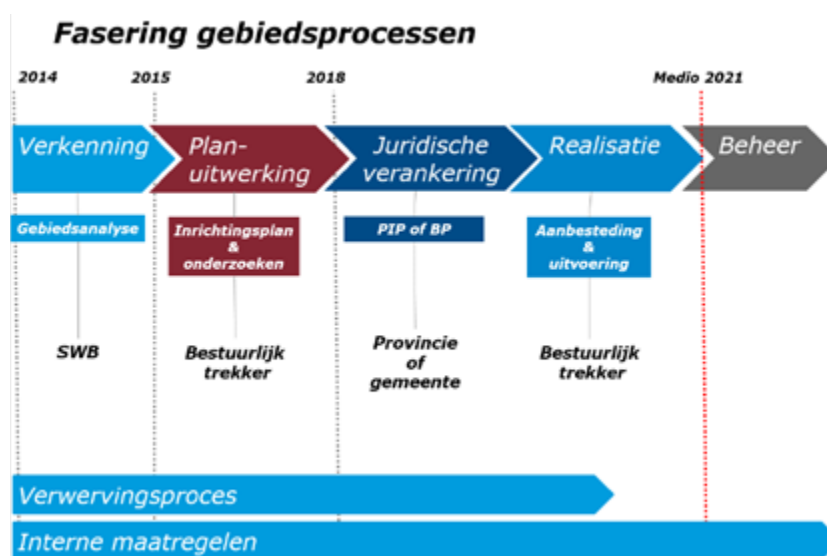
* Voor de gebiedsprocessen geldt dat het moment van overgang naar de realisatiefase gekoppeld is aan het GS-besluit over de planuitwerking.

Gebiedsprocessen

Zoals opgenomen in het Akkoord 'Samen werkt beter', hebben de partners binnen Samen werkt beter in 2014 afspraken gemaakt over een gebiedsgerichte uitwerking van de Ontwikkelopgave Natura 2000.

In de gebiedsprocessen worden de volgende fasen onderscheiden:

- Quick Scan
- Verkenning
- (Plan)uitwerking (voorbereiding ruimtelijke plannen, voorafgaand aan de realisatiefase)
- Realisatie (inclusief alle wettelijke procedures, vergunningen en dergelijke)
- Beheer

Quick Scan

De Quick Scan is eind 2013 uitgevoerd in opdracht van Samen werkt beter en heeft geleid tot een programmeringsvolgorde voor de verkenningen van de gebieden. Alle quick scans zijn afgerond.

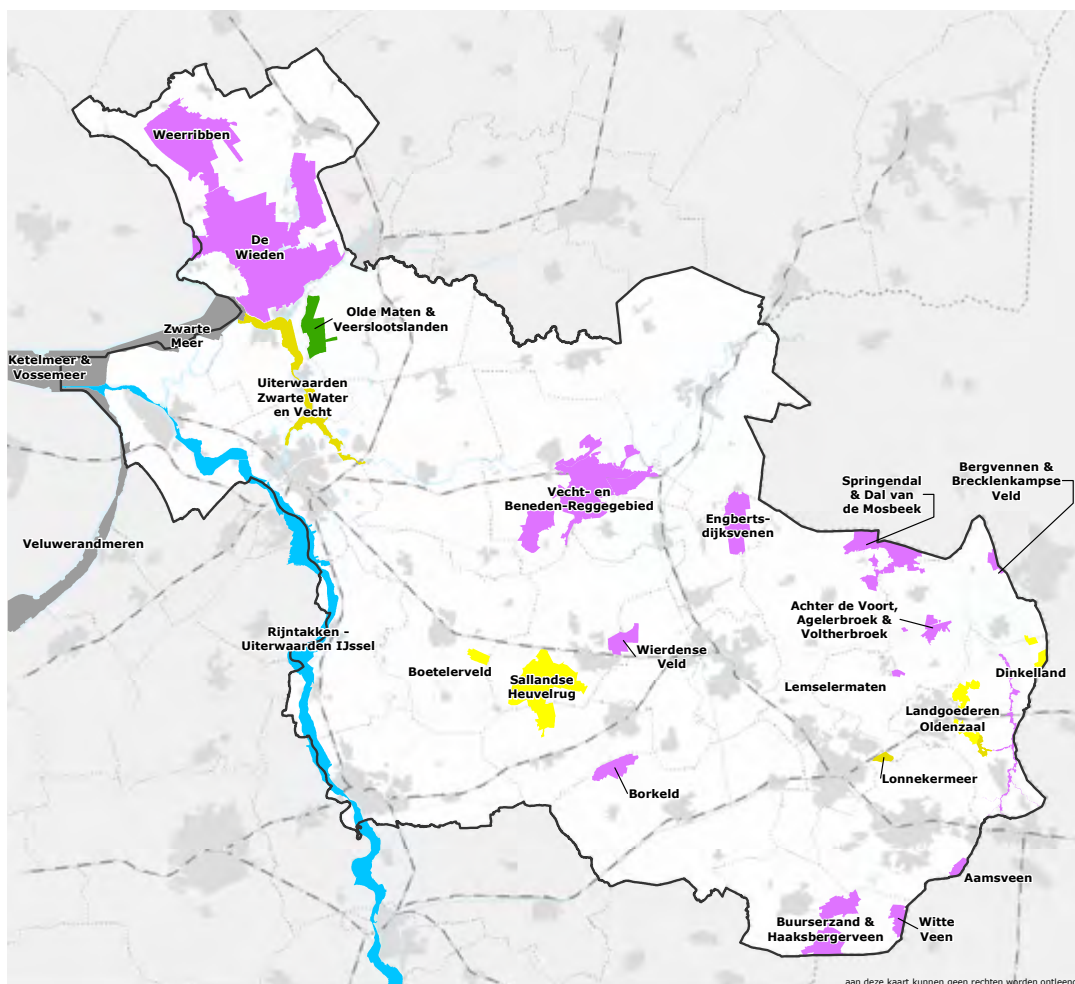
Verkenning

De verkenningen vonden plaats onder verantwoordelijkheid van de onafhankelijke voorzitter van Samen werkt beter. In 2014-2016 zijn bijna alle verkenningen vastgesteld. De verkenning van het Wierdense Veld is in 2017 als laatste afgerond.

Planuitwerking

De planuitwerkingsfase volgt op de verkenning. De provincie is zelf verantwoordelijk voor een aantal gebieden en heeft voor veel gebieden een partner van Samen werkt beter gevraagd de verantwoordelijkheid voor deze fase op zich te nemen.

Uitgangspunt voor de planuitwerking per gebied zijn de PAS-gebiedsanalyse en het (ontwerp) beheerplan van het betreffende Natura 2000-gebied. De gebiedsanalyses worden jaarlijks (gedeeltelijk) herzien op basis van berekeningen in Aerius.

Voortgang ontwikkelopgave

Fase gebiedsproces

fase gebiedsproces	aanduidingen
gereed	
realisatie fase II: uitvoering	
realisatie fase I: voorbereiding	
planuitwerking	
voorbereiding planuitwerking	
niet gestart	
bevoegd gezag Rijkswaterstaat	

Beleidsinformatie, januari 2019, nr. 180209_3

0 2,5 5 7,5 10 km

provincie Overijssel

Realisatie (voorbereiding)

In de realisatiefase wordt het plan volgens het vastgestelde inrichtingsplan uitgevoerd. Vanwege het dwingende karakter van het PAS zullen de maatregelen voor de eerste beheerperiode in 2021 gereed moeten zijn (60-70% van de totale opgave). Voor Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht is het ruimtelijk plan definitief vastgesteld na afronding van de inspraakprocedures. Daarnaast is voor vijf gebieden een (voor) ontwerp ruimtelijk plan vastgesteld: Sallandse Heuvelrug (Zunasche Heide), Landgoederen Oldenzaal, Punthuizen-Stroothuizen en Wieden en Weerribben. Voor twee andere gebieden is het ontwerp-plan opgeleverd om in 2019 in procedure te gaan.

Beheer

Na het uitvoeren van de nodige maatregelen is het van belang om de bereikte kwaliteiten en de behaalde resultaten blijvend te borgen. Er worden afspraken gemaakt over het beheer of het eindgebruik, de (financiële) exploitatie en de monitoring van de natuur in de gebieden.

Ruimtelijke planvorming

Als de maatregelen gevolgen hebben voor de bestemming van gronden en/of het gebruik ervan, dan wordt de bestemming of het gebruik gewijzigd en in een ruimtelijk plan vastgelegd. Dit kan in de vorm van een gemeentelijk bestemmingsplan of een Provinciaal Inpassingsplan (PIP). Percelen waar geen maatregelen getroffen worden of waar na uitvoering van de maatregelen de functie landbouw gehandhaafd kan blijven worden uit het NNN gehaald.

Op basis van de reacties van de gemeenten hebben Gedeputeerde Staten op 27 september 2016 besloten om in samenwerking met de betrokken gemeenten en bestuurlijk trekkers voor 16 Natura 2000-(deel)gebieden een PIP voor te bereiden. De gemeenten Ommen en Hardenberg (Vecht Beneden Regge) bereiden een gemeentelijk bestemmingsplan voor. Echter, eind 2018 is bij de gemeente Ommen een besluitvormingstraject in gang gezet om mogelijk toch te kiezen voor een PIP.

In een aantal situaties is daarnaast een Milieueffectrapport (MER) nodig. Een MER brengt de gevolgen voor het milieu in kaart, voordat er een besluit wordt genomen over de uitvoering van maatregelen of plannen. Afhankelijk van de omvang en het type maatregelen op de huidige gronden, moet een MER worden uitgevoerd. Voor de start van deze MER-procedure wordt een Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD) opgesteld. Een NRD beschrijft op welke wijze het uiteindelijke MER opgesteld zal worden.

In 2018 hebben Gedeputeerde Staten de volgende plannen vastgesteld:

23 januari 2018: Notitie Reikwijdte en Detailniveau De Wieden en Weerribben

27 maart 2018: PIP Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht

17 april 2018: ontwerp-PIP Sallandse Heuvelrug

25 september 2018: voorontwerp-PIP De Wieden en Weerribben

4 december 2018: ontwerp-PIP Punthuizen Stroothuizen en ontwerp-PIP Landgoederen Oldenzaal.

Gecoördineerde vergunningen

Voor de uitvoering van de beoogde maatregelen zijn naast de ruimtelijke plannen, vaak ook meerdere (overheids)besluiten, zoals vergunningen noodzakelijk. Elk van deze besluiten kent een eigen voorbereidingsprocedure en termijn(en). Om de beoogde maatregelen tijdig te kunnen nemen is het noodzakelijk om deze besluiten en bijbehorende procedures zo goed mogelijk op elkaar af te stemmen. Op 9 november 2016 hebben Provinciale Staten een coördinatieverordening vastgesteld. Hierdoor is het mogelijk dat de bevoegde gezagen voorbereiding, behandeling en bekendmaking van deze besluiten coördineren op alle percelen waar deze maatregelen nodig zijn.

Voor Natura 2000 zijn in 2018 tijdens de gecoördineerde vergunningenprocedure van het gebied Lonnekermeer de definitieve besluiten ter inzage gelegd. Ook liep in 2018 daarvoor een beroepszaak, deze loopt nog door tot begin 2019.

Inrichtingsplan is leidend

Voor de ruimtelijke plannen en vergunningen van de Ontwikkelopgave Natura 2000 geldt dat het inrichtingsplan leidend is. Dit inrichtingsplan is in lijn met de afspraken uit Samen werkt beter opgesteld door een bestuurlijk trekker. Het ruimtelijk plan is de juridisch planologische vertaling ervan. Dus concreet gaat het om het vastleggen van de bestemmingswijzigingen van gronden of de wijzigingen in functie.

Tijdens de planuitwerking heeft afstemming plaatsgevonden over de bestemming en functie van gronden met de betrokken gebiedspartners én de grondeigenaren en -gebruikers. In iedere fase van het ruimtelijk plan vindt een periode van terinzagelegging plaats. In deze periode zijn het (voor)ontwerp-PIP inclusief bijlagen of (ontwerp)-besluiten vergunningen beschikbaar en kan een inspraakreactie of zienswijze worden ingediend.

Omdat de gemeenteraden gewend zijn om ruimtelijke plannen, zoals de bestemmingsplannen, vast te stellen voor hun gemeente, zorgen we dat de Colleges van Burgemeester en Wethouders en de gemeenteraden goed worden geïnformeerd over de voortgang van de gebiedsprocessen en de ruimtelijke plannen. Bij de terinzagelegging van een ontwerp-PIP heeft de provincie de wettelijke taak de gemeenteraden te horen. In deze fase kunnen de gemeenteraden besluiten wel of geen zienswijze in te dienen.

Fasen ruimtelijke planvorming Natura 2000/PAS

Inrichtingsplan:

- ⇒ Bestuurlijk trekker
- ⇒ Keukentafelgesprekken
- ⇒ Veldbezoeken
- ⇒ Onderzoek
- ⇒ Resultaat: Maatregelen en effecten duidelijk

Voorontwerp:

- ⇒ Besluit GS: voorontwerp en TIL
- ⇒ Informeren colleges B&W en partners
- ⇒ TIL: Informatiebijeenkomst en keukentafelgesprekken
- ⇒ Inspraakreacties: mondeling, schriftelijk en digitaal

Ontwerp:

- ⇒ Besluit GS: ontwerp, reactienota en TIL
- ⇒ Horen gemeenteraden
- ⇒ TIL: Informatiebijeenkomst
- ⇒ Zienswijzen: mondeling, schriftelijk en digitaal

Definitief:

- ⇒ Besluit GS: definitief PIP en Nota van Antwoord aan PS
- ⇒ Commissie Landelijk Gebied
- ⇒ Besluit PS: vaststellen definitief PIP
- ⇒ TIL: Beroep en bezwaar
- ⇒ PIP onherroepelijk

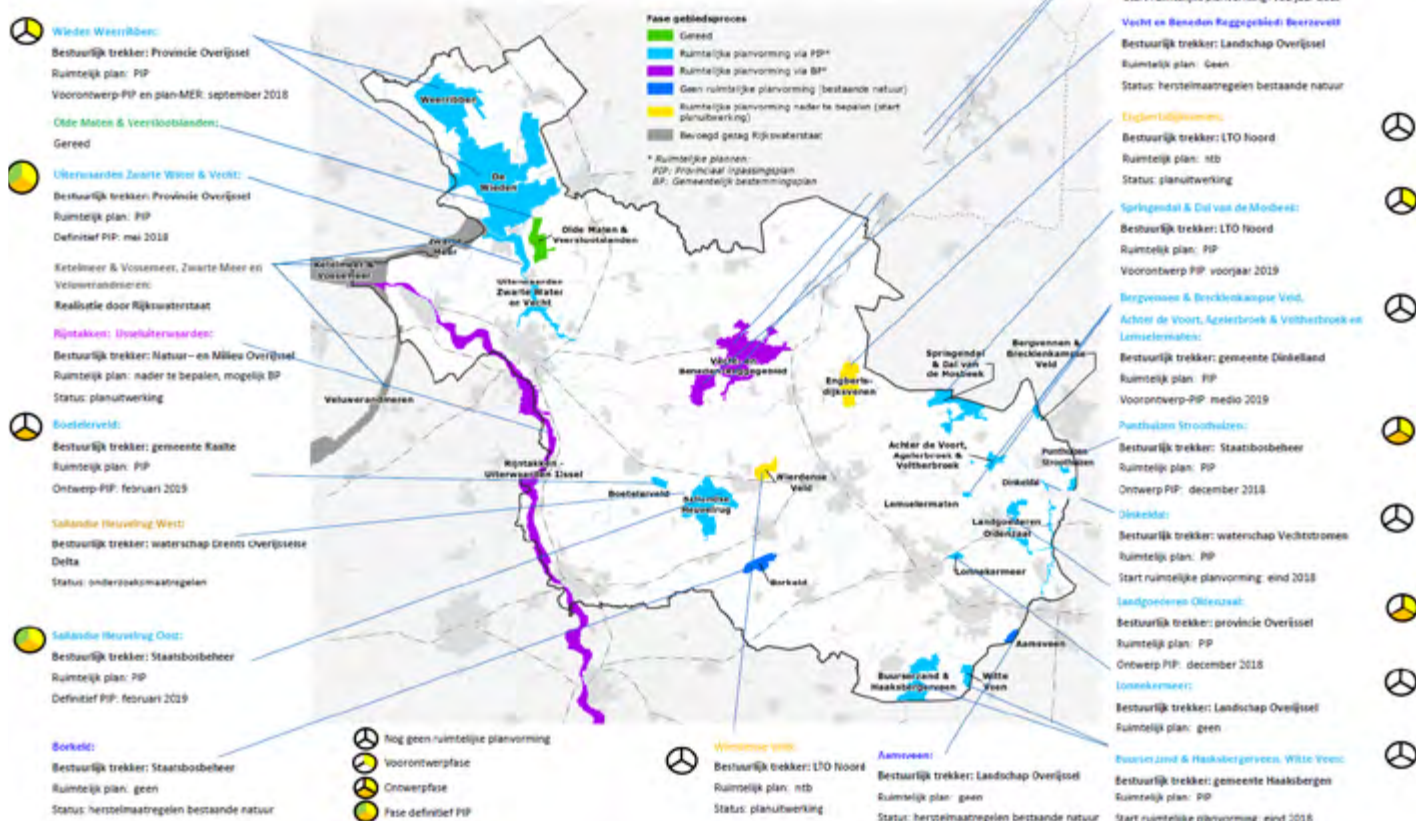
Samenwerking partners Samen werkt beter (SWB)

Afstemming grondeigenaren

Beschikbaarheid gronden

TIL= Ter inzagelegging

Voortgang ruimtelijke planvorming Natura 2000

(Herstel)maatregelen bestaande natuur

(Herstel)maatregelen bestaande natuur moeten worden gerealiseerd binnen de Natura 2000-gebieden. Deze gebieden zijn voor het merendeel in eigendom van de terreinbeherende organisaties Staatsbosbeheer, Landschap Overijssel en Natuurmonumenten. Voor de realisatie hebben deze partijen eind 2014 met de provincie een overeenkomst gesloten. Omdat een aantal maatregelen op gronden van particulieren liggen is het Overijssels Particulier Grondbezit gevraagd ook een rol te spelen.

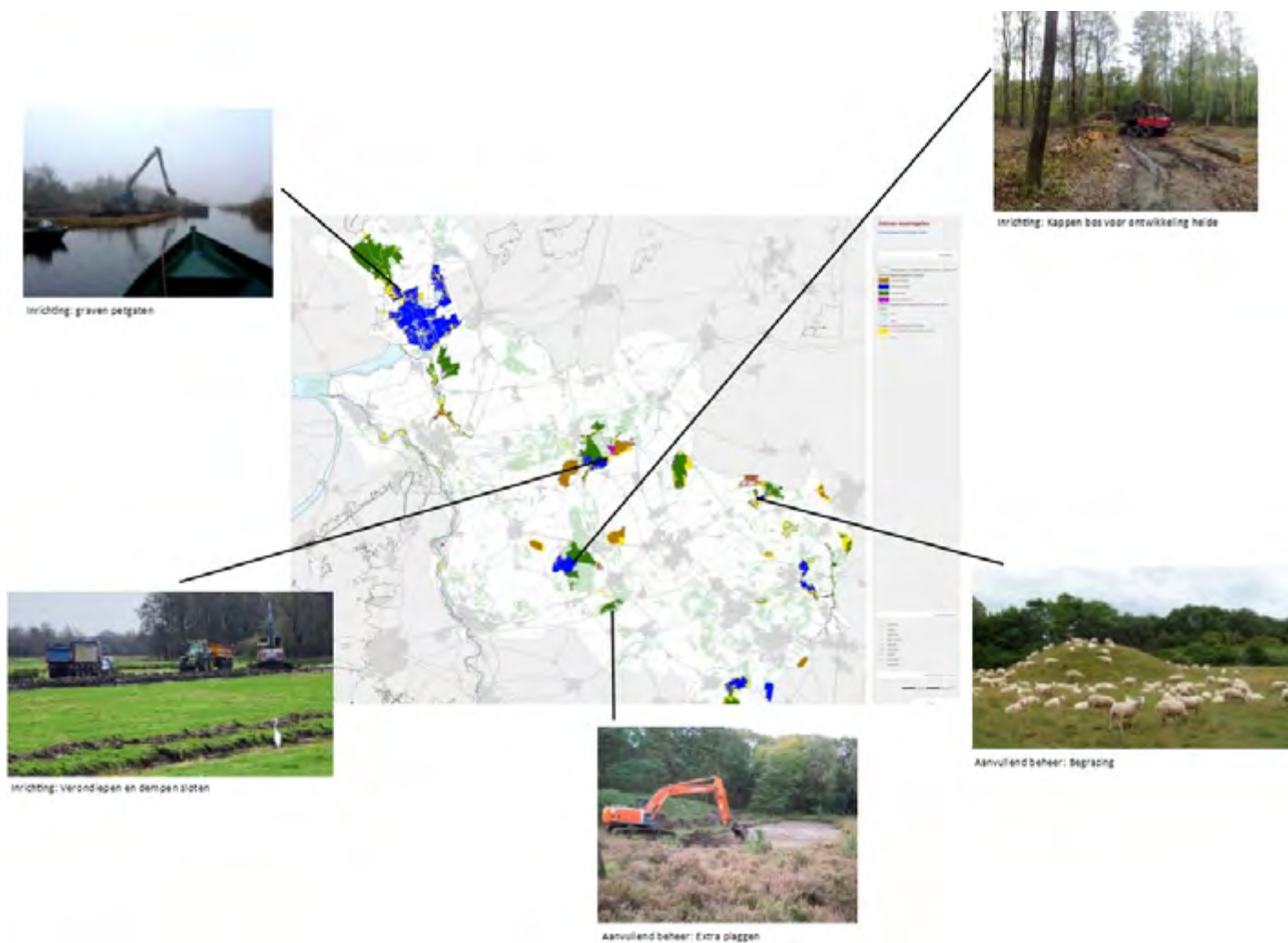
De (herstel)maatregelen bestaande natuur worden uitgevoerd in 22 Natura 2000-gebieden. Het betreft meer dan 300 maatregelen. Alle inrichtingsmaatregelen moeten uiterlijk in 2021 zijn uitgevoerd. De beheermaatregelen zijn opgestart. Al deze maatregelen hebben als doel om de natuurgebieden beter tegen achteruitgang te beschermen. Door plaggen, maaien, kappen, herinrichting van beken, graven van petgaten of het verhogen van het waterpeil, enzovoort worden omstandigheden van planten en dieren verbeterd.

De gebieden liggen verspreid door de provincie Overijssel en zijn grotendeels eigendom van de drie terreinbeherende organisaties: Landschap Overijssel, Natuurmonumenten en Staatsbosbeheer.

In het najaar van 2018 is een aantal grote voorbereidende werkzaamheden opgestart: boskap voor de maatregel 'omvormen van bos naar heide'. Op de Sallandse Heuvelrug, de Lemelerberg en in de boswachterij Ommen werken sinds het najaar 2018 de 'harvesters' om de bomen te vellen en af te voeren. Een oplossing voor de grote hoeveelheid vrijkomend strooisel is deels gevonden in het aanleggen van een geluidswal rondom een camping. Door het intensieve omgevingsmanagement over de boskap is de omgeving goed geïnformeerd en zijn er tot nu toe weinig vragen gekomen.

Er is POP (Plattelandsontwikkelingsprogramma) subsidie aangevraagd voor het verwijderen van bosopslag in het hoogveengebied Engbertsdijkvenen. De ingehuurd aannemer is vanaf het najaar 2018 bezig de opslag, vooral berken, te verwijderen en de vrijkomende biomassa af te voeren naar een energiecentrale.

Het 'innovatieproject petgaten' heeft geen haalbare, betaalbare en technisch uitvoerbare oplossingen gevonden voor de maatregel 'realisatie van 180 hectare petgaten'. Er wordt samen met de terreinbeheerders onderzocht hoe de doelen wellicht met andere maatregelen gerealiseerd kunnen worden.

Het Overijssels Particulier Grondbezit heeft voor de meeste gebieden gesprekken gevoerd met de eigenaren. De eigenaren hebben vaak nog vragen maar zijn wel bereid mee te werken aan de opgave. Landgoed Junne is in 2018 van eigenaar gewisseld. Met de nieuwe eigenaar worden afspraken gemaakt over de uitvoering van de maatregelen.

Voor het grootste gedeelte van de gebieden zijn de maatregelen die opgenomen zijn in de PAS-gebiedsanalyses uitgewerkt in concrete inrichtingsplannen met bijhorende kostenramingen. De meeste plannen zijn nu beoordeeld en er is een overzicht over de totale te verwachten kosten voor de uitvoering. En deze worden meegenomen in de actualisatie van het prognosemodel 2019. De terrein beherende organisaties staan in de startblokken om de maatregelen uit te voeren.

Beschikbaarheid gronden

De (herstel)maatregelen Natura 2000 kunnen gevolgen hebben voor grondeigenaren binnen de begrenzing van het Natura 2000-gebied en in de Uitwerkingsgebieden Natura 2000. Provincie Overijssel zorgt dat eventuele schade aan gronden en gebouwen binnen de begrenzing wordt gecompenseerd. In de gebiedsprocessen blijkt grond veelal de cruciale factor te zijn. Voor het realiseren van de Natura 2000-opgave is een zoekgebied van circa 4.200 hectare gedefinieerd. Er zijn veel grondeigenaren die door bijvoorbeeld vernatting of beperking van bemesting geen toekomstperspectief meer hebben op de plek waar ze nu hun bedrijf hebben. Met oplossingen op maat proberen we ook hen een toekomstperspectief te bieden.

Daarbij is het uitgangspunt dat de grond waar mogelijk in bezit blijft van de eigenaar. In de onderstaande interventieladder is dit schematisch weergegeven.

In 2018 is in alle Natura 2000-gebiedsprocessen met een of meerdere partijen overeenstemming bereikt. Vaak ging dit om aankoop van goede ruilgrond, maar ook wordt in toenemende mate overeenstemming bereikt met eigenaren die grond in de begrenzing hebben liggen. De aangekochte ruilgrond kan hierin een belangrijke rol spelen.

In 2018 is met ongeveer 400 eigenaren gesprekken gevoerd over de mogelijkheden uit de interventieladder. Dit is circa 50% van het totaal aantal eigenaren. Met de overige eigenaren is in de meeste gevallen wel gesproken, maar dit gebeurde meestal door de projectleider of het deskundigenteam. In deze overleggen is met name gesproken over de uit te voeren maatregelen. Zodra dit duidelijk is kan worden gesproken over de mogelijkheden uit de interventieladder.

Particuliere natuurrealisatie

In 2018 zijn net als in eerdere jaren binnen de begrenzing overeenkomsten gesloten voor zelfrealisatie. Het totaal is 52 hectare aan het van eind 2018. Gesprekken met grondeigenaren over particuliere natuurrealisatie gaan ook in 2019 door.

Ruilen van gronden

Veel grondeigenaren hebben aangegeven dat ze willen meewerken aan de beschikbaarheid van gronden voor de Ontwikkelopgave Natura 2000, op voorwaarde dat zij vervangende grond krijgen ter compensatie van productieverlies. Hoewel het compenseren van ruilgrond geen primair doel is, kan het wel de sleutel zijn voor het gebiedsproces. De provincie zet primair in op zelfrealisatie waarbij de eigenaar een vergoeding krijgt in geld. In totaal heeft provincie Overijssel eind 2018 ongeveer 750 hectare ruilgrond aangekocht. Deze ruilgrond is alleen aangekocht als duidelijk was dat deze vrijwel direct kon worden aangewend ter compensatie voor eigenaren met grond binnen de begrenzing.

Ook zijn er enkele gebieden die gebruik maken van kavelruil. Dit kan een goed instrument zijn om de benodigde gronden beschikbaar te krijgen en de bedrijfs-situatie te verbeteren. Er lopen initiatieven voor vrijwillige kavelruil waar de gebiedsprocessen Natura 2000 bij betrokken zijn en baat bij hebben. Dit speelt onder andere in het Boetelerveld en in de gemeenten Losser en Haaksbergen, waar samenwerking is gezocht met de lopende kavelruil in Haaksbergen.

Al deze kavelruilen worden getrokken door het Coördinatiepunt Kavelruil Overijssel (CKO). Er wordt nauw samengewerkt tussen partijen, waarbij het de bedoeling is om de landbouwstructuur te versterken en tegelijk voor drie Natura 2000-gebieden grond beschikbaar te krijgen voor de uitvoering van de noodzakelijke maatregelen. De provincie blijft te allen tijde verantwoordelijk voor het beschikbaar krijgen van gronden voor de ontwikkelopgave. Ook is afgesproken dat eigenaren die grond hebben binnen de ontwikkelopgave, bij gelijke belangen, voorrang hebben op eigenaren die geen grond binnen de ontwikkelopgave hebben liggen. De reden hiervoor is dat de Ontwikkelopgave een dwingend karakter kent.

Aankoop van gronden

In januari 2014 besloten Gedeputeerde Staten verwervingsplannen te laten opstellen voor de 'Uitwerkingsgebieden Ontwikkelopgave Natura 2000'. In deze gebieden ligt een dwingende ontwikkelopgave in verband met Natura 2000 en het PAS. Op basis van deze verwervingsplannen kan een vergoeding worden uitgekeerd voor schade aan of aankoop van gronden en gebouwen binnen de begrenzing van het Natura 2000-gebied en de Uitwerkingsgebieden Natura 2000. Eind 2018 heeft de provincie in totaal ruim 500 hectare grond gerealiseerd, verdeeld over verschillende gebieden.

Actualisatie verwervingsplannen

Inmiddels komt er steeds meer duidelijkheid over de te realiseren maatregelen en de impact die deze maatregelen hebben op de gebruiksmogelijkheden van de gronden. Deze ontwikkeling leidt er toe dat een deel van de verwervingsplannen in 2017/2018 is geactualiseerd en ter besluitvorming aan Gedeputeerde Staten is aangeboden. In 2019/2020 zullen de andere plannen worden geactualiseerd als onderdeel van de afronding van de planvorming en aan Gedeputeerde Staten worden aangeboden.

Aanschrijving en gedoogplicht

Per 1 januari 2017 is de nieuwe Wet Natuurbescherming in werking getreden. Deze wet kent twee dwingende instrumenten die kunnen bijdragen aan een tijdige realisatie van de maatregelen. Het betreft de Aanschrijving en de Gedoogplicht. De Gedoogplicht is inmiddels verwerkt in ons instrumentarium. Voor de Aanschrijving kijken wij nog of dit een bruikbaar instrument is. In december 2017 hebben wij een regeling Nadeelcompensatie Ontwikkelopgave vastgesteld.

In januari 2019 hebben PS de Nota Grondbeleid vastgesteld, waarin onder andere de regeling Nadeelcompensatie Ontwikkelopgave is verwerkt (PS/2018/984).

Er is nog geen ervaring met de werking, procedures en wijze van vergoeden. De inzet in de gebieden blijft om met alle eigenaren te komen tot een vrijwillige medewerking en de inzet van dwingende instrumenten zo veel mogelijk te voorkomen.

Subsidieregeling Verplaatsing agrarische bedrijfsgebouwen (SVab)

In 2016 is de SVab in werking getreden. Deze regeling biedt agrarische bedrijven de mogelijkheid om met gebruikmaking van de subsidie te verplaatsen. Een voorwaarde waar een bedrijf aan moet voldoen om in aanmerking te komen voor subsidie is dat deze een sleutelrol moet spelen in het gebiedsproces. De ligging van het bedrijf moet dusdanig zijn dat de verplaatsing hiervan cruciaal is. Daarnaast geldt dat deze gronden binnen de begrenzing van het Uitwerkingsgebied Natura 2000 moeten liggen. In 2018 heeft 1 bedrijf gebruik gemaakt van deze regeling (2017: ook 1). Daarnaast zijn gesprekken gaande met nog enkele bedrijven in andere Natura 2000-gebieden, die mogelijk ook gebruik willen maken van deze regeling.

De regeling was opengesteld voor de jaren 2016 en 2017 en is inmiddels voor de tweede keer met 1 jaar verlengd. De regeling kent een budgetplafond van 6 miljoen euro.

De verwachting is dat dit budget voldoende zal zijn om vijftien bedrijven te kunnen faciliteren.

Financiën

In april 2014 is in het Statenvoorstel Uitvoeringsreserve EHS (PS/2014/62) de raming vastgesteld voor het beleid dat via de Uitvoeringsreserve EHS/Natura 2000 wordt uitgevoerd. Dat betreft:

- de Ontwikkelopgave Natura 2000
- de verbetervoorstellen NNN
- het (eind)beheer natuur
- een aantal reguliere posten (uitvoeringskosten en bestuurlijk/juridische verplichtingen)

In deze paragraaf wordt de financiële situatie voor de Ontwikkelopgave Natura 2000 en de verbetervoorstellen NNN samengevat per 31-12-2018.

In 2018 is de herijking van de Ontwikkelopgave afgerond, zoals toegezegd in PS/2014/62. De uitkomst hiervan is verwerkt in de Perspectiefnota 2019. Eind 2018 is gestart met de jaarlijkse actualisatie van de financiële prognose. De uitkomst daarvan worden verwacht in het voorjaar van 2019.

De planuitwerkingsfase loopt voor alle Natura2000-gebieden waar in de 1^e PAS-periode maatregelen nodig zijn buiten bestaande natuur. Diverse partners binnen Samen werkt beter hebben een rol als trekker van een gebiedsproces op zich genomen. In 2018 hebben wij nog niet voor alle gebieden een (voor)ontwerp ruimtelijk plan vast kunnen stellen. Het blijkt, dat de planvorming meer tijd nodig heeft dan gedacht. Dit komt onder andere doordat bij de concretisering van maatregelen vaak aanvullende inhoudelijke vragen naar (hydrologische) effecten in de omgeving ontstaan. Desondanks hebben wij een aanzienlijke stap gezet in de afronding van de plannen van de 28 gebieden. De stand van zaken is als volgt:

- Voor Uiterwaarden Zwarte Water Vecht is het ruimtelijk plan definitief vastgesteld na afronding van de inspraakprocedures.
- Voor twee gebieden (Oldematen en Lonnekermeer) is de uitvoering vrijwel afgerond.
- Voor vijf gebieden hebben wij in 2018 een (voor)ontwerp ruimtelijk plan vastgesteld: Sallandse Heuvelrug (Zunasche Heide), Landgoederen Oldenzaal, Punthuizen/Stroothuizen en Wieden en Weerribben.
- Voor twee gebieden is het (voor)ontwerp ruimtelijk plan aan ons opgeleverd (Boetelerveld en Reggedal).
- Voor tien gebieden wordt het (voor)ontwerp ruimtelijk plan in 2019 verwacht. Zoals eerder is gemeld is voor Wierdense Veld en Engbertsdijkerven door externe factoren pas medio 2017 gestart met de planuitwerking.
- Voor acht gebieden is uitvoering gepland voor de 2^e PAS-periode, zijn geen maatregelen buiten bestaande natuur nodig of valt uitvoering onder RWS. Het beheerplan voor IJsseluitwaarden is in 2018 door Gelderland vastgesteld.

Binnen de bestaande natuur zijn de terreinbeherende organisaties in 2018 gestart met de uitvoering in verschillende gebieden. Voorbeelden zijn de boskap in Engbertsdijkerven en het Buurserzand en op de Sallandse Heuvelrug en de Lemelerberg. Ook gaan zij verder met uitvoering van beheermaatregelen. OPG (Overijssels Particulier Grondbezit) heeft circa 60 particuliere eigenaren van natuurgebieden bezocht, om met hen te bezien welke maatregelen op hun terreinen aan de orde zijn, en soms al deels blijken te zijn uitgevoerd.

Tot en met 2018 zijn vier verbetervoorstellen afgerond. In 2018 is overeenstemming bereikt over de inrichting van Vledder en Leijershooilanden, de uitvoering start in 2019. Overeenkomstig de omgevingsvisie is de uitvoeringstermijn verlengd tot 2027 (in lijn met het Natuurpact).

In de onderstaande tabel staat de financiële realisatie van de Ontwikkelopgave Natura 2000 (inclusief verbetervoorstellen) over het jaar 2018 en voor de gehele periode 2014-2018. De realisatie is in 2018 ruim binnen beschikbare middelen gebleven.

De lasten voor de Ontwikkelopgave Natura 2000 (inclusief verbetervoorstellen) zijn € 43,8 miljoen in 2018, en blijven daarmee binnen begrote lasten van € 52,9 miljoen. Er waren in 2018 niet begrote baten van € 0,4 miljoen. Dit betreft onder andere boekwinsten op grond.

Per saldo is in 2018 € 9,5 miljoen minder besteed dan begroot. Een belangrijke oorzaak is dat er 2018 minder grond is aangekocht dan gepland. Daarnaast zijn er lagere uitgaven geweest voor de Verbetervoorstellen dan gepland. De niet bestede middelen blijven de komende jaren beschikbaar voor de uitvoering van de Ontwikkelopgave Natura 2000.

In 2018 zijn voor de Ontwikkelopgave Natura 2000 de middelen vooral besteed aan het beschikbaar krijgen van grond (€ 17,3 miljoen). Het betreft met name afwaarderend van gronden die een natuurbestemming krijgen en schadeloosstelling van eigenaren. Daarnaast zijn kosten gemaakt voor de voorbereiding resp. uitvoering van inrichtingsmaatregelen (€ 10,8 respectievelijk € 13,4 miljoen).

De kosten van de ophoging van de formatieruimte voor de programma-organisatie Ontwikkelopgave Natura 2000 (maximaal 15 fte overeenkomstig het Statenvoorstel PS/2015/687) zijn in 2018 uitgekomen op 0,82 miljoen (beschikbaar budget € 1,1 miljoen). Deze kosten worden gedekt uit de uitvoeringsreserve Natuurnetwerk Nederland. De invulling van het budget voor de extra formatieruimte is in 2018 toegenomen tot circa 75% van de beschikbare ruimte. De verwachting is dat de resterende ruimte in de uitvoeringsfase benut zal worden.

De provincie Overijssel ontvangt via de decembercirculaire de laatste bijdrage van € 0,355 miljoen voor het uitvoeren van hydrologische maatregelen. Deze bijdrage was reeds voorzien in het Statenvoorstel 2014/62.

Als projecten gereed zijn voor uitvoering, stellen wij op basis van de opgestelde kostenraming voor de inrichtingsmaatregelen en het geactualiseerde verwervingsplan budgetten beschikbaar voor de uitvoeringsfase.

Hierbij is van de beschikbare risicoreservering van € 33,6 miljoen een bedrag van € 6,8 miljoen ingezet voor aanvullende kosten voor planvorming en uitvoering. Dit bedrag is slechts deels in 2018 uitgegeven, in lijn met het tempo van projectrealisatie. Waar van toepassing zijn deze bedragen hieronder opgenomen in de betreffende kostencategorie, en niet afzonderlijk onder het hoofd Risicoreservering.

Financiële realisatie Ontwikkelopgave Natura 2000 (in € miljoen)

	Raming Herijking 2018	Realisatie cumulatief 2014-2018	Begroting 2018	Realisatie 2018
Projecten Ontwikkelopgave	467,0	107,9	48,8	43,1
Gebiedsoverschrijdende kosten	10,2	5,6	1,7	1,5
Kosten inrichting*	263,2	54,3	20,6	24,2
Kosten verwerving**	193,7	48,0	26,5	17,4
Projecten verbetervoorstellen	23,7	7,1	4,1	0,3
Indexatie	26,4	0,0	0,0	0,0
Totaal kosten	517,1	115,1	52,9	43,4
Risicovoorziening	33,6	0,0	0,0	0,0
Totaal kosten inclusief risico's	550,7	115,1	52,9	43,4

* Inclusief kosten verkenningfase

** Saldo uitgaven en inkomsten/balanswaarde (incl. zelfrealisatie, afwaardering en schadeloosstelling)

Communicatie

De komende jaren werken we samen aan het behoud en herstel van kwetsbare natuur en realiseren we nieuwe kansen voor de economie. Deze Ontwikkelopgave Natura 2000 is een complexe opgave, omdat de belangen in en nabij de Natura 2000-gebieden verschillen. Samen met de partners van Samen werkt beter en andere partners in het gebied nemen we onze gezamenlijke verantwoordelijkheid om de kwaliteit van de leefomgeving van dieren en planten te verbeteren, voor nu en in de toekomst. De economische ontwikkelingsruimte die daarmee wordt gecreëerd, is net zo noodzakelijk als het herstellen en versterken van de natuur. Voor de grondeigenaren in en nabij de Natura 2000-gebieden kan dit veel betekenen voor de bedrijfsvoering omdat zij dicht bij één van de parels van Overijssel wonen en werken. Immers, de maatregelen kunnen effect hebben op de gronden in de directe omgeving van de Natura 2000-gebieden. In ieder gebiedsproces is er dan ook veel aandacht voor het vinden van een passende oplossing voor hun toekomst en kiezen we voor een zorgvuldige aanpak waarbij alle consequenties en (on)mogelijkheden goed in kaart zijn gebracht.

Juist omdat binnen deze opgave de belangen groot zijn en soms ver uiteen liggen, is er maar één richting mogelijk de vereiste natuurdoelen te realiseren. Samen met onze partners, die de verschillende perspectieven inbrengen en verschillende belangen behartigen samen bouwen aan vertrouwen. Naast de primaire doelgroep van 'de grondeigenaren in en nabij de Natura 2000-gebieden' komen ook steeds meer andere omwonenden in beeld nu de uitvoering gestart is

Overkoepelende communicatiestrategie

In 2018 is verder gewerkt volgens de lijn van de overkoepelende communicatiestrategie. Drie kernwaarden Samen, Duidelijk en Beleving staan centraal in de communicatiestrategie en werken door in de wijze waarop we onze doelgroepen informeren en betrekken. Afgelopen jaar heeft in het teken gestaan van ruimtelijke planvorming en de start van uitvoering binnen bestaande natuur in een aantal gebieden. Dat betekent ook dat we steeds meer in contact zijn met de secundaire doelgroepen. Dat dit ook tot reacties leidt is bijvoorbeeld merkbaar rond de Sallandse Heuvelrug. Zowel belangen van natuurliefhebbers, recreanten en omwonenden komen nadrukkelijk aan de orde. Onze partners investeren veel tijd en energie in zorgvuldige communicatie. Soms in de vorm van 1 op 1 gesprekken, vaak ook door het organiseren van extra excursies om met experts het gebied in te gaan. De opkomst bij bijvoorbeeld het Lonnekermeer laat zien dat excursies bij uitvoeringsprojecten goed bezocht worden. De set afspraken die voor uitvoeringscommunicatie gemaakt zijn, bieden een behulpzaam kader.

Doelgroepen

Voor de Ontwikkelopgave Natura 2000 onderscheiden we de volgende doelgroepen:

- Primair:
 - Grondeigenaren en -gebruikers binnen de grenzen van het Natura 2000-gebied en de Uitwerkingsgebieden Natura 2000
 - Eventuele andere direct belanghebbenden/belangenorganisaties
- Secundair:
 - Omwonenden, recreanten en passanten en overige geïnteresseerden
 - Algemeen publiek, al dan niet via de media
- Beslissers:
 - Gedeputeerde Staten, bestuurlijk opdrachtgever
 - Provinciale Staten, stelt kaders en controleert
 - Bestuurders Samen werkt beter, bestuurlijk opdrachtnemer

De partners van Samen werkt beter zien we als medeverantwoordelijk voor deze opgave. Op gebiedsniveau worden aanvullend vaak nog andere partners betrokken die bijvoorbeeld vertegenwoordigd zijn in het projectteam. De partners in het gebied zijn altijd samen de gezamenlijke afzender. Voorafgaand aan publicaties en andere uitingen wordt afstemming gezocht waar nodig.

Communicatiemiddelen

Voor wat betreft de communicatiemiddelen blijft het programma faciliteren in ondersteunend materiaal, zoals draaiboeken, banieren, brochures, formats voor bijvoorbeeld nieuwsbrieven en overig informatiemateriaal. In 2018 zijn diverse animaties ontwikkeld en zien we dat onze partners een steeds bredere middelenmix inzetten die past bij hun gebied. Ook zijn een aantal bouwboarden geplaatst bij de gebieden waar uitvoering gestart is. Ontwikkelingen in wetgeving zoals eisen vanuit de Algemene Verordening Gegevensbescherming zijn actief gedeeld met de partners.

Naast de overkoepelende website www.overijssel.nl/nnn, heeft ieder gebied ook een eigen website die rechtstreeks te benaderen is. De adressen voor deze websites zijn terug te vinden bij de resultaten per gebied. Op de overkoepelende website is meer informatie te vinden over NNN, Natura 2000 en het PAS in het algemeen, de schadeloosstelling voor grondeigenaren, de besluitvorming en de procedures in het kader van de ruimtelijke planvorming. De website wordt in 2019 vernieuwd om beter aan te sluiten op de behoeften van onze partners en deze digitaal goed toegankelijk te maken.

Persoonlijke communicatie via keukentafelgesprekken, veldbezoeken, informatiebijeenkomsten, themabijeenkomsten en werkbezoeken blijft een cruciale pijler onder de communicatieaanpak. Persoonlijke communicatie biedt de mogelijkheid om maatwerk te bieden en nog duidelijker toe te lichten over het hoe en waarom van de opgave. Bovendien is de situatie ook daadwerkelijk zichtbaar als het gekoppeld wordt aan een bezoek in het gebied of op grond van één van de betrokkenen. De keukentafelgesprekken en informatiebijeenkomsten worden ondersteund met informatie-materiaal zodat alles terug te lezen is.

In 2018 is ook veel aandacht besteed aan communicatie rond de ruimtelijke plannen. Extra informatiesessies voor omwonenden en raadsleden hebben bijgedragen aan een beter begrip van zowel de doelen als de bijbehorende procedures. Ook de gemeenteraadsverkiezingen en de wijzigingen in verschillende raden zijn opgepakt om nieuwe stakeholders bij het programma zo goed mogelijk bij te praten.

Werkbezoeken

Met werkbezoeken aan de diverse Natura 2000-gebieden is het mogelijk om goed inzicht te verkrijgen in de stand van zaken en het verloop van het gebiedsproces. In 2018 organiseerden we werkbezoeken voor Hester Maij als bestuurlijk verantwoordelijke samen met de betreffende partners van Samen werkt beter, voor de bestuurlijk trekkers, voor Gedeputeerde Staten en voor Provinciale Staten en een introductiewerkbezoek voor Andries Heidema als nieuwe commissaris van de Koning.

Werkbezoeken

Datum	Werkbezoek	Natura 2000-gebied
26/01/18	Gedeputeerde Maij	Vecht Beneden Regge
07/02/18	Provinciale Staten	Uiterwaarden, Zwarte Water en Vecht
13/03/18	Gedeputeerde Staten	Wieden en Weerribben
16/03/18	Gedeputeerde Maij	Bergvennen en Brecklenkampse Veld
20/04/18	Gedeputeerde Maij	Landgoederen Oldenzaal
01/06/18	Bestuurlijk trekkers	
11/06/18	Tweede Kamerlid Tjeerd de Groot	Sallandse Heuvelrug
05/09/18	Provinciale Staten	Landgoederen Oldenzaal en Punthuizen-Stroothuizen
21/09/18	Gedeputeerde Maij	Lonnekermeer
25/09/18	Commissaris van de Koning Heidema	Punthuizen-Stroothuizen
02/11/18	Gedeputeerde Maij	Engbertsdijkvenen
14/12/18	Bestuurlijk trekkers	Eindejaarsbijeenkomst programma Ontwikkelopgave

Voor de onderlinge kennis- en ervaringsuitwisseling tussen de verschillende Natura 2000-gebieden zijn in 2018 verschillende themabijeenkomsten georganiseerd.

Wandelroutes Natura 2000

Na het succes van het koffietafelboek in 2017, in navolging van de krantenartikelenreeks in 2016, is in 2018 de aandacht uitgegaan naar beleving en koppeling met toerisme. In aanloop naar de eindejaarsbijeenkomst is daarom gewerkt aan een set fiets- en wandelroutes tussen en rond de Natura 2000-gebieden. Dit initiatief sluit aan op de natuurvisie waar ook het element 'beleving' nadrukkelijk een plek krijgt. De set met routes is beschikbaar gesteld aan onze partners om via bijvoorbeeld de bezoekerscentra van de terrein behorende organisaties het bredere publiek te bereiken. Vanzelfsprekend worden de routes ook digitaal beschikbaar gemaakt.

Beschikbare depositieruimte PAS Overijssel 2018

Op 1 juli 2015 is met het Programma Aanpak Stikstof depositieruimte beschikbaar gesteld voor economische ontwikkelingen. Stikstofdepositie ontstaat door nieuwe economische ontwikkelingen en (groei van) bestaande activiteiten. Voor ieder Natura 2000-gebied dat is opgenomen in het PAS, is depositieruimte beschikbaar zonder dat de voor dat gebied vastgelegde ecologische doelen in gevaar komen. Deze depositieruimte ontstaat door de daling van de stikstofuitstoot als gevolg van vaststaand beleid op het gebied van verkeer, landbouw en industrie en de aanvullende bronmaatregelen in het programma. Een deel van deze daling wordt beschikbaar gesteld als depositieruimte voor economische ontwikkelingen. Hoeveel depositieruimte er eind 2018 nog beschikbaar is, is per gebied inzichtelijk gemaakt in een viewer.

Deze viewer wordt tweemaandelijks geactualiseerd en geeft de situatie weer op 7 januari 2019. [Bekijk de viewer online »](#)

De depositieruimte die voor de eerste periode van zes jaar beschikbaar is, is verdeeld in twee stukken. Voor de eerste drie jaar is 60% van de ruimte beschikbaar gesteld. Op 1 juli 2018 zou ook het tweede stuk van 40% beschikbaar komen. In het kader van de juridische procedure die momenteel loopt is besloten dat gedeelte van 40% nog beschikbaar te stellen. De huidige viewer toont dan ook de nog beschikbare ruimte van de 60% beschikbaar gestelde ruimte.

Maatregelen per gebied

Uitvoering van maatregelen uit de PAS-gebiedsanalyses is een wettelijke verplichting van overheden, zodra het PAS in werking treedt. De doelen zijn opgenomen in de PAS-gebiedsanalyses en moeten binnen drie keer zes jaar bereikt zijn.

Herstelmaatregelen bestaande natuur

De (herstel)maatregelen bestaande natuur, ook wel interne maatregelen genoemd, zijn inrichtingsmaatregelen binnen de natuur gericht op herstel van de habitattypen. Naarmate de omstandigheden voor de habitattypen binnen het Natura 2000-gebied beter op orde zijn, wordt er minder ingegrepen in het natuurgebied. Dat betekent dat grondeigenaren buiten de natuurgebieden mogelijk minder effect ervaren.

Externe maatregelen

De externe maatregelen zijn (herstel)maatregelen buiten het natuurgebied. Deze zijn veelal gericht op vernatting van de omliggende gronden van het Natura 2000-gebied, het beperken van de bemestingseffecten of een combinatie ervan. Per gebied zal worden nagegaan of het al dan niet mogelijk is de noodzakelijke externe maatregelen te combineren met (aangepast) landbouwkundig gebruik. Samen met ondernemers en eigenaren in het gebied wordt gezocht naar passende oplossingen. Als (aangepast) landbouwkundig gebruik niet meer mogelijk is (te nat en/of geen bemesting meer mogelijk) dan krijgt het gebied een andere functie, bijvoorbeeld een natuurfunctie.

Natuurbeheerplan

Op 27 september 2016 hebben Gedeputeerde Staten het Natuurbeheerplan herzien. Het Natuurbeheerplan geeft aan voor welke gebieden ambities zijn vastgesteld en voor welke gebieden subsidies kunnen worden aangevraagd. Hierdoor is het mogelijk om subsidies te verstrekken voor de afronding van het NNN én de uitvoering van de (herstel)maatregelen in de Natura 2000-gebieden. Wij hanteren voor de externe maatregelen onze eigen subsidieregeling, paragraaf 9.1 uit ons Uitvoeringsbesluit Subsidies (2016: paragraaf 9.24). De Subsidieregeling Kwaliteit-simpuls Natuur- en Landschapsbeheer (SKNL) biedt het kader voor het verstrekken van subsidies voor de functieverandering van landbouwgrond naar natuur en voor het inrichten en verbeteren van natuur. Deze regeling zal door TBO's worden gebruikt. Het Natuurbeheerplan is ook het toetsingskader voor de Subsidie-regeling Natuur en Landschapsbeheer (SNL) waarmee het beheer in de gebieden wordt gefinancierd.

Onderzoeken

Het programma heeft een kleine 120 onderzoeksopgaven in beeld. De verantwoordelijkheid voor de uitvoering van de onderzoeken is, afhankelijk van de aard van de onderzoeksmaatregelen, door het programma belegd bij de gebiedstrekkers, de terreinbeheerders en de provincie. Het programma ziet toe op de voortgang van de onderzoeken en op de kwaliteit ervan. Specifiek onderzoek is verricht naar mogelijke effectieve bemestingsmaatregelen. Dit heeft geleid tot een Handreiking Bemesting die de gebiedsprocessen ondersteuning biedt bij het formuleren van de noodzakelijke maatregelen.

Omwisselbesluiten

De doelen van Natura 2000 zijn leidend. De maatregelen die daaruit voortvloeien, zijn opgenomen in de gebiedsanalyses die ook worden opgenomen in de beheerplannen die Gedeputeerde Staten vaststellen. De Natuurbeschermingswet en het daarop gebaseerde PAS, bieden Gedeputeerde Staten echter de mogelijkheid om afzonderlijke (herstel)maatregelen 'om te wisselen' voor andere maatregelen. Aan zo'n 'omwisselbesluit' is een aantal randvoorwaarden verbonden. Belangrijke randvoorwaarden:

- De doelen van Natura 2000 worden niet ter discussie gesteld.
- De alternatieve maatregel heeft per saldo een vergelijkbaar of beter effect op de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen.
- De alternatieve maatregel leidt niet tot minder ontwikkelingsruimte.
- De alternatieve maatregel is in het kader van 'haalbaar en betaalbaar' in tijd en geld uitgedrukt minimaal even effectief en efficiënt als de oorspronkelijk voorgenomen maatregel uit de PAS-gebiedsanalyse.

Definitietabel

In de hierna volgende beschrijvingen per gebied komen een aantal begrippen voor. Deze worden hieronder toegelicht:

Definitietabel	
Begrip	Definitie
Interne maatregelen	Maatregelen die worden genomen binnen bestaande natuurgebieden.
Externe maatregelen	Maatregelen die worden genomen buiten bestaande natuurgebieden.
TBO	Terreinbeherende organisatie.
Bestaande natuurgebieden	Delen van Natura 2000-gebieden die al natuur zijn. Vaak eigendom van TBO's.
Grond beschikbaar	Percelen die beschikbaar zijn voor het realiseren van de uit te voeren maatregelen. Kan zijn via verwerving, kan zijn via overeenkomst. Op basis van de borgingsovereenkomst wordt er vanuit gegaan dat gronden in bezit van de TBO's in bestaande natuurgebieden beschikbaar zijn.
Ingericht/Uitgevoerd	Oppervlakte waarop maatregelen zijn uitgevoerd.
Eindgebruik geregeld	Oppervlakte waarop het eindbeheer is geregeld/ niet meer geregeld hoeft te worden.

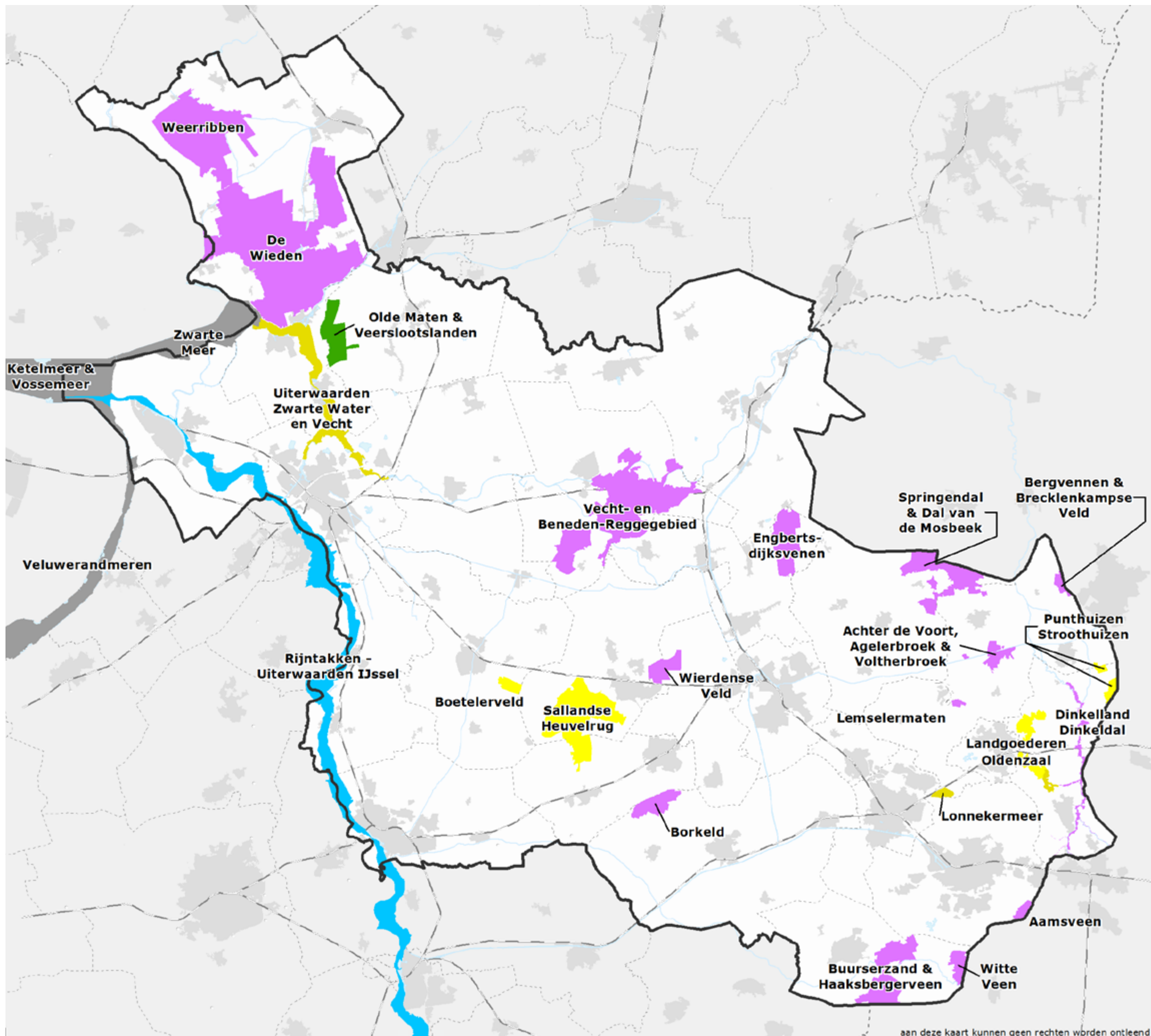
Natura 2000-gebieden

Natura 2000-gebieden

Binnen en nabij 24 Natura 2000-gebieden worden interne en externe (herstel)maatregelen uitgevoerd. Realisering is niet vrijblijvend. Per Natura 2000-gebied zijn de feiten en een beschrijving van het gebied opgenomen. Verder wordt weergegeven welke voortgang in 2018 is geboekt voor de uitvoering van de maatregelen. Voor het jaarverslag 2018 is de voortgang berekend op basis van herrekenende oppervlaktes van het uitwerkingsgebied en de rapportage van de voortgang vanuit de gebieden op basis van processtappen die aansluiten bij de landelijke systematiek (Blj12). Het gaat om de volgende gebieden:

Natura 2000-gebieden							
Natura 2000-gebied	Verkenning	Planuitwerking	Realisatie	Beheer	Interne maatregelen (%)	Externe maatregelen (%)	Lopende onderzoeksmaatregelen
Aamsveen	Niet gestart ¹	Landschap Overijssel			50	27	1
Achter de Voort, Agelerbroek en Voltherbroek	Gereed	Gemeente Dinkelland			50	51	0
Bergvennen en Brecklenkampse Veld	Gereed	Gemeente Dinkelland			50	18	0
Boetelerveld	Gereed	Gemeente Raalte			60	52	0
Borkeld	Gereed	Gereed	Staatsbosbeheer		58	-	2
Buurserzand - Haaksbergerveen	Gereed	Gemeente Haaksbergen			35	26	4
Dinkelland: Dinkeldal Punthuizen-Stroothuizen	Gereed	Vechtstromen	Staatsbosbeheer		49	18	1
	Gereed	Gereed			62	49	0
Engbertsdijksvenen	Gereed	LTO Noord			52	50	4
Ketelmeer en Vossemeer							
Landgoederen Oldenzaal	Gereed	Gereed	Provincie Overijssel		50	50	4
Lemselermaten	Gereed	Gemeente Dinkelland		Staatsbosbeheer	49	19	2
Lonnekermeer	Gereed	Gereed	Landschap Overijssel		65	72	0
Olde Maten en Veerslootslanden	Gereed	Gereed	Gereed	Staatsbosbeheer	100	-	2
Sallandse Heuvelrug: Oost West	Gereed	Gereed	Staatsbosbeheer		51	87	2
	Gereed	Gereed			42	45	2
	Gereed	Waterschap Drents Overijsselse Delta			38	27	0
Springendal en Dal van de Mosbeek	Gereed	LTO Noord	Provincie Overijssel		43	51	4
IJsseluiterwaarden	Gereed	Natuur en Milieu Overijssel			38	26	0
Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht	Gereed	Gereed	Provincie Overijssel		60	14	4
Vecht en Beneden Regge Benoorden de Vecht Reggedal	Gereed	Waterschap Vechtstromen Waterschap Vechtstromen			54	49	5
	Gereed				8	34	0
	Gereed				50	20	0
Veluwerandmeren					81	49	1
De Wieden en Weerribben	Gereed	Provincie Overijssel			12	35	5
Wierdense veld	Gereed	LTO Noord			50	21	2
Witte Veen	Gereed	Gemeente Haaksbergen			74	45	2
Zwarte Meer							

¹ Verkenning voor Aamsveen is pas in de 2^e planperiode (vanaf 2021) aan de orde.

Voortgang ontwikkelopgave

Fase gebiedsproces

- fase gebiedsproces**
- gereed
 - realisatie fase II: uitvoering
 - realisatie fase I: voorbereiding
 - planuitwerking
 - voorbereiding planuitwerking
 - niet gestart
 - bevoegd gezag Rijkswaterstaat

aanduidingen

Beleidsinformatie, maart 2019, nr. 180209_4

0 2,5 5 7,5 10 km

Gemeente Dinkelland

De gemeente Dinkelland is bestuurlijk trekker van de Natura 2000-gebieden Achter de Voort, Agelerbroek en Voltherbroek, Bergvennen en Brecklenkampse Veld en Lemselermaten.

"In 2018 hebben we voor alle drie gebieden van Dinkelland overeenstemming over de benodigde maatregelen. Na een zorgvuldige doorberekening van diverse scenario's is er voldoende onderbouwing dat dit maatregelenpakket de beste optie voor natuur én de betrokkenen uit de omgeving."

Benno Brand,
wethouder gemeente Dinkelland

Achter de Voort, Agelerbroek en Voltherbroek

Peildatum 01.01.2019

Fase: Planuitwerking: gemeente Dinkelland

Verkenning

Planuitwerking

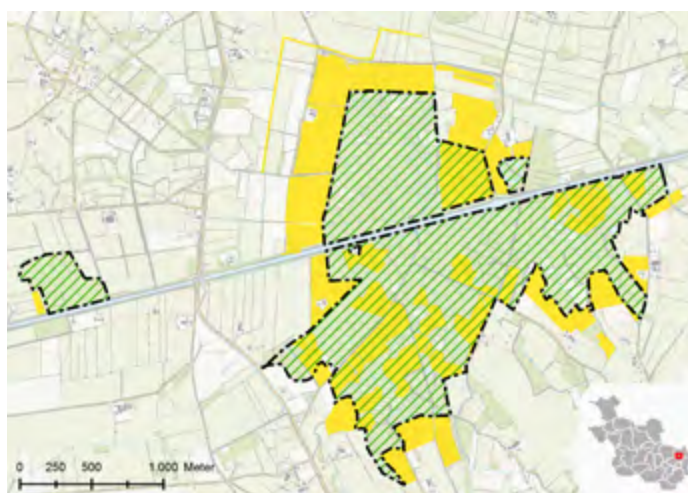
Realisatie

Beheer

Gemeente Dinkelland

Oppervlakte: Natura 2000: 323 ha

Uitwerkingsgebied: 181 ha

Het Natura 2000-gebied Achter de Voort, Agelerbroek en Voltherbroek (AVAV) ligt tussen de stuwwal van Ootmarsum en de stuwwal van Oldenzaal. Het kanaal Almelo-Nordhorn doorkruist het natuurgebied. Het gebied AVAV behoort tot één van de grootste aaneengesloten broekbossen van Nederland. Door de plaatselijke aanwezigheid van het kalkrijke leem in de ondergrond en door de waterhuishouding zijn dit vanouds zeer soortenrijke gebieden.

De habitattypen die in dit gebied beschermd moeten worden zijn blauwgrasland, eikenhaagbeukenbossen, beekbegeleidende bossen en zwakgebufferde vennen.

Daarnaast worden maatregelen getroffen ten behoeve van de zeggekorfslak en de kamsalamander. De belangrijkste knelpunten zijn een gebrek aan een goede doorstroming van kwelwater in het natuurgebied en de invloed van stikstof.

De interne en externe maatregelen om de kwetsbare natuur te herstellen, stemmen we op elkaar af. De maatregelen bestaan vooral uit het verondiepen en dempen van watergangen, het kappen van bomen (opslag) en beperken van bemesting. Daarnaast worden nieuwe watergangen gegraven en verbinden we het natuurlijke watersysteem van Voltherbroek met Agelerbroek. Het Almelo-Nordhornkanaal leiden we onder de beek door. Met deze maatregelen bereiken we de natuurdoelen en zorgen we dat we zo min mogelijk effect hebben op de omliggende (landbouw)gronden.

[Ga naar de webpagina over dit gebied »](#)

Voortgang

Voortgang 2018	
	2018
Interne maatregelen	50%
Grond beschikbaar	78%
Uitgevoerd	0%
Eindgebruik geregeld	78%
Externe maatregelen	51%
Grond beschikbaar binnen het uitwerkingsgebied	50%
Ingericht	0%
Eindgebruik geregeld	50%
Lopende onderzoeksmaatregelen	0

Mijlpalen en bijzonderheden

Mei 2018: Concept inrichtingsplan Achter de Voort gereed

Gezien de verschillende problematiek en de samenhang met de interne maatregelen is een apart concept inrichtingsplan opgesteld voor Achter de Voort.

6 november 2018: Concept definitief maatregelenpakket vastgesteld voor Agelerbroek en Voltherbroek

Om goed in kaart te brengen welke maatregelen het meest effectief zijn om de (natuur)doelen te halen, zijn in 2018 diverse scenario's doorberekend door een deskundigenteam in samenwerking met de gemeente Dinkelland en de gebiedspartners Stichting AVAV, LTO Noordoost Twente, Staatsbosbeheer en waterschap Vechtstromen. Uiteindelijk hebben de partners een concept definitief maatregelenpakket vastgesteld.

December 2018: Afstemming interne en externe maatregelen

Agelerbroek en Voltherbroek

De benodigde maatregelen zijn per deelgebied teruggekoppeld aan de betrokken grondeigenaren tijdens een veldbezoek. In het veld is tevens aandacht besteed aan de interne maatregelen en de verwachte effecten daarvan op de particuliere gronden. De interne maatregelen worden goed afgestemd met de externe maatregelen.

Onderzoek wateroverlast woningen

Na de ruilverkaveling Voltherbroek hebben diverse bewoners aangegeven dat zij in hun woning last hebben van vocht. Hoewel deze overlast niet veroorzaakt is door Natura 2000, hebben gebiedspartners bij de verkenning in 2015 afgesproken om voor deze woningen te zoeken naar een oplossing. In 2018 is nagegaan of de maatregelen, zoals deze zijn opgenomen in het vastgestelde concept definitief maatregelenpakket, verdere gevolgen hebben voor deze woningen in het Voltherbroek. In 2019 volgt een advies of en zo ja welke mogelijke maatregelen getroffen kunnen worden om eventueel overlast te voorkomen.

Monitoring gestart

Op basis van het monitoringsplan zijn in 2018 de eerste peilbuizen geplaatst.

Bergvennen en Brecklenkampse Veld

Peildatum 01.01.2019

Fase: Planuitwerking: gemeente Dinkelland

Verkenning

Planuitwerking

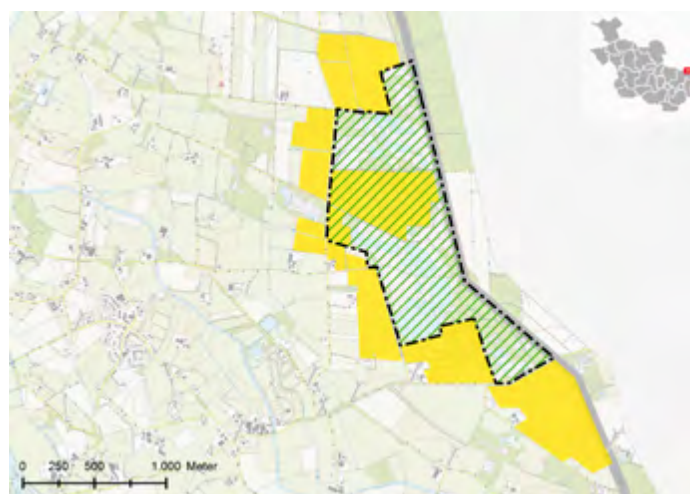
Realisatie

Beheer

Gemeente Dinkelland

Oppervlakte: Natura 2000: 133 ha

Uitwerkingsgebied: 138 ha

Het Natura 2000-gebied Bergvennen en Brecklenkampse Veld ligt tegen de Duitse grens en heeft een oppervlakte van 133 hectare. Tussen de twee deelgebieden ligt een landbouwenclave, die ook binnen de begrenzing van dit Natura 2000-gebied valt. De Bergvennen is een heidegebied op dekzandruggen met daarin een aantal grote, zwakgebufferde vennen. Langs de vennen liggen smalle gordels met overgangen van natte naar droge heide. Langs één van de vennen groeit gagelstruweel. Het Brecklenkampse Veld ligt direct ten noorden van de Bergvennen en betreft een heuvelachtig landschap met dekzandruggen. Ook komen hier vochtige eikenberkenbossen voor. Op de flanken van de ruggen ligt heischraal grasland en blauwgrasland.

De externe maatregelen om de kwetsbare natuur te herstellen, zijn in concept vastgesteld en bestaan vooral uit het verondiepen en dempen van watergangen. Voor de percelen ten zuiden van het Natura 2000-gebied en de landbouwenclave die binnen de Natura 2000-begrenzing ligt, geldt een beperking van bemesting. Daarnaast wordt een enkele nieuwe watergang gegraven, zodat het water afkomstig van de landbouw kan worden gescheiden van het natuurlijke kwelwater.

De vennen willen we herstellen, door de doorstroming te bevorderen. Dat doen we door de grondwatervoeding te verbeteren en de onderlinge verbinding weer te herstellen. Ook is het voorstel om een nieuwe slenk te graven in het gebied ten zuiden van de Bergvennen. Belangrijke aandachtspunten bij dit Natura 2000-gebied zijn de afstemming met Duitsland, de toekomst van de landbouwenclave en de opgave om de zuidelijke verzuurde vennen te herstellen. Met deze maatregelen bereiken we de natuurdoelen en zorgen we dat we dat de effecten op de omliggende (landbouw) gronden zo beperkt mogelijk blijven.

Binnen de begrenzing van het Natura 2000-gebied voert Landschap Overijssel interne maatregelen uit. De voorbereiding van het kappen van bomen (opslag) is in 2018 gestart. Uitvoering van deze en andere interne maatregelen start op zijn vroegst eind 2019.

[Ga naar de webpagina over dit gebied »](#)

Voortgang

Voortgang 2018	
	2018
Interne maatregelen	50%
Grond beschikbaar	100%
Uitgevoerd	0%
Eindgebruik geregeld	100%
Externe maatregelen	18%
Grond beschikbaar binnen het uitwerkingsgebied	28%
Ingericht	0%
Eindgebruik geregeld	28%
Lopende onderzoeksmaatregelen	0

Mijlpalen en bijzonderheden

19 september 2018: Concept definitief maatregelenpakket vastgesteld voor Bergvennen en Brecklenkampse Veld

Om goed in kaart te brengen welke maatregelen het meest effectief zijn om de (natuur)doelen te halen, zijn in 2018 diverse scenario's doorberekend door een deskundigenteam in samenwerking met de projectgroep, bestaande uit de gemeente Dinkelland en de gebiedspartners LTO Noordoost Twente, Landschap Overijssel, waterschap Vechtstromen en een vertegenwoordiging van de grondeigenaren.

Uiteindelijk hebben de partners een concept definitief maatregelenpakket vastgesteld. Tot dit maatregelenpakket behoren ook maatregelen aan Duitse zijde, die in belangrijke mate bijdragen aan het behalen van de doelstellingen in zowel de Bergvennen, als in het Brecklenkampse Veld.

Op basis van dit concept maatregelenpakket is het effect op de grondgebruiks-waarde voor de omliggende percelen vastgesteld en is de bemestingsmaatregelen-wijzer ingevuld voor de omliggende percelen. In de projectgroep van 14 december 2018 heeft de projectgroep kennis genomen van de uitkomsten daarvan en ermee ingestemd dat deze worden ingevoegd in het eigenarendossier. Dit eigenarendossier vormt de basis voor de te voeren keukentafelgesprekken.

Monitoring gestart

Op basis van het monitoringsplan zijn in 2018 de eerste peilbuizen geplaatst.

Duitsland

In 2018 hebben twee keer overlegondes plaatsgevonden met de diverse gebieds-partners aan de Duitse zijde. Hieruit is gebleken dat er bereidheid is om bij te dragen aan de realisatie van enkele maatregelen aan de Duitse zijde, maar dat het gevoel van urgentie ontbreekt. Contacten op bestuurlijk niveau kunnen in belangrijke mate bijdragen aan het haalbaar maken van de noodzakelijke maatregelen.

Lemselermaten

Peildatum 01.01.2019

Fase: Planuitwerking: gemeente Dinkelland

Verkenning

Planuitwerking

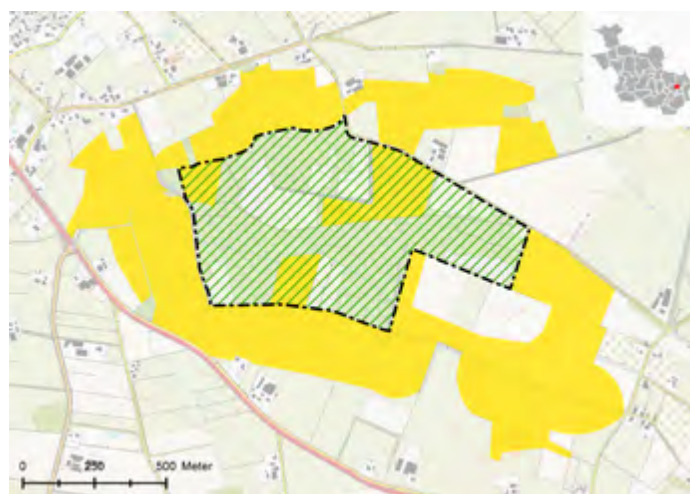
Realisatie

Beheer

Gemeente Dinkelland

Oppervlakte: Natura 2000: 55 ha

Uitwerkingsgebied: 100 ha

Lemselermaten ligt ten zuidoosten van Weerselo, tussen de Weerselerbeek en Dollandbeek. Het gebied Lemselermaten is bijzonder vanwege zijn kalkmoerassen en overgangs- en trilvenen. Maatregelen die zich richten op versterking of uitbreiding van deze habitattypen mogen echter niet leiden tot een achteruitgang van de leefomgeving van de zeldzame zeggekorfslak.

De opgave in het Natura-gebied Lemselermaten bestaat uit het herstel van met name heischrale graslanden en vochtige beekbegeleidende bossen. Daarnaast wordt in dit gebied gewerkt aan vochtige heiden, blauwgraslanden, pioniersvegetaties met snavelbiezen en kalkmoerassen. Met deze maatregelen bereiken we de natuurdoelen en zorgen we dat we zo min mogelijk effect hebben op de omliggende (landbouw)gronden.

De interne en externe maatregelen om de kwetsbare natuur te herstellen, zijn op elkaar afgestemd. De maatregelen bestaan vooral uit het verondiepen en dempen van watergangen en het kappen van bomen (opslag). In en nabij het Natura 2000-gebied geldt een beperking van bemesting, zodat er geen schadelijke stoffen van mest vanaf de omliggende percelen in het natuurgebied stromen. Daarnaast worden nieuwe watergangen gegraven, zodat het water afkomstig van de landbouw kan worden gescheiden van het natuurlijke kwelwater. Door de maatregelen is het mogelijk om de verdroging van de natuur tegen te gaan. Het natuurgebied kan het water langer vasthouden en het grondwaterpeil in het natuurgebied zal stijgen.

[Ga naar de webpagina over dit gebied »](#)

Voortgang

Voortgang 2018	
	2018
Interne maatregelen	49%
Grond beschikbaar	90%
Uitgevoerd	0%
Eindgebruik geregeld	90%
Externe maatregelen	19%
Grond beschikbaar binnen het uitwerkingsgebied	20%
Ingericht	0%
Eindgebruik geregeld	20%
Lopende onderzoeksmaatregelen	2

Mijlpalen en bijzonderheden

30 oktober 2018: Concept definitief maatregelenpakket vastgesteld voor Lemselermaten

Om goed in kaart te brengen welke maatregelen het meest effectief zijn om de (natuur)doelen te halen, zijn in 2018 diverse scenario's doorberekend door een deskundigenteam in samenwerking met de gemeente Dinkelland en de gebieds-partners LTO Noordoost Twente, Staatsbosbeheer, waterschap Vechtstromen en een vertegenwoordiging van de grondeigenaren. Uiteindelijk hebben de partners een concept definitief maatregelenpakket vastgesteld.

Monitoring gestart

Op basis van het monitoringsplan zijn in 2018 de eerste peilbuizen geplaatst. Eind 2018 zijn, mede op verzoek van enkele bewoners, ten noorden van Lemselermaten ook peilbuizen geplaatst op enkele erven. Ten noordwesten van het gebied zijn drie peilbuizen geplaatst op verzoek van LTO Noord.

Gemeente Haaksbergen

De gemeente Haaksbergen is bestuurlijk trekker van de Natura 2000-gebieden Buurserzand en Haaksbergerveen en Witte Veen.

“Onze bijzondere natuurgebieden verdienen én krijgen bijzondere aandacht. Met alle partijen hebben we in 2018 gezocht naar een goede balans tussen natuur en landbouw. Zo legden we een stevig fundament voor de inrichtingsplannen van onze natuurgebieden.”

Jan Herman Scholten,
wethouder gemeente Haaksbergen

Buurserzand en Haaksbergerveen

Peildatum 01.01.2019

Fase: Planuitwerking: gemeente Haaksbergen

Verkenning

Planuitwerking

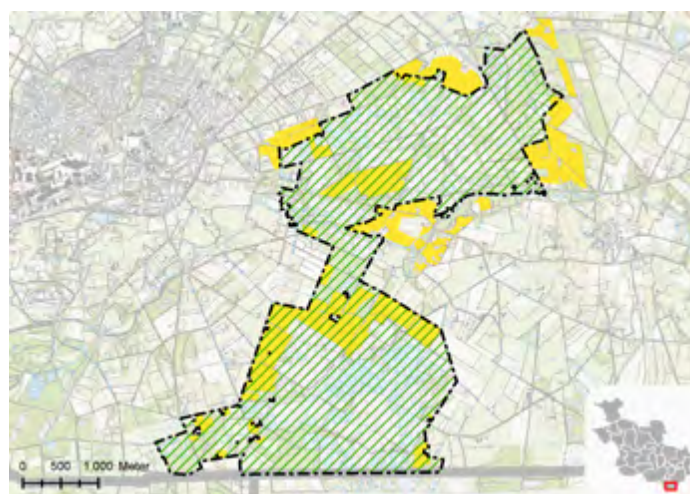
Realisatie

Beheer

Gemeente Haaksbergen

Oppervlakte: Natura 2000: 1.243 ha

Uitwerkingsgebied: 324 ha

Het Natura 2000-gebied Buurserzand-Haaksbergerveen ligt in de gemeente Haaksbergen. Het gebied bestaat uit twee deelgebieden.

Het Haaksbergerveen in het zuiden is een veenputtencomplex met goed ontwikkelde overgangen naar het omliggende zand- en (basenrijk) leemlandschap. Door vernattingsmaatregelen in het verleden zijn de nog aanwezige, met hoogveenvegetatie begroeide veenpakketten veranderd in drijftillen, die qua vegetatie sterk lijken op moerasheiden. Er is een afwisseling van veenputten en dijkjes.

Het Buurserzand in het noorden is een heidegebied op voormalig stuifzand. Er komen hier op uitgebreide schaal natte heidebegroeiingen voor met her en der zwakgebufferde vennen, afgewisseld met droge heide met jeneverbesstruweel.

[Ga naar de webpagina over dit gebied »](#)

Voortgang

Voortgang 2018	
	2018
Interne maatregelen	35%
Grond beschikbaar	41%
Uitgevoerd	0%
Eindgebruik geregeld	41%
Externe maatregelen	26%
Grond beschikbaar binnen het uitwerkingsgebied	22%
Ingericht	0%
Eindgebruik geregeld	20%
Lopende onderzoeksmaatregelen	4

Mijlpalen en bijzonderheden

Ruilgrond voor natuurherstel in Haaksbergen aangekocht

De provincie Overijssel heeft in het voorjaar 45 hectare landbouwgrond aangekocht in de gemeente Haaksbergen. De aangekochte grond is bedoeld voor eigenaren van grond waarop natuurherstelmaatregelen worden uitgevoerd. Voor de gemeente Haaksbergen is beschikbare ruilgrond waardevol om boeren een reëel alternatief te bieden. Met de verwerving van deze ruilgrond is realisatie van de natuuropgave in de gemeente Haaksbergen een belangrijke stap dichterbij gekomen.

Inrichtingsplan Buurserzand

Voor het Buurserzand en enkele percelen in het uitwerkingsgebied aan de noordzijde van het Haaksbergerveen zijn de PAS-maatregelen nader uitgewerkt. Tijdens de planfase zijn diverse onderzoeken uitgevoerd. Het gaat met name om grondwatermodellen, systeemanalyses en bodemonderzoeken. Deze onderzoeken zijn samen met de reeds beschikbare informatie input geweest voor het deskundigenteam om tot een uitwerking op perceelsniveau te kunnen komen van de PAS-maatregelen. Het inrichtingsplan wordt in de eerste helft van 2019 afgerond. In 2019 worden de maatregelen planologisch vastgelegd in een Provinciaal Inpassingsplan (PIP), indien noodzakelijk wordt een Milieu Effect Rapportage (MER) opgesteld.

Uitwerking Haaksbergerveen

In 2018 is een ecohydrologische systeemanalyse uitgevoerd. Deze studie geeft inzicht in het functioneren van het natuurgebied. In 2019 wordt een grondwatermodel opgesteld om maatregelen te bepalen en effecten inzichtelijk te maken.

Witte Veen

Peildatum 01.01.2019

Fase: Planuitwerking: gemeente Haaksbergen

Verkenning

Planuitwerking

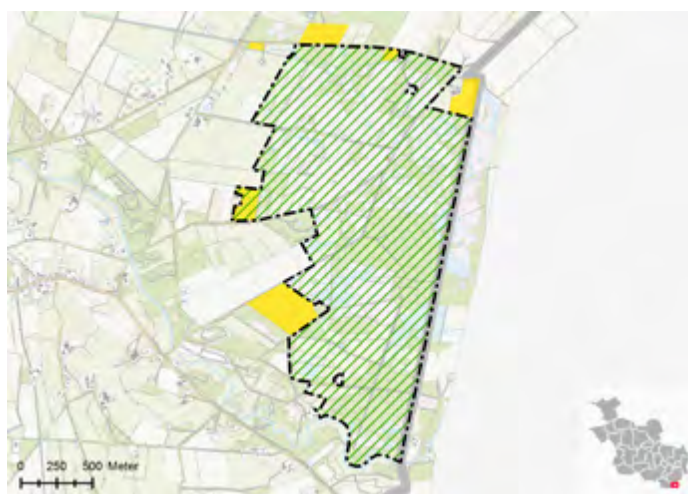
Realisatie

Beheer

Gemeente Haaksbergen

Oppervlakte: Natura 2000: 290 ha

Uitwerkingsgebied: 22 ha

Het Witte Veen ligt in de gemeente Haaksbergen. Het Witte Veen met het Duitse Witte Venn is een vrij klein en ondiep voormalig hoogveen (komveen) dat vooral van belang is vanwege een hoogveenrestant met vochtige heide en enkele vennen. Een groot deel van het gebied is in de 20ste eeuw ontgonnen; in het niet ontgonnen deel is veel bos opgeslagen. Door inrichtingsmaatregelen wordt geprobeerd de kwaliteit van het gebied te vergroten en uiteindelijk ook herstel van het hoogveen te bereiken.

Het Witte Veen bestaat uit verschillende soorten natuur, zoals vochtige heide, natte heide, (herstellend) hoogveen en hoogveenbossen. Deze natuursoorten wisselen elkaar af en vormen samen een karakteristiek natuurgebied.

[Ga naar de webpagina over dit gebied »](#)

Voortgang

Voortgang 2018	
	2018
Interne maatregelen	74%
Grond beschikbaar	65%
Uitgevoerd	0%
Eindgebruik geregeld	65%
Externe maatregelen	45%
Grond beschikbaar binnen het uitwerkingsgebied	16%
Ingericht	0%
Eindgebruik geregeld	16%
Lopende onderzoeksmaatregelen	2

Mijlpalen en bijzonderheden

Uitwerking maatregelen

In 2018 is door het deskundigenteam veldonderzoek uitgevoerd. Voor de uitwerking van de maatregelen aan de Hegebeek is een aantal onderzoeken uitgevoerd, waarbij wordt samengewerkt met de Duitse partners.

In 2019 wordt verder gewerkt aan het uitwerken van de beekinrichting van de Hegebeek en het opstellen van het inrichtingsplan voor Witte Veen.

Gemeente Raalte

De gemeente Raalte is bestuurlijk trekker van het Natura 2000-gebied Boetelerveld.

“In goede samenwerking met diverse partijen is het inrichtingsplan tot stand gekomen.”

Wout Wagenmans,
wethouder gemeente Raalte

Boetelerveld

Peildatum 01.01.2019

Fase: Planuitwerking: gemeente Raalte

Verkenning

Planuitwerking

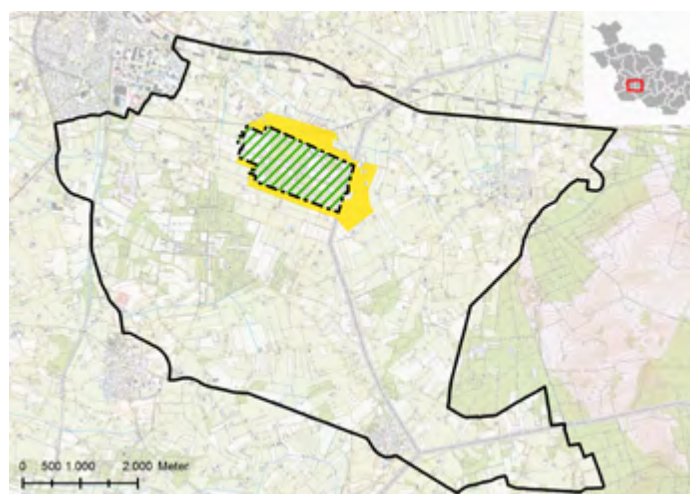
Realisatie

Beheer

Gemeente Raalte

Oppervlakte: Natura 2000: 171 ha

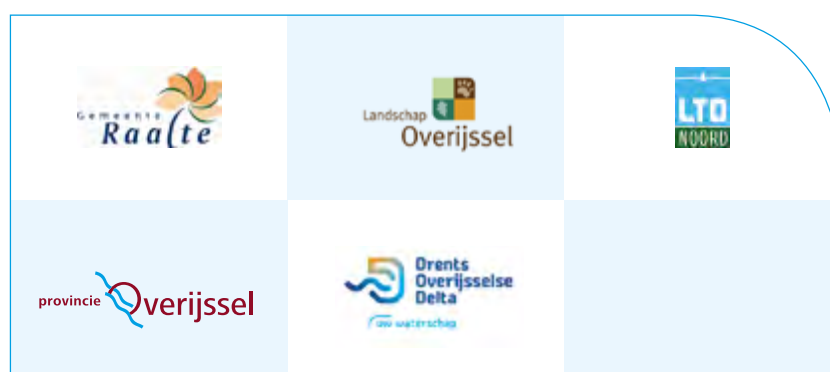
Uitwerkingsgebied: 118 ha

De natuur van dit uitgestrekte natte heideterrein in Salland is afhankelijk van langdurig natte omstandigheden. Enkele bijzondere natuurtypen, zoals blauwgraslanden, heischrale graslanden, jeneverbesstruwelen en kamsalamanders houden echter van basenrijke omstandigheden (lage zuurgraad) en voedselarme omstandigheden.

Boetelerveld heeft een omvang van 171 hectare. Om de natte heiden en schrale graslanden te behouden, moeten maatregelen worden genomen in het gebied, maar ook in de bufferzone eromheen. Deze bufferzone is ongeveer 120 hectare groot.

De hoeveelheid stikstof in het gebied moet omlaag. Hoge grondwaterstanden en vermindering van inspoeling van meststoffen zijn daarom voor Boetelerveld van belang. Om dit te bereiken moeten er maatregelen worden genomen in en rond het gebied.

Aan de oostzijde wordt de uitspoeling van nutriënten beperkt door het verminderen van de bemesting. Aan de noord- en zuidzijde worden vernattingsmaatregelen getroffen in de vorm van het verwijderen van ontwatering, het dempen en verondiepen van bermsloten en het herstel van een oude slenkenstructuur.

De maatregelen hebben directe gevolgen voor 24 particuliere grondeigenaren. Met hen is nauw contact vanuit het gebiedsproces. Deskundigen bepalen met de eigenaren de effecten van de maatregelen voor hun percelen, zodat een ieder goed wordt gecompenseerd.

[Ga naar de webpagina over dit gebied »](#)

Voortgang

Voortgang 2018	
	2018
Interne maatregelen	60%
Grond beschikbaar	29%
Uitgevoerd	0%
Eindgebruik geregeld	29%
Externe maatregelen	52%
Grond beschikbaar binnen het uitwerkingsgebied	8%
Ingericht	0%
Eindgebruik geregeld	7%
Lopende onderzoeksmaatregelen	0

Mijlpalen en bijzonderheden

Inrichtingsplan en Provinciaal Inpassingsplan

De maatregelen voor het Boetelerveld zijn uitgewerkt in een inrichtingsplan. Dit inrichtingsplan wordt, naar verwachting, in januari vastgesteld door Gedeputeerde Staten (GS). De maatregelen zijn hierin zo uitgewerkt dat het effect op het Boetelerveld maximaal is, maar het effect op de omliggende gronden minimaal. Het inrichtingsplan is onderdeel van het ontwerp Provinciaal Inpassingsplan (PIP) dat ook door GS wordt vastgesteld.

Grondverwerving en kavelruil

Rond het Boetelerveld speelt een kavelruil. Het doel hiervan is gronden vrij te ruilen als compensatiegrond voor de gevolgen van de maatregelen. Door ambtelijke instemming met het inrichtingsplan rond de zomer van 2018, is er afgelopen najaar een eerste beeld gevormd van de ruil- en compensatiemogelijkheden. Ondertussen worden door de rentmeesters taxaties verricht en biedingen gedaan, zodat grondeigenaren in 2019 een goede keus kunnen maken tussen behouden of verkopen van hun grond.

Landschap Overijssel

Landschap Overijssel is bestuurlijk trekker van de Natura 2000-gebieden Aamsveen en Lonnekermeer en verantwoordelijk voor het uitvoeren van de herstelmaatregelen bestaande natuur in de Natura 2000-gebieden Bergvennen en Brecklenkampse Veld, Boetelveld, Springendal en Dal van de Mosbeek, Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht, Vecht Beneden Regge en Wierdense Veld.

“Eindelijk was de uitvoering een feit! Veel waardering daarvoor vanuit de omgeving. Belangrijker nog is dat de herstelde natuur van het Lonnekermeer kan gaan ontwikkelen. We zijn verwachtingsvol over de eerste resultaten van flora en fauna in het gebied!”

Jacob van Olst,
Landschap Overijssel

Aamsveen

Peildatum 01.01.2019

Fase: Planuitwerking: Landschap Overijssel

Verkenning

Planuitwerking

Realisatie

Beheer

Landschap Overijssel

Oppervlakte: Natura 2000: 144 ha

Uitwerkingsgebied: 9 ha

Het Natura 2000-gebied Aamsveen ligt in de gemeente Enschede. Dit hoogveengebied maakte ooit deel uit van een veel groter hoogveencomplex, dat zich ook over de grens heen uitstrekt. Het gebied ligt ten zuidoosten van Enschede en heeft een oppervlakte van 144 hectare. Het grenst aan de in Duitsland gelegen natuurgebieden Amtsvonn en Hündfelder Moor.

Het Aamsveen omvat de overgang van hoogveen, via een kwelzone naar het beekdal van de Glanerbeek tot op de flank van de stuwwal van Enschede. Deze overgang wordt gekenmerkt door een grote variatie in vegetatietypen met een duidelijke gradiënt in voedselrijkdom.

Dit zorgt voor een gevarieerd landschap met een afwisseling van (deels afgegraven) hoogveen, natte broekbossen, heidevegetaties, gagelstruwelen, natte schraalgraslanden en rond de Glanerbeek beekbegeleidend bos. Tot in de jaren '60 van de vorige eeuw werd in het hoogveengebied turf gewonnen. Er komen zowel vergraven als onvergraven delen voor. In de hierbij ontstane plassen ontstond vrijwel direct weer veengroei.

[Ga naar de webpagina over dit gebied »](#)

Voortgang

Voortgang 2018	
	2018
Interne maatregelen	50%
Grond beschikbaar	100%
Uitgevoerd	0%
Eindgebruik geregeld	100%
Externe maatregelen	27%
Grond beschikbaar binnen het uitwerkingsgebied	31%
Ingericht	0%
Eindgebruik geregeld	31%
Lopende onderzoeksmaatregelen	1

Mijlpalen en bijzonderheden

Voor het Aamsveen is gezien de Natura 2000-opgave nog geen gebiedsproces nodig. Wel worden (herstel)maatregelen in de bestaande natuur uitgevoerd. Landschap Overijssel is aangewezen als bestuurlijk trekker.

Lonnekermeer

Peildatum 01.01.2019

Fase: Realisatie: Landschap Overijssel

Verkenning

Planuitwerking

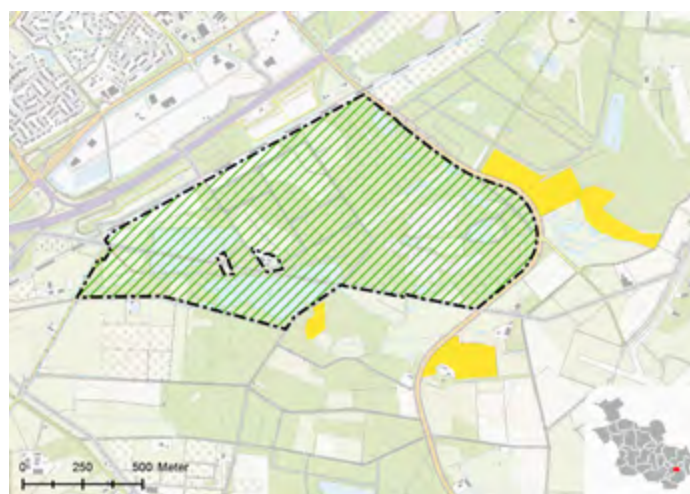
Realisatie

Beheer

Landschap Overijssel

Oppervlakte: Natura 2000: 105 ha

Uitwerkingsgebied: 12 ha

Lonnekermeer is een relatief jong landgoed dat van belang is vanwege twee waterplassen met zeldzame pionierbegroeiingen en die tevens de grootste populatie van de gevlekte witsnuitlibel in ons land herbergt. Naast het landgoed omhelst het gebied het Hartjesbos, een kleinschalig beekdallandschap met natte en droge heide op landgoed De Wildernis.

De belangrijkste maatregelen die in het gebied moeten worden uitgevoerd om de natuurwaarden te behouden en te herstellen gaan over het herstel van de waterhuishouding. Hiervoor worden een aantal door het gebied lopende beken en waterlopen verondiept. Daarnaast wordt het heidegebied vergroot door het kappen van bos dat vaak in de loop van de 20e eeuw op de heidevelden is aangeplant.

Gelijk met de uitvoering van de (herstel)maatregelen bestaande natuur wordt ook een ecologische verbindingszone aangelegd die de natuur op de heringerichte voormalige vliegveld Twente verbindt met het Natura 2000-gebied.

[Ga naar de webpagina over dit gebied »](#)

Voortgang

Voortgang 2018	
	2018
Interne maatregelen	60%
Grond beschikbaar	100%
Uitgevoerd	85%
Eindgebruik geregeld	100%
Externe maatregelen	49%
Grond beschikbaar binnen het uitwerkingsgebied	100%
Ingericht	100%
Eindgebruik geregeld	50%
Lopende onderzoeksmaatregelen	0

Mijlpalen en bijzonderheden

Realisatiefase en uitvoering

Landschap Overijssel is de trekker van de planuitwerking en de planuitvoering die voor dit gebied is gemaakt. De vergunningen voor de uitvoering van de werkzaamheden zijn gecoördineerd aangevraagd en hierop zijn 3 beroepen ingediend. 1 beroep is nog niet opgelost. De Raad van State behandelt dit beroep op 24 januari 2019. Het beroep gaat over de verondieping van de Hesbeek, deze werkzaamheden worden

Half juli is aannemer Gerwers gestart met de uitvoering van de werkzaamheden. Door de droge zomer konden de werkzaamheden probleemloos worden uitgevoerd en is geen schade aan omliggende natuur ontstaan. Met uitzondering van de verondieping van de Hesbeek zijn alle werkzaamheden uitgevoerd. Het groot Lonnekermeer en het Gibraltarven zijn gebaggerd, evenals het Klein Lonnekermeer. Er zijn enkele graslandpercelen geplagd en stukken bos gekapt waarbij de strooisellaag is verwijderd.

De aanleg van de faunapassage van de Blankenbellingsbeek met de N737 wordt met de wegconstructie door de provincie, na de zomer van 2019, uitgevoerd. De aannemer onderhoudt de ingerichte terreinen tot juli 2020 waarna het onderhoud aan de (nieuwe) eigenaar wordt overgedragen.

Op 21 september 2018 heeft een bestuurlijk werkbezoek plaatsgevonden waarbij de voortgang van de uitvoering is bekeken. Voorafgaand aan de start van de uitvoering zijn 2 excursies gehouden. Bij beide excursies zijn 70 tot 80 belangstellenden rondgeleid.

Grondverwerving

De grondverwerving die nodig was om het plan uit te kunnen voeren is inmiddels afgerond. Een aantal percelen is aangekocht en met een aantal particulieren is overeenstemming over zelfrealisatie.

Monitoring

De provincie monitort de herstelmaatregelen. Een groot deel van de inrichtingswerkzaamheden betreft het aanpassen van de waterhuishouding. Om de effecten van deze maatregelen te kunnen volgen zijn er naast de 9 bestaande peilbuizen nog 7 nieuwe peilbuizen geplaatst.

LTO Noord

LTO Noord is bestuurlijk trekker van de Natura 2000-gebieden Engbertsdijksvenen, Springendal en Dal van de Mosbeek en Wierdense Veld.

Voor mij was het meest indrukwekkende moment in 2018 het moment dat we als Bestuurlijke Adviescommissie een principe besluit namen over de voorkeursvariant voor de maatregelen rondom het natuurgebied Engbertsdijksvenen. Dat was op 19 december. Deze voorkeursvariant voldoet aan onze voorwaarde dat de maatregelen zo min mogelijk impact op de omgeving mogen hebben. De huizen blijven droog en de boeren rond het gebied kunnen in de meeste gevallen een gezonde boterham blijven verdienen.

De effecten op de natuur van deze variant worden nu doorgerekend, maar we hebben er alle vertrouwen in dat de natuurdoelen behaald worden. Dat betekent dat we in 2019 een advies inrichtingsplan aan de provincie kunnen aanbieden dat door het gebied breed gedragen is. Hieraan hebben we in 2018 hard gewerkt. Er zijn veel gesprekken en bijeenkomsten met betrokken ondernemers, bewoners en grondeigenaren geweest. Samen zijn we tot een mooi voorstel gekomen.

Klaas de Lange,
LTO Noord

Engbertsdijkerven

Peildatum 01.01.2019

Fase: Planuitwerking: LTO Noord

Verkenning

Planuitwerking

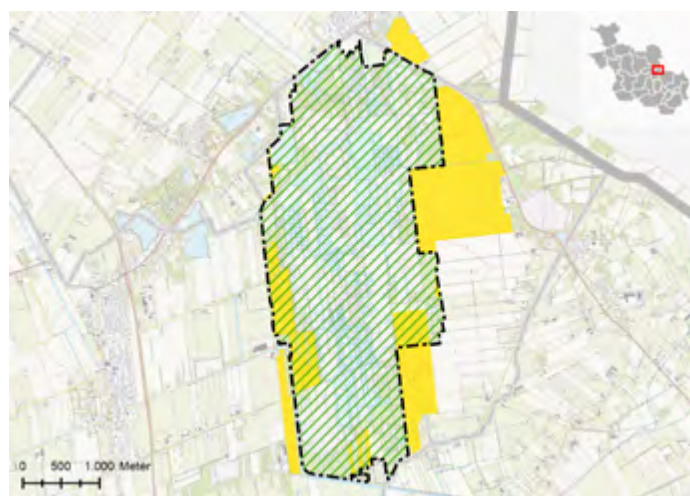
Realisatie

Beheer

LTO Noord

Oppervlakte: Natura 2000: 998 ha

Uitwerkingsgebied: 339 ha

Het natuurreserveat Engbertsdijkerven in Noordwest Twente is een van de laatste hoogveengebieden in Nederland. In de kern van het reserveat bevindt zich een restant levend hoogveen. De belangrijkste Natura 2000-opgave in het gebied waarvoor Nederland zich heeft geplaatst is het initiëren van hoogveenvorming. De voorwaarde daarvoor is dat het grondwater jaarrond de veenbasis van het hoogveen bereikt. Om dit te bereiken is een ingrijpende verandering van de hydrologie in en rond het gebied noodzakelijk.

[Ga naar de webpagina over dit gebied »](#)

Voortgang

Voortgang 2018	
	2018
Interne maatregelen	52%
Grond beschikbaar	83%
Uitgevoerd	0%
Eindgebruik geregeld	83%
Externe maatregelen	38%
Grond beschikbaar binnen het uitwerkingsgebied	42%
Ingericht	0%
Eindgebruik geregeld	25%
Lopende onderzoeksmaatregelen	4

Mijlpalen en bijzonderheden

Onderzoeken

Het afgelopen jaar heeft het kernteam zich verdiept in het gebied. Hierbij heeft het alle zorgen en kansen van omwonenden in beeld gebracht. Verder is de huidige situatie in en rond het natuurgebied verkend in twee schouwen: de ecologische hydrologische schouw in het gebied en de agro hydrologische schouw buiten het gebied. Om ongerustheid weg te nemen is samen met de bewoners en ondernemers een monitoringsplan opgesteld waarmee de komende jaren het grondwaterpeil gemeten kan worden. In 2018 is er naast aanvullende onderzoeken gewerkt aan het grondwatermodel.

Uitwerken varianten

Samen met bewoners is gezocht naar oplossingen voor vernattingsproblematiek. Er zijn drie varianten opgesteld die middels het grondwatermodel zijn doorgerekend. Door het kernteam zijn de drie varianten getoetst op een aantal toetsingscriteria. Hieruit is een combivariant naar voren gekomen die in 2019 wordt uitgewerkt in een inrichtingsplan.

Springendal en Dal van de Mosbeek

Peildatum 01.01.2019

Fase: Planuitwerking: LTO Noord

Verkenning

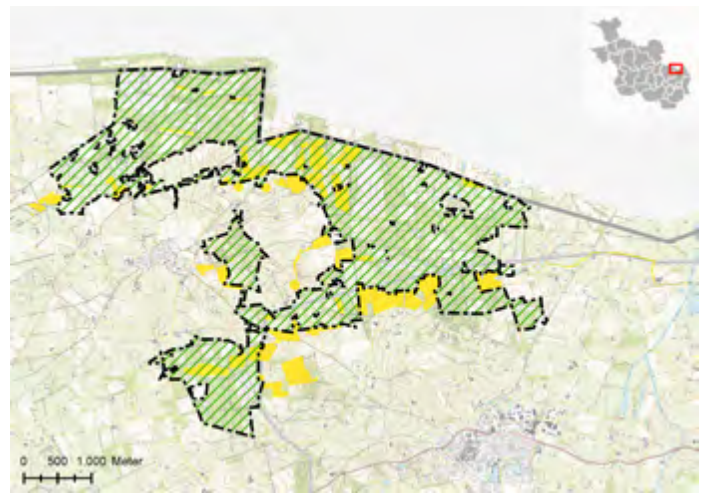
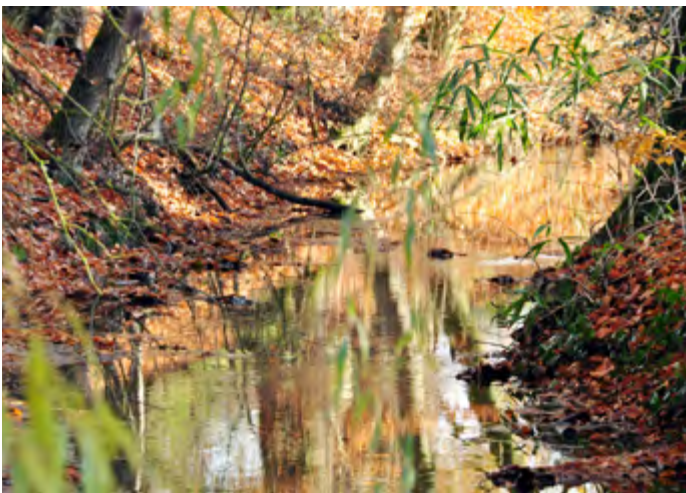
Planuitwerking

Realisatie

Beheer

LTO Noord

Oppervlakte: Natura 2000: 1.245 ha
Uitwerkingsgebied: 209 ha

Het Natura 2000-gebied Springendal en Dal van de Mosbeek ligt in de gemeenten Dinkelland en Tubbergen op de stuwwal van Ootmarsum. Het gebied dankt zijn grote verscheidenheid voor een groot deel aan het aanwezige reliëf met opgestuwde heuvelruggen, waarin een aantal erosiedalen is uitgeschuurd. In de dalen is het oude kleinschalige cultuurlandschap met een afwisseling van bos, heide en beekjes herkenbaar. Keileem afzettingen en glauconiethoudende kleien in de ondergrond maken het gebied zeer gevarieerd en rijk aan bronnen. In het Springendal, het Dal van de Mosbeek en Hazelbekke vinden we natte schraalgraslanden (waaronder kalkmoeras en trilveenvegetaties), bronnetjesbos, jeneverbesstruweel, droge en vochtige heiden en heischrale graslanden. De graslanden en heiden worden afgewisseld met bos, struweel en houtwallen.

[Ga naar de webpagina over dit gebied »](#)

Voortgang

Voortgang 2018	
	2018
Interne maatregelen	42%
Grond beschikbaar	73%
Uitgevoerd	0%
Eindgebruik geregeld	73%
Externe maatregelen	45%
Grond beschikbaar binnen het uitwerkingsgebied	15%
Ingericht	0%
Eindgebruik geregeld	14%
Lopende onderzoeksmaatregelen	4

Mijlpalen en bijzonderheden

Inrichtingsmaatregelen Manderheide bekend

Voor het deelgebied Manderheide is door Landschap Overijssel een inrichtingsplan opgesteld. Begin 2019 is het vergunningenspoor doorlopen om zo snel mogelijk met een deel van de realisatie te starten.

Start uitvoering interne maatregelen

In 2018 heeft Landschap Overijssel gestart met de uitvoering van een deel van de interne maatregelen. Staatsbosbeheer heeft haar interne maatregelen zo ver voorbereid dat zij begin 2019 kunnen beginnen met een deel van hun maatregelen.

Scheurverbod

Op basis van de ervaringen van Springendal en Dal van de Mosbeek heeft de minister een voorstel bij de Europese Commissie ter goedkeuring neergelegd om het ploeg- en omzetverbod van aangewezen kwetsbaar blijvend grasland te flexibiliseren. Begin 2019 wordt hierop een besluit van Europa verwacht.

Wierdense Veld

Peildatum 01.01.2019

Fase: Planuitwerking: LTO Noord

Verkenning

Planuitwerking

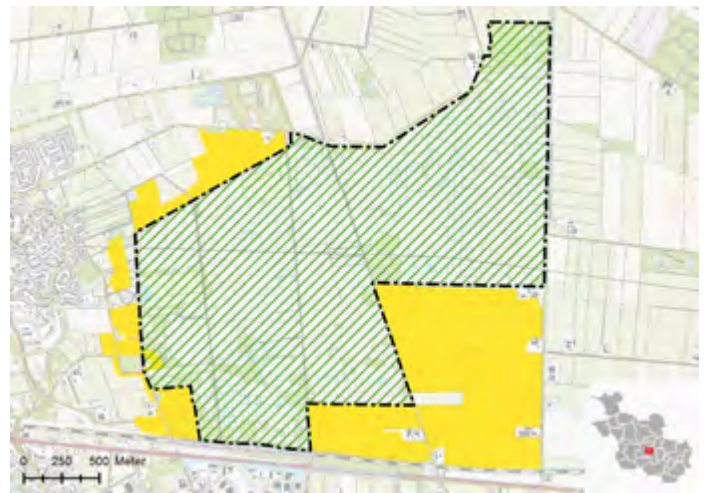
Realisatie

Beheer

LTO Noord

Oppervlakte: Natura 2000: 420 ha

Uitwerkingsgebied: 170 ha

Het Wierdense Veld is een restant van een ooit uitgestrekt veenlandschap in Twente. Het gebied is grotendeels afgegraven voor de turf. Het is begroeid met vochtige heide en enkele berkenbosjes. Binnen het hoogveen is het dekzandrelief plaatselijk zo sterk en uitgesproken dat op dekzandruggen droge heide voorkomt. Op de lage delen zijn enkele met water gevulde veenputten.

[Ga naar de webpagina over dit gebied »](#)

Voortgang

Voortgang 2018	
	2018
Interne maatregelen	50%
Grond beschikbaar	99%
Uitgevoerd	0%
Eindgebruik geregeld	99%
Externe maatregelen	20%
Grond beschikbaar binnen het uitwerkingsgebied	31%
Ingericht	0%
Eindgebruik geregeld	31%
Lopende onderzoeksmaatregelen	2

Mijlpalen en bijzonderheden

Start planvormingsfase

Door de late aanwijzing van dit gebied (pas op 25 november 2016 is het Wierdense Veld definitief aangewezen door het Ministerie van Economische Zaken als Natura 2000-gebied), is pas in 2017 begonnen met een verkenning (fase 1) gecombineerd met het opstellen van een plan van aanpak. Dit is gedaan door LTO in nauwe samenwerking met Landschap Overijssel. Het plan van aanpak is eind 2017 afgerond.

Onderzoeken

Het jaar 2018 is vooral gericht op het hydrologisch onderzoek en hydrologische modellering voor het te maken inrichtingsplan. Voor het hydrologisch onderzoek en de monitoring van de grondwaterstanden in de komende jaren, zijn extra peilbuizen geplaatst. De inzichten die uit het hydrologisch onderzoek naar boven komen zijn besproken met omwonenden in informatiebijeenkomsten en huiskamerbijeenkomsten. Gemeente Wierden heeft, in navolging van de gemeente Hellendoorn, besloten dat de planologische verankering van het inrichtingsplan zal worden gedaan met een Provinciaal Inpassingsplan (PIP) en niet met een bestemmingsplanwijziging.

Natuurmonumenten

Natuurmonumenten is verantwoordelijk voor het uitvoeren van de herstelmaatregelen bestaande natuur in de Natura 2000-gebieden Buurserzand-Haaksbergervveen, De Wieden, Landgoederen Oldenzaal, Sallandse Heuvelrug, Vecht Beneden Regge en Witte Veen.

“Samen plannen maken lijkt lang te duren, maar het resultaat is het waard. Alleen kun je dit niet bereiken. We hebben nu in Overijssel een beschikking voor al het aanvullende beheer tot 2021.”

Marjet Korf,
Natuurmonumenten

Natuur en Milieu Overijssel

Natuur en Milieu Overijssel is bestuurlijk trekker van het Natura 2000-gebied IJsseluiteerwaarden.

Je komt alleen verder als je je ook verdiept in de belangen van de ander. In de gebiedsprocessen is luisteren soms belangrijker dan spreken.”

Matthijs Nijboer,
Natuur en Milieu Overijssel

Ijsseluiterwaarden

Peildatum 01.01.2019

Fase: Planuitwerking: Natuur en Milieu Overijssel

Verkenning

Planuitwerking

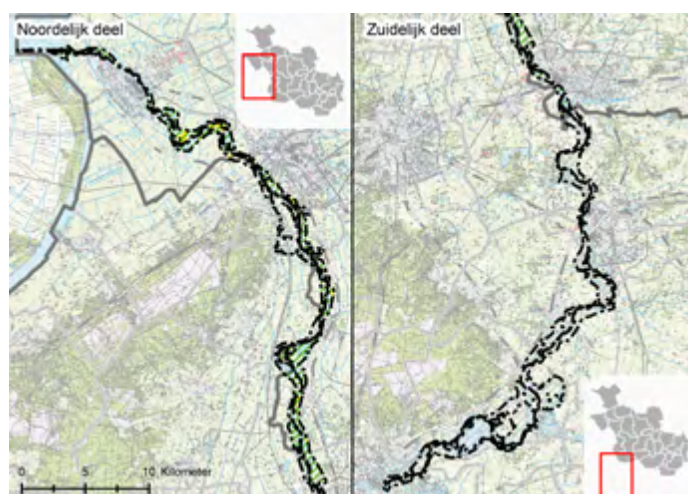
Realisatie

Beheer

Natuur en Milieu Overijssel

Oppervlakte: Natura 2000: 3.121 ha

Uitwerkingsgebied: 209 ha

Het Natura 2000-gebied Ijsseluiterwaarden is het gebied langs de IJssel. De gebieden waar maatregelen moeten worden genomen liggen geografisch ver uiteen. IJssel-uiterwaarden heeft geen eigen gebiedsanalyse of eigen beheerplan. IJsseluiterwaarden is onder de noemer 'Uiterwaarden IJssel' opgenomen in de gebiedsanalyse van Rijntakken. Deze gebiedsanalyse heeft ook betrekking op andere grote gebieden waardoor de analyse op hoofdlijnen is gebleven. De 80 inrichtingsmaatregelen voor de uitbreiding van 228 hectare nieuwe natuur moeten in de tweede en derde periode van elk 6 jaren zijn uitgevoerd. In het begin van de tweede beheerplan periode zal de

balans opgemaakt worden in welke mate de doelstellingen gerealiseerd zijn. Hiervan is afhankelijk of, hoe en wanneer de maatregelen in de tweede en derde periode uitgevoerd worden.

[Ga naar de webpagina over dit gebied »](#)

Voortgang

Voortgang 2018	
	2018
Interne maatregelen	38%
Grond beschikbaar	77%
Uitgevoerd	0%
Eindgebruik geregeld	77%
Externe maatregelen	27%
Grond beschikbaar binnen het uitwerkingsgebied	53%
Ingericht	0%
Eindgebruik geregeld	53%
Lopende onderzoeksmaatregelen	0

Mijlpalen en bijzonderheden

Beheerplan en bestuurlijk trekker

Iedereen heeft een zienswijze in kunnen dienen op het beheerplan dat voor de zomervakantie 2017 ter inzage heeft gelegen. De vaststelling van het beheerplan wordt begin 2019 verwacht. Daarna start Natuur en Milieu Overijssel als bestuurlijk trekker voor de externe maatregelen in de Ijsseluiterwaarden. De zeer beperkte (interne) PAS-maatregelen worden in de eerste periode door Staatsbosbeheer en Natuurmonumenten op hun eigendom uitgevoerd.

Overijssels Particulier Grondbezit

Overijssels Particulier Grondbezit is verantwoordelijk voor het uitvoeren van de herstelmaatregelen bestaande natuur particuliere eigenaren in de Natura 2000-gebieden Buurserzand-Haaksbergerveen, Landgoederen Oldenzaal, Sallandse Heuvelrug, Springendal en Dal van de Mosbeek en Vecht Beneden Regge.

“Voor de particuliere natuurbeheerders was 2018 een jaar waarin steeds concreter werd hoe zij aan de Natura 2000 opgave kunnen bijdragen. Goede samenwerking en onderlinge communicatie met provincie én collega terreinbeheerders blijft hierbij erg belangrijk.”

Jan Reint de Vos van Steenwijk,
Overijssels Particulier Grondbezit

Provincie Overijssel

Provincie Overijssel is bestuurlijk trekker van de Natura 2000-gebieden Landgoederen Oldenzaal, Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht en Wieden Weerribben.

“Wij laten zien dat het ontwikkelen van natuur en het stimuleren van de economie samengaan. Mijn grootste trots zit in de manier waarop wij samen voortvarend aan hetzelfde doel blijven werken: Overijssel nog mooier maken. Voor bedrijven, boer en buitenmens.”

Hester Maij,
gedeputeerde provincie Overijssel

Landgoederen Oldenzaal

Peildatum 01.01.2019

Fase:

Realisatie: provincie Overijssel

Verkenning

Planuitwerking

Realisatie

Beheer

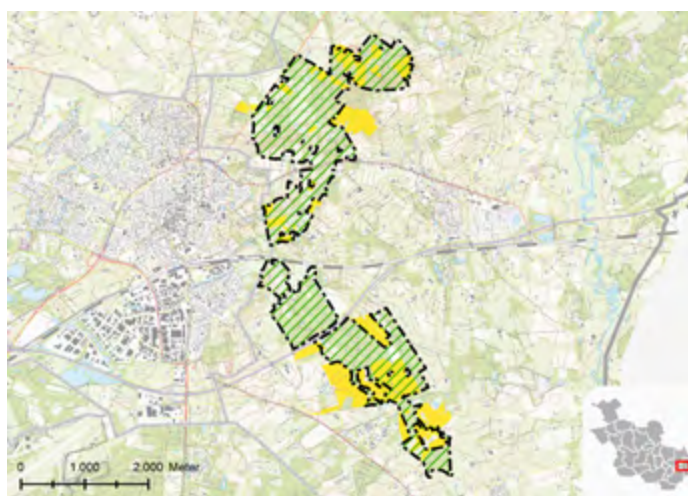
Provincie Overijssel

Oppervlakte: Natura 2000:

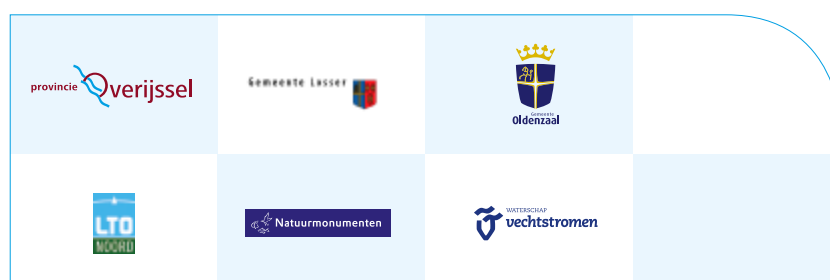
578 ha

Uitwerkingsgebied:

238 ha

De Stuwwal tussen Oldenzaal en De Lutte behoort tot de mooiste landschappen van Twente. Het gebied ligt grotendeels in de gemeente Losser en een heel klein deel in de gemeente Oldenzaal. Kenmerkend voor dit gebied zijn de vele beken, hoogteverschillen, houtwallen en bossen. Langs de beken bevinden zich beekbegeleidende bossen, de vochtige alluviale bossen. De beuken-eikenbossen met hulst en eiken-haagbeukenbossen zijn ook typische bossen in dit landschap. Landgoederen Oldenzaal is, gezien de hoeveelheid poelen, een succesvolle leefomgeving voor de kamsalamander. Dit betreft vooral het noordelijke deel. Aanleg van poelen in het zuidelijke deel is van groot belang om de instandhouding van de kamsalamander te waarborgen.

Gebiedsanalyse en opgave

Voor het instandhouden van de bossen zijn maatregelen beschreven in de gebiedsanalyse. Verdroging is het belangrijkste knelpunt waarbij zowel de eiken-haagbeukenbossen als de vochtige alluviale bossen een dalende trend laten zien. Herstel van de hydrologie is daarom noodzakelijk om verdere verslechtering te voorkomen. De te hoge stikstofdepositie is een aanvullend knelpunt waarvoor passende maatregelen getroffen moeten worden. Een onderzoeksopgave geldt voor de kamsalamander en uitbreiding van de eiken-haagbeukenbossen. Uitgangspunt in de gebiedsanalyse is dat in de eerste periode (herstel)maatregelen voor de bossen worden gerealiseerd. In de tweede en derde periode wordt oppervlakte-uitbreiding van de eiken-haagbeukenbossen en kwaliteitsverbetering gerealiseerd.

Aanpak planuitwerkingsfase

De grondeigenaren, waarvoor maatregelen zijn beschreven in de gebiedsanalyse, zijn bezocht door een specialistenteam (hydroloog, ecooloog en landbouwdeskundige). Informatie van deze eigenaren en veldonderzoek hebben geleid tot gerichte hydrologische maatregelen. Ook voor de 'minder mest' maatregel uit de gebiedsanalyse zijn gerichte maatregelen opgesteld. De maatregelen worden in een vervolggesprek toegelicht aan de eigenaar. Een rentmeester neemt ook deel aan dit vervolggesprek waarna hij/zij de financiële afhandeling voor zijn rekening neemt.

Grondeigenaren

Kenmerkend voor dit gebied zijn de landgoedeigenaren. Ook wonen hier veel particulieren. Landbouwbedrijven zijn in mindere mate aanwezig, totaal vijftien bedrijven. Zij hebben vooral grond in de Rossumerbeek en de Snoeyinksbeek.

Het uitwerkingsgebied dat invloed heeft op de te beschermen habitattypen omvat 238 ha. Het specialistenteam heeft geconstateerd dat niet alle percelen die invloed hebben op de habitattypen zijn begrensd als uitwerkingsgebied. Deze zijn nu toegevoegd aan het uitwerkingsgebied. Daarnaast zijn er ook percelen die wel begrensd zijn als uitwerkingsgebied maar geen invloed blijken te hebben op de habitattypen. In totaal zijn er circa 70 eigenaren met gronden in het uitwerkingsgebied.

[Ga naar de webpagina over dit gebied »](#)

Voortgang

Voortgang 2018	
	2018
Interne maatregelen	36%
Grond beschikbaar	64%
Uitgevoerd	0%
Eindgebruik geregeld	64%
Externe maatregelen	18%
Grond beschikbaar binnen het uitwerkingsgebied	20%
Ingericht *	20%
Eindgebruik geregeld	19%
Lopende onderzoeksmaatregelen	4

* 20%: 49 hectare ingericht (Project SKNL Snoeyinksbeek) van de 239 hectare totaal

Mijlpalen en bijzonderheden

Onderzoeken planfase

Gedurende de planfase zijn verschillende onderzoeken uitgevoerd voor de onderbouwing van de maatregelen. Dit was nodig omdat er weinig onderzoeksgegevens bekend zijn van dit gebied. Een hydrologisch model ontbrak evenals een Landschaps-ecologische Systeemanalyse (LESA). Onderzoeken naar de bodemopbouw, de fosfaat- en nitraatgehaltes in de bodem en water en oppervlakte- en grondwaterstromen hebben plaatsgevonden. Deze onderzoeken hebben veel tijd gekost.

Onderzoeken realisatiefase

In de winter 2017 en het voorjaar van 2018 zijn peilbuizen geslagen langs beken, op landbouwpercelen en bij erven. De kwaliteit in de beken en de natuur, maar ook de kwaliteit van het grondwater worden gemeten. Ook de mate van vernatting in de toekomst wordt gemeten.

Snoeyinksbeek-benedenloop

De Snoeyinksbeek-benedenloop is toegevoegd aan het Natura 2000-gebied Landgoederen Oldenzaal. Officieel hoort dit deelgebied bij het Natura 2000-gebied Dinkelland. Dit deel heeft een duidelijke samenhang met het gehele beekdal.

Vrijwillige kavelruil

Nu de maatregelen helder zijn, is gestart met de vrijwillige kavelruil. In groeps-gesprekken met de eigenaren worden de eerste ruilschetsen opgeleverd. Dit onder leiding van het Coördinatiepunt Kavelruil Overijssel (CKO). Met de provincie vindt regelmatig afstemming plaats.

Inrichtingsplan en ontwerp ruimtelijk plan

Het inrichtingsplan en het ontwerp ruimtelijk plan zijn in december 2018 door GS vastgesteld.

Ontwerp Provinciaal Inpassingsplan (PIP)

Het ontwerp Provinciaal Inpassingsplan is in de periode van 18 december 2017 tot en met 28 januari 2018 ter inzage gelegd.

Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht

Peildatum 01.01.2019

Fase:

Realisatie: provincie Overijssel

Verkenning

Planuitwerking

Realisatie

Beheer

Provincie Overijssel

Oppervlakte: Natura 2000:

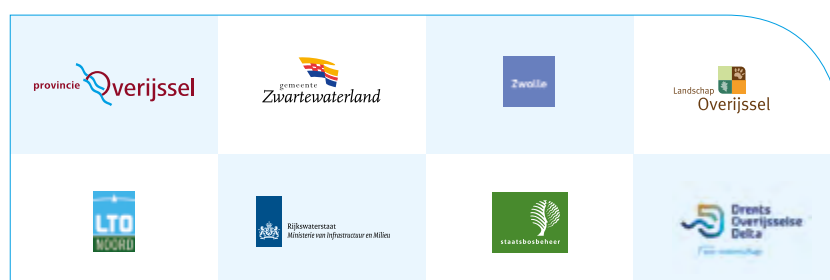
1.464 ha

Uitwerkingsgebied:

169 ha

Het Natura 2000-gebied Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht ligt in de gemeenten Zwartewaterland en Zwolle. Het gebied betreft het geheel aan uiterwaarden ten noorden van Zwolle, waar de Overijsselse Vecht samenstroomt met het Zwarte Water. De uiterwaarden bestaan uit buitendijkse graslanden, waarin strangen, kolken, rivierduinen en hakhoutbosjes voorkomen. Bijzonder in het gebied zijn de glanshaverhooilanden met onder andere de unieke kievitsbloem als vlaggendrager. Naast flora is het gebied ook belangrijk voor bijzondere diersoorten, waaronder de schuwe kwartelkoning, de roerdomp en de zwarte stern. Langs het Zwarte Water komen nattere graslanden voor. Dit gebied herbergt veel kievitsbloemhooilanden. Daarnaast liggen er in het gebied een aantal hardhoutooibosjes.

Het uitwerkingsgebied Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht heeft een omvang van ongeveer 170 hectare. Ten behoeve van het behoud en de ontwikkeling van kievitsbloemhooilanden, moeten inrichtings- en beheermaatregelen worden genomen in het gebied. Inrichting betreft vooral de aanleg van regelbare duikers om daarmee de juiste winterinundatie te krijgen. Bij de ontwikkeling van diverse hooi- en graslanden gaat het om het juiste maaibeheer en het niet meer bemesten van de gronden. Daarnaast worden diverse maatregelen genomen ter verbetering van de leefomgeving van diverse soorten vogels (o.a. kwartelkoning, roerdomp en grote karekiet) en vissen.

De maatregelen in het gebied Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht richten zich op het inrichten van landbouwgrond voor natuurdoelstellingen door de verbetering van de waterhuishouding en het stoppen met bemesting. Deze maatregelen hebben directe gevolgen voor 33 particuliere grondeigenaren. In de eerste beheerplanperiode (voor 1 juli 2021) gaat het om minimaal 50% van de totale opgave.

Doelstelling is om herinrichtingmaatregelen zo veel mogelijk gepaard te laten gaan met agrarische structuurversterking. Voor de herinrichting wordt ook een aantal hydrologisch onderzoeksmaatregelen uitgevoerd. Ook richt het project zich op ontstening van de oever langs de Vecht. Rijkswaterstaat heeft een Kaderrichtlijn Water-opgave langs het Zwarte Water. De uitvoering van de maatregelen binnen de bestaande natuur wordt door de desbetreffende terreinbeheerder uitgevoerd. Eventuele aanvullende maatregelen buiten de opdracht, op verzoek van partners, kunnen worden mee gekoppeld. Financiering hiervan valt niet binnen de opdracht en wordt afzonderlijk geregeld.

[Ga naar de webpagina over dit gebied »](#)

Voortgang

Voortgang 2018	
	2018
Interne maatregelen	50%
Grond beschikbaar	99%
Uitgevoerd	0%
Eindgebruik geregeld	99%
Externe maatregelen	22%
Grond beschikbaar binnen het uitwerkingsgebied	20%
Ingericht	0%
Eindgebruik geregeld	12%
Lopende onderzoeksmaatregelen	4

Mijlpalen en bijzonderheden

Planuitwerking afgerond

Gedeputeerde Staten hebben in oktober 2017 het inrichtingsplan en het ontwerp Provinciaal Inpassingsplan (PIP) voor Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht vastgesteld. Tot en met 30 juli 2018 was het mogelijk om beroep in te stellen tegen het PIP van UZV. De terinzagelegging was van 21 november 2017 tot en met 2 januari 2018. In december zijn de Raden van Zwolle en Zwartewaterland gehoord. Omdat er geen beroepschriften zijn ontvangen is daarmee het PIP onherroepelijk geworden. De bestemming van gronden ligt daarmee vast. Ook biedt dit voordelen naar grondeigenaren.

Vorbereiding uitvoering

In de eerste helft van dit jaar is samen met de gebiedspartners en in overleg met bewoners gewerkt aan het definitief maken van het inrichtingsplan. Dit inrichtingsplan is inmiddels vastgesteld en daarmee dus definitief. We zijn gelijk verder gegaan met werkzaamheden die nodig zijn om de uiteindelijke uitvoering mogelijk te maken. De belangrijkste onderdelen zijn momenteel het uitvoeringsbestek en de vergunningen. Het uitvoeringsbestek is al behoorlijk gevorderd en we hopen dit voor het eind van het jaar definitief te hebben. Parallel hieraan zijn de vergunningen in het kader van de Omgevingswet en Waterwet aangevraagd. We koersen erop dat deze vergunningen ook voor het eind van het jaar verleend zijn. In het eerste kwartaal van 2019 zal de aanbesteding van de uitvoering plaatsvinden. Dat houdt in dat vanaf medio 2019 de eerste werkzaamheden buiten uitgevoerd kunnen worden. Het is echter nu nog niet te zeggen in welke deelgebieden dat exact zal zijn. Over de volgorde in de uitvoering wordt nog nagedacht.

Peilbuizen geplaatst

In het voorjaar van 2018 zijn op meerdere plekken in het projectgebied (zowel buiten- als binnendijs) peilbuizen geplaatst om de uitgangssituatie van de grondwaterstand vast te leggen. Meetapparatuur is in de peilbuizen geplaatst en vanaf de zomer worden de grondwaterstanden gemeten. Voorafgaand aan de plaatsing is met de grondeigenaren en gebruikers afgestemd en zijn verdere afspraken gemaakt over bijvoorbeeld het uitrasteren van de peilbuizen. Met behulp van veldkennis en ervaring zijn de te verwachten effecten van de maatregelen op de grondwaterstanden vooraf als nihil en niet meetbaar ingeschat. Toch zijn peilbuizen geplaatst omdat door de maatregelen in de uiterwaarden mogelijke effecten binnendijs niet geheel kunnen worden uitgesloten.

Ondertekening Realisatieovereenkomst

Op vrijdag 19 oktober vierden alle betrokken partijen een nieuwe mijlpaal: de ondertekening van een samenwerkingsovereenkomst tussen Rijkswaterstaat (RWS) en de provincie over de uitvoering van enkele maatregelen. Een van die maatregelen gaat over de aanleg van de nevengeul langs het Zwarte Water ten zuiden van Hasselt (Genne-Overwater), door Rijkswaterstaat. Ook zij hebben een opgave in dit gebied (de Kaderrichtlijn Water) en het is een logische maar ook effectieve stap om beide opgaven zoveel mogelijk te combineren.

Beleving van het gebied

De bewoners van het gebied Zwarte Water en Vecht zijn tijdens de planuitwerkingsfase uitgenodigd om 'hun verhaal' over het gebied te delen. Door aandacht te besteden aan het verhaal van het gebied, zowel vanuit de historie als vanuit het heden en de toekomst, kunnen de maatregelen in het kader van Natura 2000 in een ander en breder daglicht komen te staan. Door een werkgroep is een inventarisatie gemaakt

van mogelijkheden voor recreatieve ontsluiting, routes en toegankelijkheid van het gebied in combinatie met behoud en opwaardering van bijzondere plekken. Hiervan is een rapportage gemaakt die de komende tijd in een programmering van projecten wordt omgezet. Voor deze projecten wordt financiering van partners gevraagd.

Beschikbaarheid grond

De rentmeesters zijn met alle grondeigenaren in gesprek. Veel grondeigenaren vragen om vervangende binnendijkse grond. Aan de oostzijde van het water is het in Genne gelukt om ruilgronden aan te kopen door een complete boerderij te verwerven. Enerzijds is hiermee grond aangekocht die moet worden ingericht voor de natuurmaatregelen. Anderzijds is met deze aankoop ook ruilgrond beschikbaar gekomen die wordt ingezet voor andere eigenaren.

Voor het Jutjesriet aan de westzijde van het water is overeenstemming met Staatsbosbeheer over de aankoop van ruilgrond. Afgelopen jaar is door Gedeputeerde Staten besloten om 60 ha gronden uit het Jutjesriet te ruilen met ha's uit het project Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht. Staatsbosbeheer zal de overige 100 ha verkopen. Staatsbosbeheer en provincie hebben een 'Plan van Aanpak Kavelruil Mastenbroek' opgesteld met spelregels hoe de ruiling en verkoop van gronden samen aan te pakken. Op dit moment wordt een ruilplaatje gemaakt en vinden gesprekken plaats met pachters en eigenaren. Hierbij wordt rekening gehouden met weidevogels en de veenweidediscussie.

Interne maatregelen

Door Staatsbosbeheer en Landschap Overijssel worden natuurherstelmaatregelen op hun eigen gronden voorbereid en uitgevoerd.

Wieden en Weerribben

Peildatum 01.01.2019

Fase: Planuitwerking: provincie Overijssel

Verkenning

Planuitwerking

Realisatie

Beheer

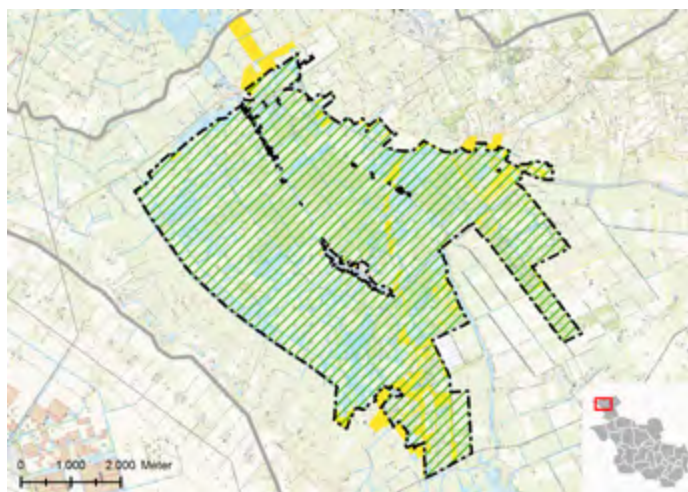
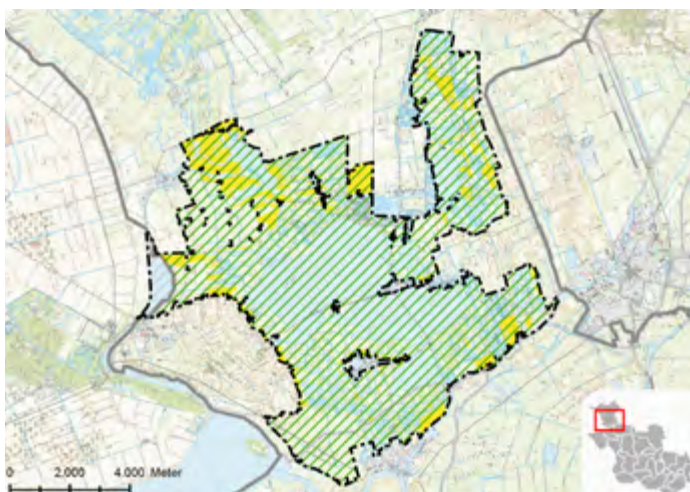
Provincie Overijssel

Wieden

Oppervlakte: Natura 2000: 8.885 ha
Uitwerkingsgebied: 891 ha

Weerribben

Oppervlakte: Natura 2000: 3.329 ha
Uitwerkingsgebied: 262 ha

De opgave in Wieden en Weerribben buiten de bestaande natuurgebieden (zogenoemde externe maatregelen) betreft in totaal ca. 1150 hectare en is verdeeld over 20 deelgebieden die in de komende 18 jaar gerealiseerd moet worden, waarvan het grootste deel in de eerste zes jaar. Binnen deze deelgebieden is de netto opgave voor inrichting of het wijzigen van het beheer 971 ha. Daarnaast wordt in de opgave voor de externe maatregelen in het deelgebied Noordmanen ook 185 hectare bestaand natuurgebied bij de opdracht betrokken (bestaande herstelmaatregelen) met daarbinnen een netto opgave voor de ontwikkelopgave van 93 ha. De reden hiervoor is dat de opgave voor de externe maatregelen en de interne maatregelen hier sterk verweven zijn.

Het gaat in eerste instantie om het opstellen van inrichtingsplannen voor de realisatie van de leefomgeving voor diverse moerasbroedvogels zoals de roerdomp, de purperreiger, de bruine kiekendief en de grote vuurvliinder, die uniek is in de wereld. Daarnaast worden plannen voor blauwgraslanden opgesteld. Het gaat in een deel van de gebieden om het creëren van moerasgebieden en in andere deelgebieden om het wijzigen van het beheer.

Na de planuitwerking volgt de realisatiefase. De provincie heeft de leiding over het project en er wordt daarbij nauw samengewerkt met de partnerorganisaties, waterschap Drents Overijsselse Delta, gemeenten Steenwijkerland en Zwartewaterland, LTO, Natuurmonumenten en Staatsbosbeheer. Zij zijn vertegenwoordigd in werkgroepen voor het opstellen van plannen, in een ambtelijke adviesgroep waar alle producten voor advies worden voorgelegd en in een bestuurlijke adviesgroep voor bestuurlijke adviezen.

[Ga naar de webpagina over dit gebied »](#)

Voortgang

Voortgang 2018	
	2018
Interne maatregelen	12%
Grond beschikbaar	23%
Uitgevoerd	0%
Eindgebruik geregeld	23%
Externe maatregelen	37%
Grond beschikbaar binnen het uitwerkingsgebied	72%
Ingericht	0%
Eindgebruik geregeld	71%
Lopende onderzoeksmaatregelen	5

Mijlpalen en bijzonderheden

Notities Reikwijdte en Detailniveau voor de milieueffectrapportage vastgesteld

Omdat het project m.e.r.-plichtig is vanwege voorgenomen ontgravingen en wijziging van bestemmingen is als eerste stap in de procedure een “Notitie Reikwijdte en Detailniveau” opgesteld voor zowel De Wieden als Weerribben. Deze is op 23 januari 2018 door Gedeputeerde Staten vastgesteld en daarna van 6 februari t/m 19 maart ter inzage gelegd. Er zijn hierop 6 inspraakreacties ingediend.

Voorontwerp Provinciaal Inpassingsplan (VO-PIP), plan-MER en inrichtingsschetsen vastgesteld

In nauwe samenwerking met de gebiedspartners is gewerkt aan de opstelling van een VO-PIP, een plan-MER en inrichtingsschetsen voor zowel De Wieden als Weerribben. Deze zijn op 25 september door GS vastgesteld en vervolgens van 16 oktober t/m 26 november ter inzage gelegd. Ook zijn in de maand oktober 4 openbare informatiebijeenkomsten georganiseerd om de omgeving over deze documenten en het vervolgproces te informeren. In totaal zijn er hierop 27 inspraakreacties ingediend. Deze reacties worden bij het vervolg van de planvorming betrokken. Medio 2019 wordt volgens planning het ontwerp-PIP, plan/project-MER, het ontwerp-inrichtingsplan en de belangrijkste ontwerp-vergunningen opgeleverd en na vaststelling door GS ter inzage gelegd.

Uitvoering Dwarsgracht-Jonen

Er is de mogelijkheid om in een deel van het gebied (Dwarsgracht-Jonen) vervroegd te gaan uitvoeren. Het inrichtingsplan voor de realisatie van in totaal 10 km oeverlengte voor de grote vuurvinder is gereed. De uitvoering is gepland vanaf augustus 2019, dus na het broedseizoen.

Met circa 8 grondeigenaren in Dwarsgracht-Jonen zijn vergevorderde gesprekken gaande voor omzetting van hun grond naar natuur en inrichting van enkele oeverstroken voor de grote vuurvinder. Over de afwaardering van gronden is inmiddels ook overeenstemming bereikt.

Waterkwaliteitsonderzoek

Nadat eerder de onderzoeksopzet en de processtappen in overleg met de partners zijn vastgesteld is het onderzoek aanbesteed en sinds april dit jaar opgestart. Besluitvorming over eventueel te nemen maatregelen moet uiterlijk juni 2021 plaatsvinden.

Wijziging beheer

Het Agrarisch Collectief Noordwest Overijssel voerde tussen juli en oktober persoonlijke gesprekken met de eigenaren van grasland met name in Belt Schutsloot over verschalingsbeheer door particulieren. Inmiddels zijn er in het totale projectgebied diverse beheerovereenkomsten met grondeigenaren gesloten waarvan 50 hectare in de Weerribben en 17 hectare in De Wieden.

Gemeenteraad

Op 31 oktober is er voor de nieuwe gemeenteraad van Steenwijkerland tijdens een werkvergadering informatie gedeeld vanuit het project over de te nemen maatregelen binnen en buiten de bestaande natuurgebieden. Daarbij was veel aandacht voor de processtappen en de rol van de gemeente in het besluitvormingsproces.

Natuurherstel in de natuurgebieden

Natuurmonumenten en Staatsbosbeheer zijn de beheerders in de Wieden-Weerribben en moeten natuurherstelmaatregelen op hun eigen gronden uitvoeren. Een deel van deze interne maatregelen wordt voor de 1^e PAS-periode door Natuurmonumenten in de Wieden uitgevoerd. Na publieksvoorlichting en aanbesteding start begin 2019 het kappen van bossen, het graven van greppels en het schrapen van verruigde percelen. Staatsbosbeheer heeft twee noodzakelijke hydrologische onderzoeken gestart.

Voor de omvangrijkste natuurherstelmaatregel 'graven van 540 hectare petgaten' is een Innovatieonderzoek afgerond. Geconcludeerd wordt dat met de huidige werkmethode en afzetmogelijkheden de realisatie niet haalbaar is binnen budget en planning. Provincie, Staatsbosbeheer en Natuurmonumenten gaan begin 2019 samen op zoek naar maatwerkoplossingen om met andere maatregelen de vastgestelde natuurdoelen te bereiken passend binnen de financiële kaders. Effecten van de uitvoering op natuur, inwoners en recreanten wegen hierin mee.

Tegelijkertijd worden voorbereidingen getroffen om in het veld uitvoeringsmethoden te testen en petgaten te realiseren. Staatsbosbeheer heeft onderzoek gedaan om materiaal uit petgaten gescheiden te ontgraven en met drijvende transportbanden in verschillende depots onder te brengen. De kosten zijn onevenredig hoog gebleken. Natuurmonumenten heeft een subsidieaanvraag in voorbereiding om met Interreg-subsidie (klimaatgelden) circa 10 ha petgaten te realiseren. Een lang voortraject is al doorlopen en begin 2019 wordt duidelijk of daadwerkelijk Interreg-subsidie wordt verkregen.

Staatsbosbeheer

Staatsbosbeheer is bestuurlijk trekker van de Natura 2000-gebieden Punthuizen-Stroothuizen, Olde Maten en Veerslootslanden (beheer) en Sallandse Heuvelrug oostflank. Daarnaast is Staatsbosbeheer verantwoordelijk voor het uitvoeren van de herstelmaatregelen bestaande natuur in de Natura 2000-gebieden Achter de Voort, Agelerbroek en Voltherbroek, Buurserzand-Haaksbergervveen, Borkeld (bestuurlijk trekker), Dinkelland, Engbertsdijksvenen, Lemselermaten, Sallandse Heuvelrug, Springendal en Dal van de Mosbeek, Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht, Vecht Beneden Regge, IJsseluiterswaarden en Weerribben.

“Samen uit, samen thuis. Ondanks alle verschillen en uiteenlopende inzichten hebben we mooie resultaten geboekt in het afgelopen jaar. Ik ben trots op onze gezamenlijke inzet. We hebben met onze partners en inwoners samengewerkt aan oplossingen op maat. Daarin is veel geïnvesteerd zowel bestuurlijk als in het veld. En over het veld gesproken, in 2018 zijn we gestart met de uitvoering van de eerste grootschaliger PAS-maatregelen. Die koers zet ik graag voort.”

Herman Brink,
Staatsbosbeheer

Borkeld

Peildatum 01.01.2019

Fase:

Realisatie: Staatsbosbeheer

Verkenning

Planuitwerking

Realisatie

Beheer

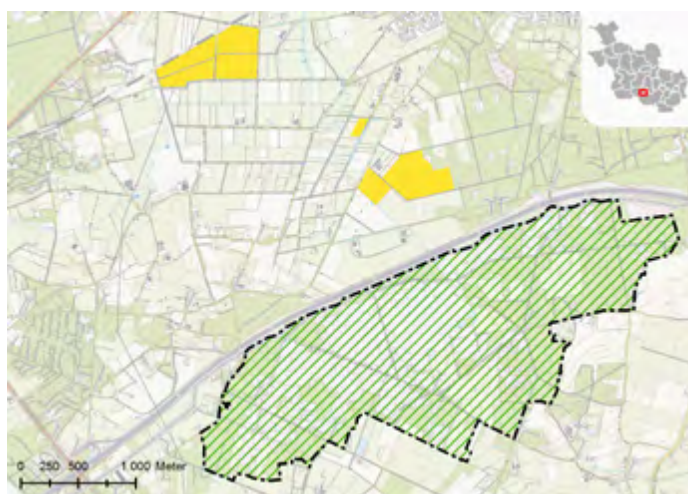
Staatsbosbeheer

Oppervlakte: Natura 2000:

493 ha

Uitwerkingsgebied:

51 ha

De Borkeld is onderdeel van een eindmorene tussen Hellendoorn en Lochem. Het gebied is gevarieerd door hoogteverschillen en tussen zandige, ijzerhoudende lemige en venige bodem. De vegetatie in het gebied bestaat aan de randen uit heide, jeneverbesstruweel en bos. In het centrale deel van het gebied ligt een voormalig hoogveen dat nu vergrast en enigszins verbost is. Ten westen hiervan komt een strook met vergraste natte heide voor die over gaat in een groter droog heidegebied. Het leemkuilengebied is deels vergraven en deels onvergraven. Als gevolg hiervan bestaat het uit een kleinschalig patroon van heischrale graslanden en natte heide, omgeven door bos.

[Ga naar de webpagina over dit gebied »](#)

Voortgang

Voortgang 2018	
	2018
Interne maatregelen	58%
Grond beschikbaar	99%
Uitgevoerd	15%
Eindgebruik geregeld	99%
Externe maatregelen	-
Grond beschikbaar binnen het uitwerkingsgebied	-
Ingericht	-
Eindgebruik geregeld	-
Lopende onderzoeksmaatregelen	2

Mijlpalen en bijzonderheden

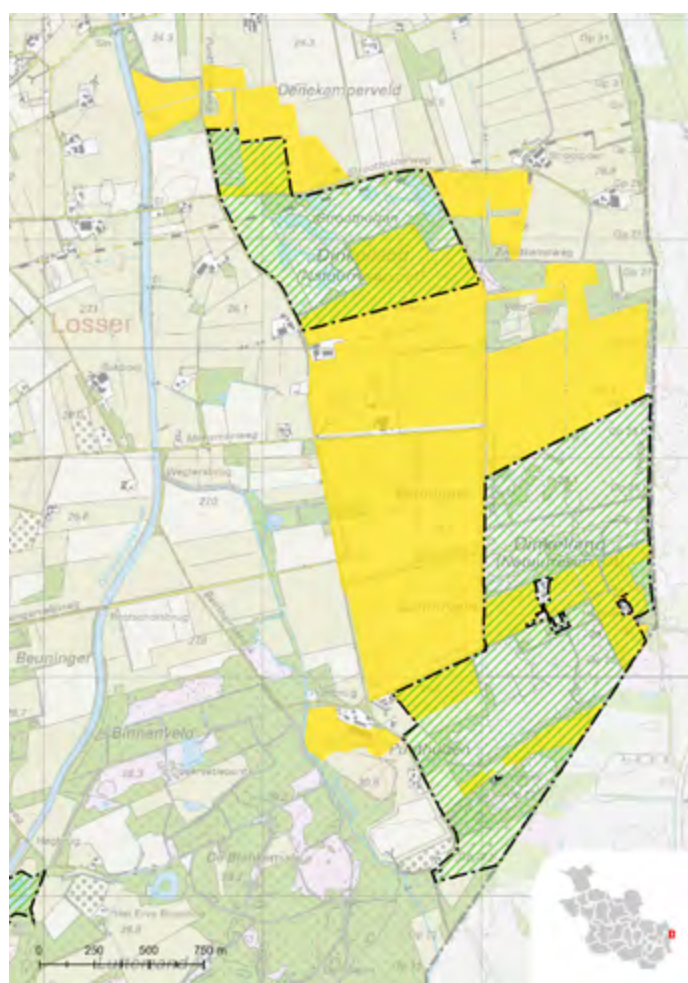
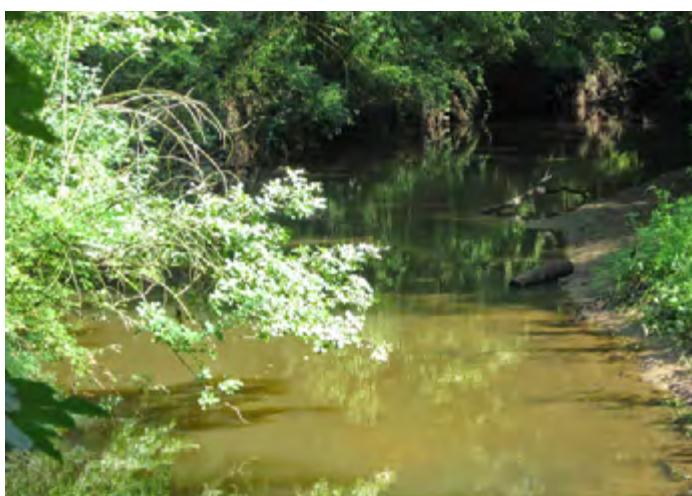
Voor de Borkeld is geen gebiedsproces nodig. De opgave wordt gerealiseerd door (herstel)maatregelen uit te voeren in de bestaande natuur. Staatsbosbeheer is terreinbeheerder en verantwoordelijk voor de uitvoering van deze interne maatregelen.

Peildatum 01.01.2019

Verkenning Planuitwerking **Realisatie** Beheer

Staatsbosbeheer

Oppervlakte: Natura 2000 Dinkelland: 532 ha
Uitwerkingsgebied Punthuizen-Stroothuizen: 246 ha

De natuurgebieden Punthuizen-Stroothuizen en Beuninger Achterveld maken deel uit van het Natura 2000-gebied Dinkelland. Het deelgebied Stroothuizen is circa 60 hectare groot en een restant van het vroegere omvangrijke heidelandschap in Oost-Twente. Het bestaat uit droge en natte heide en een aantal natte slenkvormige laagtes met vennen en schraalland. Het deelgebied Punthuizen is 135 hectare groot (inclusief Beuninger Achterveld) en bestaat voor een belangrijk deel uit heide en laagten met diverse goed ontwikkelde schraalland- en venvegetaties. Delen van het reservaat zijn kortstondig ontgonnen geweest, maar worden ondertussen 25 à 30 jaar verschraald. Ook het tussen-gelegen deelgebied Beuninger Achterveld is een restant van het vroegere omvangrijke heidelandschap in Oost-Twente (Denekamperveld).

Het waterpeil van de natuurgebieden en de omgeving is gedaald. Door de verdroging is de natuurwaarde van het gebied achteruitgegaan.

Door gebiedsgericht (samen) te werken ontstaat er niet alleen een beeld van eventuele economische schade die optreedt, maar wordt ook duidelijk waar slimme combinaties te maken zijn. Staatsbosbeheer heeft, als bestuurlijk trekker van dit gebiedsproces, in oktober 2017 het opleverdossier voor de planuitwerkingsfase opgeleverd aan de Provincie Overijssel. Gedeputeerde Staten hebben op 21 november het Inrichtingsplan en het voorontwerp provinciaal inpassingsplan vastgesteld en vrijgegeven voor de inspraak.

Met het inrichtingsplan moeten de volgende doelen worden gerealiseerd:

- Realisatie van de gebiedsspecifieke PAS maatregelen;
- Versterken van de landbouwstructuur;
- Zorgen voor een goede samenhang tussen natuur, water, landbouw, recreatie en leefbaarheid.

[Ga naar de webpagina over dit gebied »](#)

Voortgang

Voortgang 2018	
	2018
Interne maatregelen	52%
Grond beschikbaar	86%
Uitgevoerd	0%
Eindgebruik geregeld	86%
Externe maatregelen	23%
Grond beschikbaar binnen het uitwerkingsgebied	33%
Ingericht	0%
Eindgebruik geregeld	22%
Lopende onderzoeksmaatregelen	0

Mijlpalen en bijzonderheden

Om Provinciale Staten goed te informeren, met name over de ruimtelijke planvorming, is er op 5 september 2018 een PS werkbezoek geweest.

GS stellen ontwerp Provinciaal Inpassingsplan vast

Op 4 december hebben Gedeputeerde Staten het ontwerp Provinciaal Inpassingsplan en de MER voor Punthuizen en Stroothuizen vastgesteld. Van 18 december 2018 tot en met 28 januari 2019 ligt het ontwerp Provinciaal Inpassingsplan, MER, inrichtingsplan en de ontwerp waterwetvergunning en ontwerp ontgrondingsvergunning ter inzage.

Olde Maten en Veerslootslanden

Peildatum 01.01.2019

Fase: Beheer: Staatsbosbeheer

Verkenning

Planuitwerking

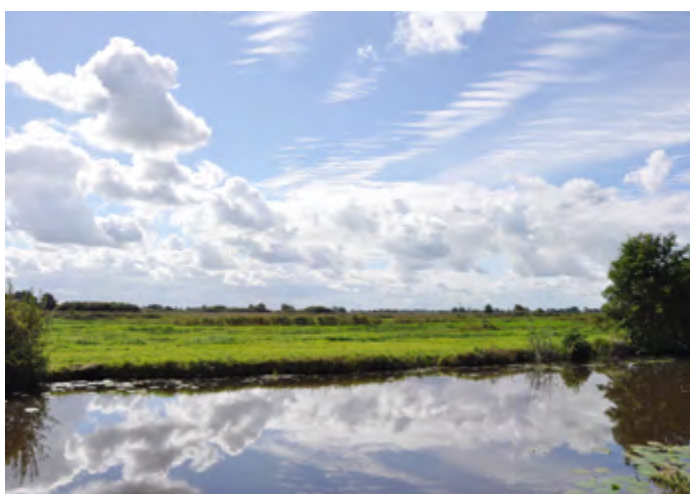
Realisatie

Beheer

Staatsbosbeheer

Oppervlakte: Natura 2000: 795 ha

Uitwerkingsgebied: 0 ha

Het Natura 2000-gebied Olde Maten en Veerslootslanden ligt in de gemeente Staphorst. De Olde Maten en Veerslootslanden omvatten één van de laatst bewaard gebleven restanten van onbemeste blauwgraslanden in het Nederlandse laagveen-gebied. De bodemkundige en hydrologische situatie zijn gunstig voor herstel waar de kwaliteit achteruit gegaan is. Het uitgebreide slotenpatroon in het gebied is een van de belangrijkste leefomgeving van de grote modderkruiper in ons land.

[Ga naar de webpagina over dit gebied »](#)

Voortgang

Voortgang 2018	
	2018
Interne maatregelen	100%
Grond beschikbaar	97%
Uitgevoerd	97%
Eindgebruik geregeld	97%
Externe maatregelen	-
Grond beschikbaar binnen het uitwerkingsgebied	-
Ingericht	-
Eindgebruik geregeld	-
Lopende onderzoeksmaatregelen	2

Mijlpalen en bijzonderheden

De benodigde maatregelen vanuit de Ontwikkelopgave Natura 2000 zijn gerealiseerd.

Sallandse Heuvelrug

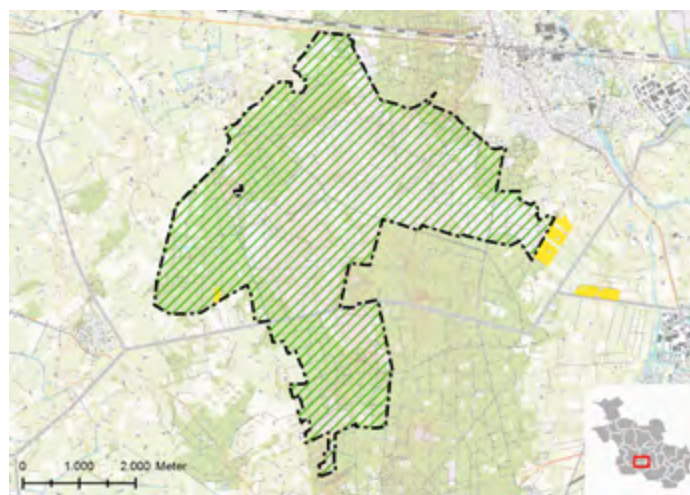
Peildatum 01.01.2019

Fase: Planuitwerking: Staatsbosbeheer: oost
Waterschap Drents Overijsselse Delta: west

Verkenning	Planuitwerking	Realisatie	Beheer
------------	----------------	------------	--------

Staatsbosbeheer/Waterschap Drents Overijsselse Delta

Oppervlakte: Natura 2000: 2.217 ha
Uitwerkingsgebied: 40 ha

De Sallandse Heuvelrug wordt gevormd door een glaciële zandrug die een totale lengte heeft van veertien en een variabele breedte van ongeveer één tot zes kilometer. In het sterk geaccidenteerde terrein bevatten de heuveltoppen (gemiddelde hoogte tussen de 45 en 70 meter boven NAP) grote aaneengesloten struikheibegroeiingen, met enkele jeneverbesstruwelen en zure vennen.

In de lagere delen en op de flanken van de heuvelrug komt een vochtiger heidetypen voor, waaronder ook een hellingveentje. De flanken van de stuwwal zijn grotendeels begroeid met naaldbos, loofbos en gemengd bos van verschillende leeftijden. Dit gevarieerde heidelandschap vormt de leefomgeving voor soorten als de nachtzwaluw, de roodborsttapuit en het korhoen.

De Sallandse Heuvelrug heeft een omvang van 2.217 hectare. Door verdroging en teveel stikstof staan de vochtige Heide en hellingveentjes onder druk, terwijl juist deze nattere vegetatie nodig is voor het habitat van het korhoen. Insecten in deze nattere delen zijn noodzakelijk voedsel voor korhoenkuikens. Behalve maatregelen op de heuvelrug zelf om de heide te herstellen, zoals het dempen van greppels en het kappen van bomen, wordt daarom aan de oostzijde een natter gebied geschikt gemaakt als foerageergebied voor het korhoen. Op en rond de Zunasche Heide wordt daarom minder bemest, worden hekken verwijderd en verkeersbepalende maatregelen genomen om een aaneengesloten foerageergebied, aansluitend aan de heuvelrug te creëren. Predatie wordt tegengegaan door het gebied meer open te maken.

De maatregelen rond de Zunasche Heide hebben direct gevolgen voor 15 eigenaren. In overleg met hen wordt naar passende oplossingen gezocht.

[Ga naar de webpagina over dit gebied »](#)

Voortgang

Voortgang 2018	
	2018
Interne maatregelen	50%
Grond beschikbaar	99%
Uitgevoerd	0%
Eindgebruik geregeld	99%
Externe maatregelen	59%
Grond beschikbaar binnen het uitwerkingsgebied	47%
Ingericht	0%
Eindgebruik geregeld	9%
Lopende onderzoeksmaatregelen	2

Mijlpalen en bijzonderheden

Nationaal Park

Behalve een Natura 2000-gebied is de Sallandse Heuvelrug ook een Nationaal Park. In dit kader is er een uitvoeringsagenda en wordt er periodiek een nieuwsbrief verstuurd. De informatievoorziening over de maatregelen op de Heuvelrug en op de Zunasche Heide verloopt ook via deze nieuwsbrief.

Participatie

Hoewel vastligt welke maatregelen moeten worden genomen, worden aanwonenden via participatiesessies zoveel mogelijk betrokken bij de uitwerking van de maatregelen. Zo wordt met bewoners rond het om te vormen Varkensbos gekeken hoe de onderduikershut landschappelijk blijvend kan worden ingepast en welke bomen moeten blijven staan. Rond de Ligtenbergerweg wordt met omwonenden besproken op welke manier sluipverkeer het best kan worden tegengegaan met behoud van bereikbaarheid. Ook wordt met belangengroepen en bewoners gekeken hoe het recreatienetwerk kan worden versterkt, zodat de nieuw te realiseren natuur ook kan worden beleefd. Begin 2018 is een Landschapsatelier georganiseerd, waarbij een landschapsschets is gerealiseerd voor de Zunasche Heide. Deze schets is in overleg met de omwonenden vormgegeven. De schets wordt verwerkt in het definitief inrichtingsplan.

Vaststelling ontwerp Provinciaal Inpassingsplan en inrichtingsplannen

Gedeputeerde Staten hebben op 17 april 2018 ingestemd met het ontwerp Provinciaal Inpassingsplan (PIP) Sallandse Heuvelrug, de daarbij horende inrichtingsplannen, het Milieueffectrapport (MER) en de Nota van Antwoord op de Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD), behorend bij het MER.

Landinrichting Rijssen

De Zunasche Heide, ten oosten van de Sallandse Heuvelrug, is recent ingericht door de landinrichtingscommissie in het kader van de landinrichting Rijssen. De maatregelen die nu in het gebied moeten worden genomen maken soms het werk van de commissie ongedaan en zorgen voor extra natuur en vernatting. Dit is natuurlijk lastig uit te leggen aan omwonenden, vooral als men zorgen heeft over (extra) natschade. Met inwoners en omwonenden zijn hierover gesprekken. Gekeken wordt naar maatwerkoplossingen om (de zorg over) natschade zoveel mogelijk weg te nemen.

Waterschap Drents Overijsselse Delta

Waterschap Drents Overijsselse Delta is bestuurlijk trekker van het Natura 2000-gebied Sallandse Heuvelrug west.

“Met de resultaten vanuit het onderzoek hebben we een gezamenlijk inzicht gekregen van de hydrologische werking van het systeem. Daarmee zijn we er nog niet. Verdroging is een actueel probleem voor landbouw en natuur. Om te anticiperen op de gevolgen van klimaatverandering moet we samenwerken aan slimme, integrale maatregelen.”

Henk Oegema,
Waterschap Drents Overijsselse Delta

Waterschap Vechtstromen

Waterschap Vechtstromen is bestuurlijk trekker van de Natura 2000-gebieden Dinkeldal en Vecht Beneden Regge: Reggedal en Benoorden de Vecht.

“Wij zijn trots op het samenspel, bestuur en vorderingen voor onze gebiedsprocessen: Dinkel, Regge en Vecht.”

Ria Broeze, Nettie Aarnink en Wim Stegeman,
waterschap Vechtstromen

Dinkelland: Dinkeldal

Peildatum 01.01.2019

Fase: Planuitwerking: waterschap Vechtstromen

Verkenning

Planuitwerking

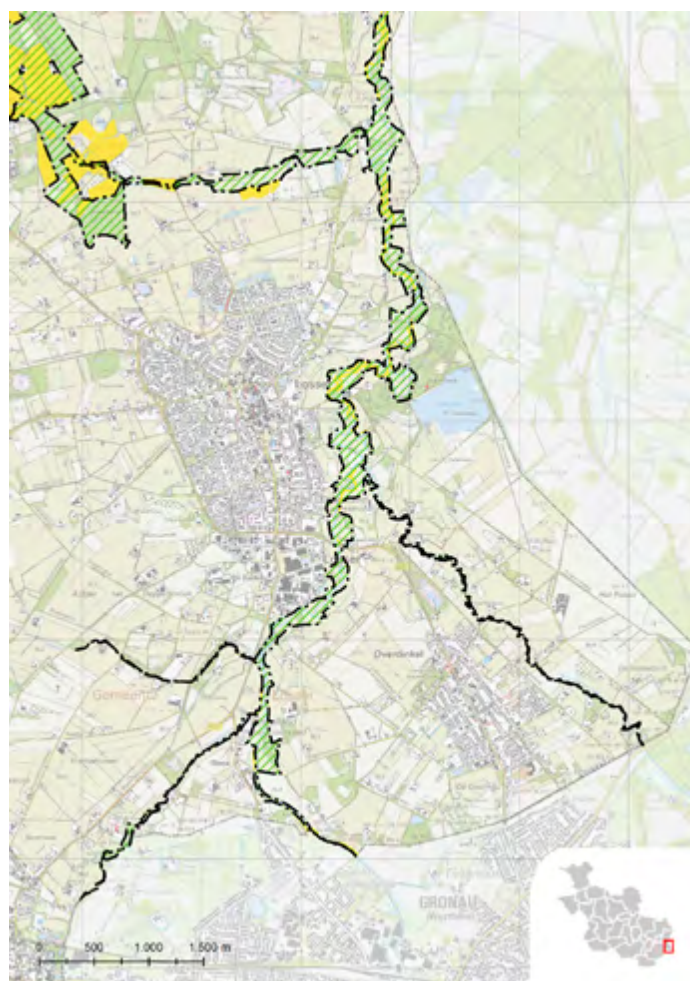
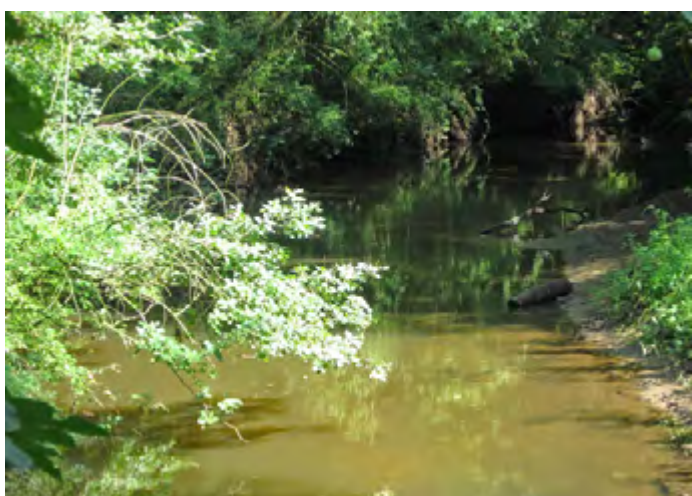
Realisatie

Beheer

Waterschap Vechtstromen

Oppervlakte: Natura 2000 Dinkelland: 532 ha

Uitwerkingsgebied Dinkeldal: 53 ha

Het Dinkeldal maakt deel uit van het Natura 2000-gebied Dinkelland. De Dinkel is een kleine laaglandrivier. Bovenstrooms van de aftakking van het Omleidingskanaal heeft de Dinkel een vrij natuurlijke hydrodynamiek. Benedenstrooms van deze aftakking is de hydrodynamiek sterk gereguleerd. Landschappelijk is het een gaaf beekdal, gekenmerkt door hoogteverschillen, houtwallen, bossen en vochtige en schrale graslanden en heideterreinen.

[Ga naar de webpagina over dit gebied »](#)

Voortgang

Voortgang 2018	
	2018
Interne maatregelen	49%
Grond beschikbaar	98%
Uitgevoerd	0%
Eindgebruik geregeld	89%
Externe maatregelen	7%
Grond beschikbaar binnen het uitwerkingsgebied	8%
Ingericht	0%
Eindgebruik geregeld	7%
Lopende onderzoeksmaatregelen	1

Mijlpalen en bijzonderheden

Dinkeldal-Zuid

Voor de Dinkel tussen de Duitse grens en de Ellermansbrug bij Losser is het inrichtingsplan gereed. In dit plan is behalve de uitwerking van het Natura-2000 gebied ook verlegging en verlenging van het bestaande fietspad opgenomen. Voor dit gebied zijn alle benodigde gronden verworven. Afstemming met Duitsland heeft tot enige vertraging geleid, omdat moet kunnen worden gegarandeerd dat Gronau door dit gebiedsproces geen last krijgt van wateroverlast.

Kralenbenadering Dinkeldal-Noord

Voor het gebied ten noorden van de Ellermansbrug tot het Omleidingskanaal wordt gewerkt met zogenaamde "kralen". Binnen deze kralen wordt gekeken wat de beste plekken zijn voor het realiseren van de natuurdoelen op vrijwillige basis. In 2018 zijn de eerste vier kralen nader uitgewerkt. Bij één van deze kralen is daarnaast al gestart met de uitvoering.

Informatieavond 6 november 2018

Tijdens de informatiebijeenkomst zijn grondeigenaren geïnformeerd over het vervolg van Dinkeldal-Noord. Er is afgesproken dat belanghebbenden die willen meewerken aan de opgave, door bijvoorbeeld zelfrealisatie of het ruilen of verkopen van gronden, tot 1 juli 2019 contact op kunnen nemen met de projectregisseur grond van de provincie.

Vecht Beneden Regge

Peildatum 01.01.2019

Fase: Planuitwerking: Benoorden de Vecht en Reggedal:
waterschap Vechtstromen

Verkenning

Planuitwerking

Realisatie

Beheer

Waterschap Vechtstromen

Oppervlakte: Natura 2000 4.122 ha
Uitwerkingsgebied: 397 ha

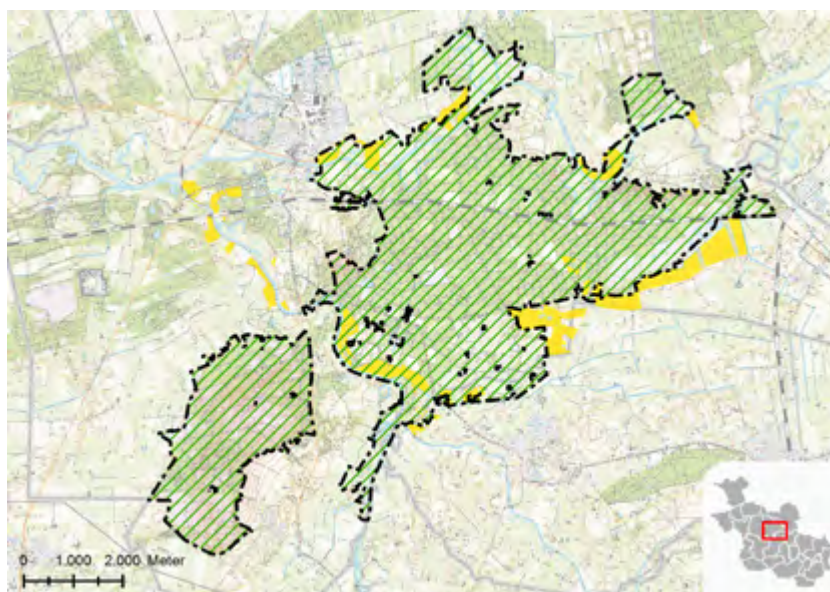
Deelgebied Reggedal

Deelgebied Benoorden de Vecht

Het Vecht Beneden Reggegebied ligt in de gemeenten Hardenberg, Ommen en Twenterand. Het Natura 2000-gebied Vecht Beneden Regge ligt in twee zeer verschillende landschappen: in het rivierengebied (uiterwaarden van de Vecht en de Beneden-Regge) en in de hogere zandgronden (Boswachterij Ommen, Beerze, het landgoed Eerde en de Archemer- en Lemelerberg).

De bodem van de hogere zandgronden is van oorsprong zuur en voedselarm, langs Vecht en Regge komen voedselrijkere bodemtypes voor. De Overijsselse Vecht is een kleine rivier waarin veel transport van zand plaatsvindt door erosie en sedimentatie. De rivier is hier niet bedijkt en er zijn reliëfrijke rivierduinen, hoge oeverwallen en oude meanders. De rivier is, onder andere bij de koelanden van Junne en Arriën, rechtgetrokken, er zijn stuwen in aangebracht en het zomerbed is verbreed. Inundaties met rivierwater zijn daardoor afgenomen evenals nieuwe zandafzettingen.

De Regge is een kleine laaglandrivier in het oostelijk zandgebied. Langs de Vecht bevinden zich oude meanders in verschillende stadia van verlanding, rivierduinen, natte en droge schraalgraslanden (waaronder stroomdalgraslanden), ruigten, struwelen gedomineerd door sleedoorn, heiderestanten met jeneverbesstruweel en loofbos. In de ongestoorde kronkelwaarden is een grote verscheidenheid aan milieuomstandigheden die wordt bepaald door hoogteligging, vochtigheid, voedselrijkdom, kalkgehalte, expositie en microklimaat. Het dekzandgebied is een groot complex van naald- en loofbossen, heiden, stuifzanden en vennen. Het grootste deel van de heiden bestaat uit droge struikheibegroeiingen. In laagten komen natte heiden met dophei en soms veenmossen voor. Plaatselijk komen vochtige, schrale graslanden voor waarin klokjesgentiaan en borstelgras kenmerkend zijn.

In Beerze liggen daarnaast een mooi kamduin en uitgebreide veenputtencomplexen. Op de hogere gronden ten oosten van de Regge komen goede voorbeelden van zure vennen voor. Landgoed Eerde bestaat uit oud kampenlandschap en jongere heideontginningen met heiderestanten en jeneverbessen. De Archemer en Lemelerberg bestaan uit gestuwde rivierzanden en dekzanden. Hier komt droge heide, jeneverbesstruweel, een hellingveentje en stuifzand voor.

[Ga naar de webpagina over dit gebied »](#)

Voortgang

Voortgang 2018	
	2018
Interne maatregelen	54%
Grond beschikbaar	79%
Uitgevoerd	0%
Eindgebruik geregeld	79%
Externe maatregelen	49%
Grond beschikbaar binnen het uitwerkingsgebied	41%
Ingericht	0%
Eindgebruik geregeld	31%
Lopende onderzoeksmaatregelen	5

Mijlpalen en bijzonderheden

Benoorden de Vecht

Inloopcafé Vecht: Natura 2000 deelgebied Karshoek-Stegeren

Eind juni organiseerden de provincie Overijssel, de gemeente Hardenberg en waterschap Vechtstromen in restaurant De Bootsman in Stegeren een inloopcafé. Ongeveer 100 belangstellenden lieten zich gedurende de dag informeren over de toekomst van Rheezermaten en Karshoek-Stegeren. Beide gebieden maken deel uit van het Programma Ruimte voor de Rivier. Karshoek-Stegeren is daarnaast ook een Natura 2000 gebied. De werkzaamheden beginnen ook hier, net als bij Rheezermaten, in 2019. Bij hoog water zal de rivier hier overstromen. Zo ontwikkelt de flora en fauna zich weer. Eerst moet echter nog een ruimtelijke procedure worden doorlopen. In 2018 hebben de Notities Reikwijdte en Detailniveau (NRD's) ter inzage gelegen. In het eerste kwartaal van 2019 volgen de ontwerp bestemmingsplannen, MER en bijbehorende vergunningen.

Safari met gemeenteraadsleden Ommen

Op 6 juli heeft de nieuwe gemeenteraad van Ommen een werkbezoek gebracht aan het gehele Vecht Beneden Regge gebied. De nadruk lag hierbij op de interne maatregelen, oftewel de maatregelen die moeten worden genomen door Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, Landschap Overijssel en ook particuliere eigenaren. Deze koersafari heeft geresulteerd in vervolgoverleggen met de nieuwe wethouders van Ommen. Tijdens een veldbezoek met de bestuurlijk trekkers van het waterschap op 12 december hebben zij aangegeven voor de Regge en voor deelgebied Arriën bij de Vecht terug te willen komen op hun besluit om een bestemmingsplan op te stellen en in plaats daarvan, net als andere gemeenten, te kiezen voor een provinciaal inpassingsplan. Dit besluit wordt begin 2019 voorgelegd aan het College van Burgemeester en Wethouders.

Reggedal

Werkbezoek Hester Maij

Op 26 januari 2018 heeft de gedeputeerde, gezamenlijk met de bestuurlijke adviesgroep en de Samen Werkt Beter partners een bezoek gebracht aan het Reggedal. Tijdens dit werkbezoek is de stand van zaken van de verschillende deelgebieden gepresenteerd en is er een wandeling gemaakt langs de Regge.

Inrichtingsplannen gereed

De inrichtingsplannen voor de deelgebieden Giethmen en Eerderhooilanden zijn gereed. Op dit moment worden ze vertaald in een ruimtelijk plan. De planning is om het ontwerp bestemmingsplan en bijbehorende producten in het eerste kwartaal van 2019 door GS te laten vaststellen.

Rijkswaterstaat

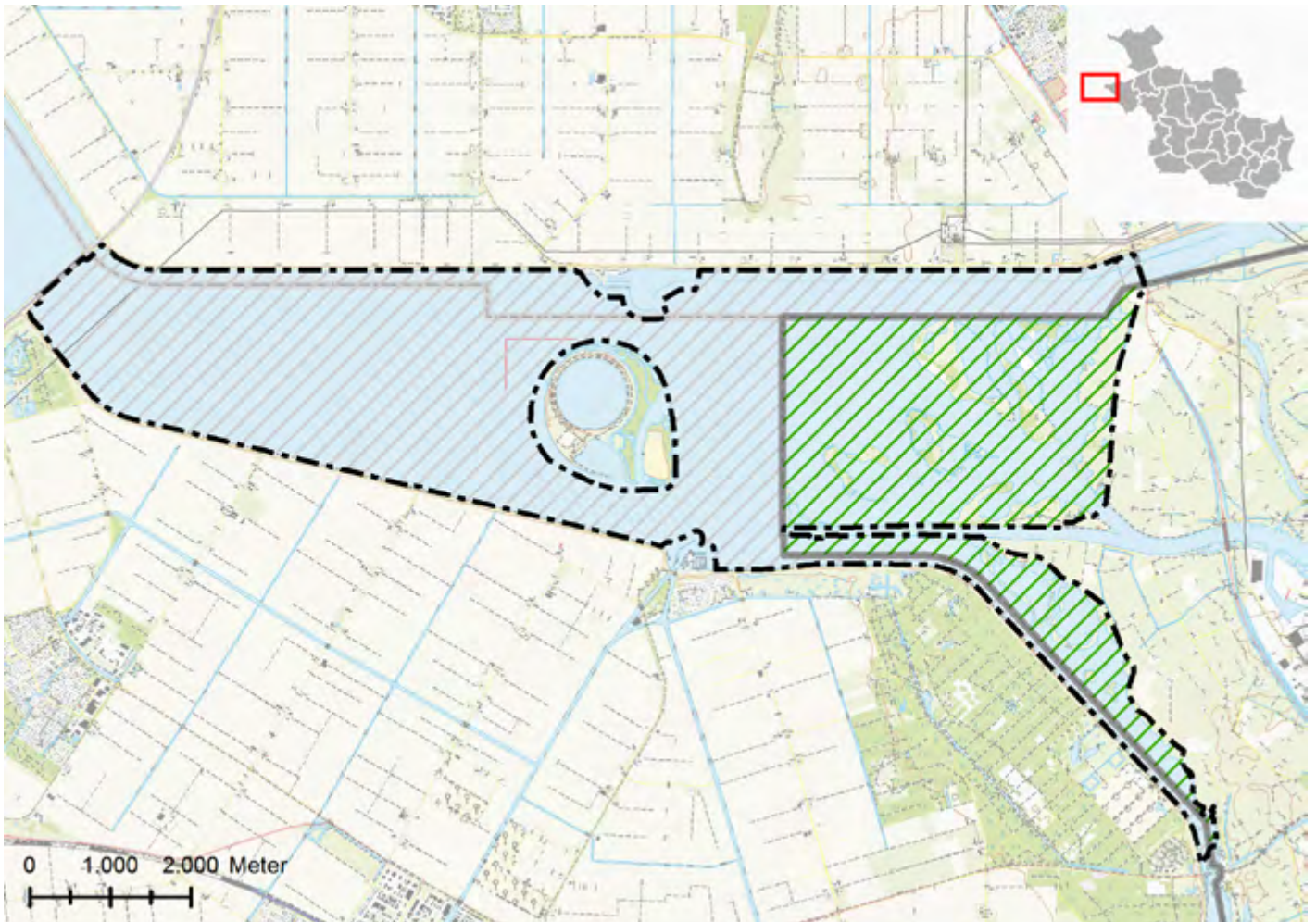
Rijkswaterstaat is verantwoordelijk voor de uitvoering van de maatregelen bij Ketelmeer en Vossemeer, Veluwerandmeren en het Zwarte Meer.

Ketelmeer en Vossemeer

Peildatum 01.01.2019

Oppervlakte: Natura 2000	1.381 ha
Uitwerkingsgebied:	0 ha

Rijkswaterstaat is verantwoordelijk voor de uitvoering van de maatregelen bij Ketelmeer en Vossemeer.

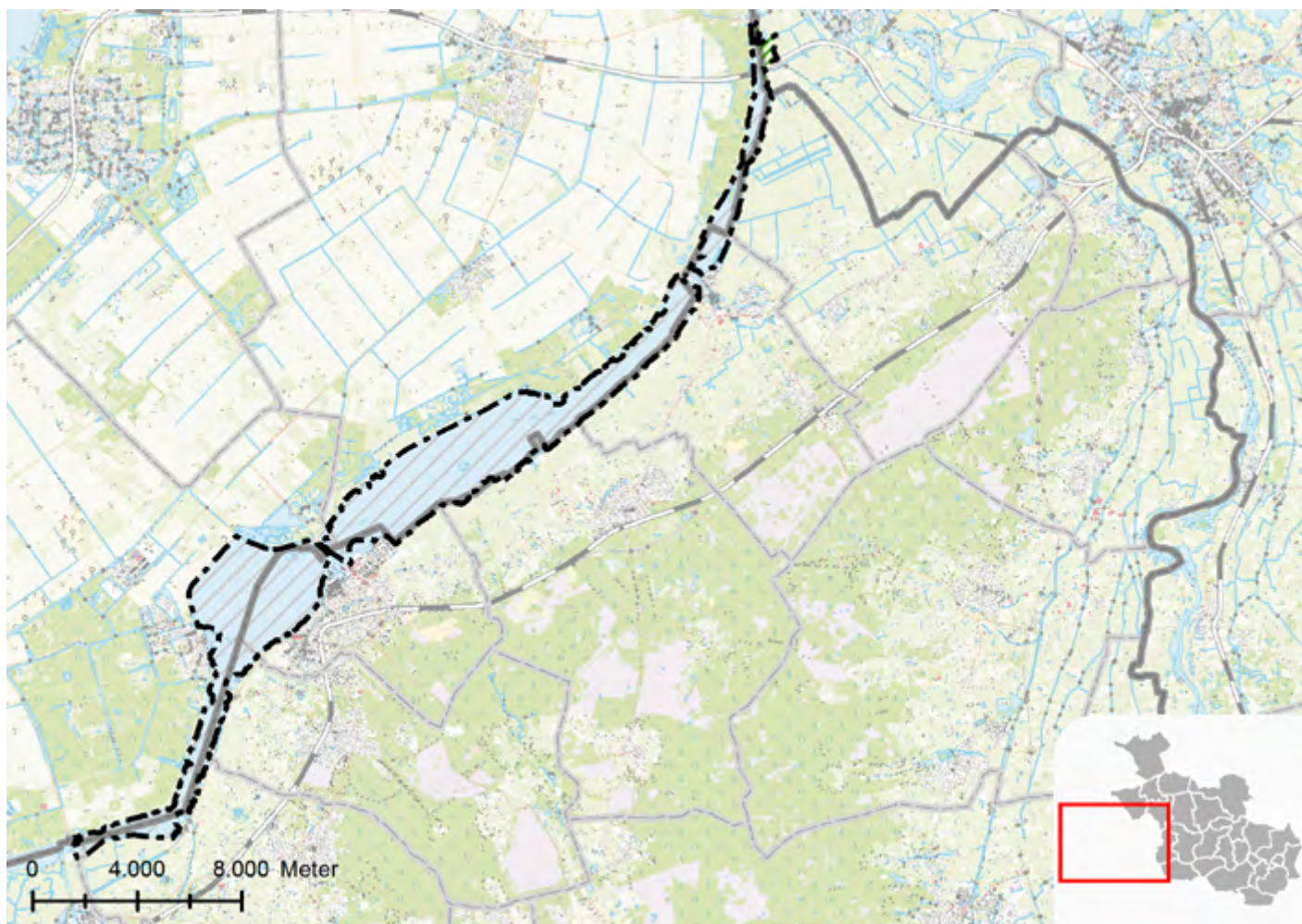

Veluwerandmeren

Peildatum 01.01.2019

Oppervlakte: Natura 2000	73 ha
Uitwerkingsgebied:	0 ha

Rijkswaterstaat is verantwoordelijk voor de uitvoering van de maatregelen bij de Veluwerandmeren.

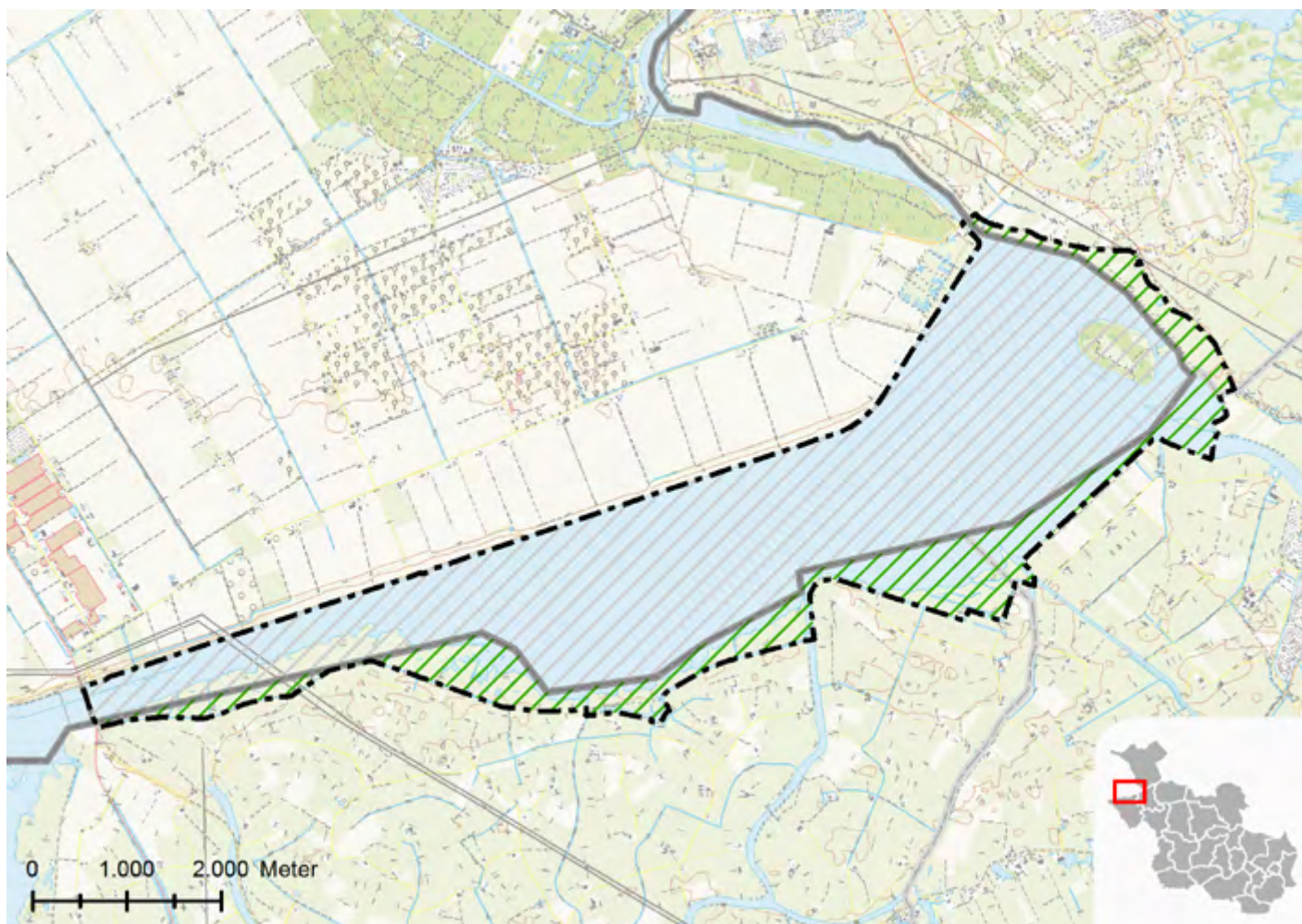

Zwarte Meer

Peildatum 01.01.2019

Oppervlakte: Natura 2000	507 ha
Uitwerkingsgebied:	0 ha

Rijkswaterstaat is verantwoordelijk voor de uitvoering van de maatregelen bij het Zwarte Meer.

Resultaten per verbetervoorstel

De verbetervoorstellen Natuurnetwerk Nederland hebben een andere status dan de Ontwikkelopgave zelf. Er is geen sprake van juridische afdwingbaarheid van de te realiseren natuur. Er is een verkenning gedaan en er zijn procesafspraken gemaakt met de partners die de verbetervoorstellen hebben ingediend en ook trekken.

Op basis van een analyse van de begrenzing van het vastgestelde NNN en gesprekken met de Samen werkt beter-partners blijkt bij onderstaande verbetervoorstellen nog een opgave te zijn.

Resultaten per verbetervoorstel	
Deelgebied	Hectare
Barsbekerbinnenpolder Ga naar de pagina over dit gebied »	44
Beneden-Dinkel en Ottershagen (incl. Wiemsel) Ga naar de pagina over dit gebied »	110
Cellemuiden (= afgerond) Ga naar de pagina over dit gebied »	6
Deldenerbroek (= afgerond) Ga naar de pagina over dit gebied »	79
De Ruiten Ga naar de pagina over dit gebied »	41
Ijsseluiteerwaarden Fabrieksweg Ga naar de pagina over dit gebied »	17
Kuiperberg Ga naar de pagina over dit gebied »	7
Landgoed Het Lankheet (= afgerond) Ga naar de pagina over dit gebied »	2
Landgoed Schultenwolde (= afgerond) Ga naar de pagina over dit gebied »	2
Reestdal, Vledder en Leijerhooilanden Ga naar de pagina over dit gebied »	82
Regge Ga naar de pagina over dit gebied »	119
Reutum Ga naar de pagina over dit gebied »	12
Stuwwal Oldenzaal Ga naar de pagina over dit gebied »	100

Barsbekerbinnenpolder

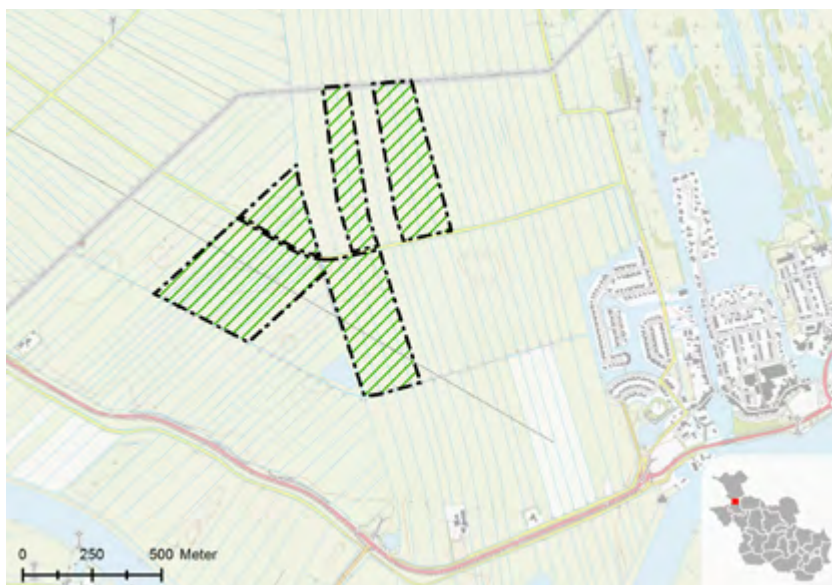
44 hectare

Barsbekerbinnenpolder is een oude veenpolder die van grote betekenis is als broedgebied voor weidevogels en foerageergebied voor ganzen. De binnenpolder is aangewezen als Vogelrichtlijngebied. Hier broeden onder andere grutto's, tureluurs, Kievieten, slobeenden en zomertalingen.

De afgelopen jaren is de weidevogelstand hier sterk achteruitgegaan door te intensief agrarisch gebruik, de lage grondwaterstanden en predatie door onder andere vossen. Natuurmonumenten is samen met agrarische ondernemers bezig om de weidevogelstand te verbeteren. Het is de bedoeling dat de komende jaren in het gebied een kern ontstaat waar het waterpeil wordt verhoogd, zodat het gebied geschikter wordt als broedgebied.

Bijzonderheden

De natuurkern wordt gerealiseerd via de landinrichting Blokzijl-Vollenhove. Via het ruilplan worden de eigendommen van Natuurmonumenten bij elkaar geruild. Afronding niet eerder dan 2020.

Beneden-Dinkel en Ottershagen (inclusief Wiemsel)

110 hectare

Ottershagen is het vroegere overstromingsgebied van de Dinkel. Door kanalisatie van de Dinkel en de Hollandergraven komen overstromingen nu nog maar zelden voor. Het gebied is van regionale betekenis als broedgebied voor weidevogels (hier broedt de grootste populatie grutto's van Twente) en als overwinteringsgebied voor veel watervogels. Het gebied is ook belangrijk voor de zeldzame boomkikker.

Het streven is om de betekenis van dit gebied voor weidevogels en boomkikkers te versterken in combinatie met de functie van waterberging.

Bijzonderheden

De verkenning is niet afgerond. De verschillende partners zijn het eens geworden over de begrenzing van dit zoekgebied. Het zal deels worden ingericht als natuur voor weidevogels en deels wordt geprobeerd via agrarisch natuurbeheer de doelstellingen te halen. In 2018 is onderzoek gestart om te bepalen of KRW- en NNN-opgave worden gerealiseerd via de Wiemselbeek of de Tilligterbeek.

Zodra er meer duidelijkheid is over de uitwerking van de KRW-opgave wordt het gebiedsproces om te komen tot de uitvoering van het verbetervoorstel weer opgepakt.

Cellemuiden

6 hectare

Cellemuiden is een Natura 2000-vogelrichtlijngebied. Het heeft vooral betekenis voor ganzen en is een broedgebied voor weidevogels. Lokaal komt hier nog de beschermde kievitsbloem voor.

Het was in dit gebied de bedoeling om de bestaande, versnipperde eigendommen van Staatsbosbeheer bij elkaar te ruilen tot goed beheerbare eenheden.

Bijzonderheden

Inmiddels is gebleken dat het ruilen van deze percelen op grote praktische bezwaren stuit. Zo komen in deze percelen al bijzondere natuurwaarden voor (o.a. kievitsbloemen). Er is daarom door Staatsbosbeheer besloten om af te zien van ruiling. De eigendommen blijven liggen en het verbetervoorstel is hiermee afgerond.

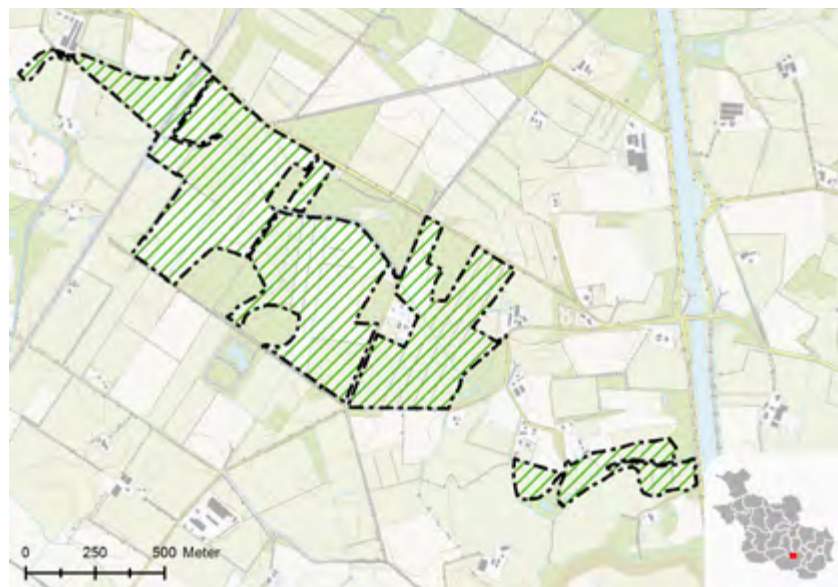
Deldenerbroek

79 hectare

Deldenerbroek is een voormalig heideontginningslandschap met veel variatie in terreintypen. Een afwisseling van kleinschalig agrarisch cultuurlandschap met houtwallen en bosjes. Het laagstgelegen centrale deel van het gebied (Demmersblok) is rijk aan kalkrijke kwel. Hier stroomt de Hagmolenbeek. In het kader van de landinrichting Enter is dit gebied ingericht als nat beekdallandschap.

Bijzonderheden

Het verbetervoorstel is gerealiseerd via de landinrichting Enter en is in 2017 afgerond.

De Ruiten

41 hectare

Kenmerkend voor dit open weidegebied is de aanwezigheid van schoon kwelwater dat afkomstig is vanuit het Drents plateau. Het betreft het laagste deel van de polder Haerst-Genne. Door het kwelwater zijn de sloten en slootkanten rijk aan bijzondere plantensoorten zoals de dotterbloem, de grote pimpernel en de blauwe zegge. In het natuurgebied van Staatsbosbeheer, dat enkele jaren geleden is ingericht, ontwikkeld zich een soortenrijke schraalgrasland vegetatie.

In dit gebied is het de bedoeling om de versnipperd gelegen eigendommen van Staatsbosbeheer via een kavelruil bij elkaar te ruilen, zodat er een meer aaneengesloten hooilandreservaat kan ontstaan.

Bijzonderheden

In 2017 is een concept ruilplan gemaakt. Deze vrijwillige kavelruil is in 2018 verder uitgewerkt met Staatsbosbeheer, provincie en enkele particuliere eigenaren. De aktepassering van de kavelruil heeft plaats gevonden in februari 2019. Daarna kunnen de gronden van Staatsbosbeheer ingericht worden en kan het verbetervoorstel worden afgerond.

Ijsseluiterwaarden Fabrieksweg

17 hectare

Het gaat hier om de afronding van een natuurreservaat in de Ijsseluiterwaarden bij Windesheim. Het is de bedoeling dat de natuurkwaliteit van een aantal percelen van Staatsbosbeheer wordt verhoogd.

Bijzonderheden

Inrichting van enkele percelen van Staatsbosbeheer. Deze percelen worden nu nog verpacht en landbouwkundig gebruikt. Staatsbosbeheer is in overleg met de pachter om de pacht te wijzigen in natuulpacht of de pacht af te kopen. Het verbetervoorstel kan in 2019 afgerond worden.

Kuiperberg

7 hectare

Aan de rand van Ootmarsum liggen een aantal bronbeken die hier ontspringen. Deze beken en beekdalen hebben kenmerkende flora van natte schraalgraslanden en bronbossen met o.a. goudveil en bittere veldkers. Een aantal beken wordt hersteld en natuurlijk ingericht. Hierbij wordt vrijwel steeds een combinatie gezocht met een wandelpad. Ook de toeristische betekenis van Ootmarsum wordt hiermee vergroot.

Bijzonderheden

In 2017 is de begrenzing van het verbetervoorstel gewijzigd in overleg met de gemeente. Er vindt overleg plaats met de eigenaren. Planning van dit verbetervoorstel is gereed in 2022.

Landgoed Het Lankheet

2 hectare

Landgoed Het Lankheet heeft een afwisseling van bossen, heideterreinen en landbouwgronden. Op deze landgoederen kunnen enkele percelen cultuurgrond worden omgevormd tot natuurgebied, waardoor de natuur en landschapswaarden hier worden vergroot.

Bijzonderheden

Het verbetervoorstel is afgerond in 2016 via SKNL.

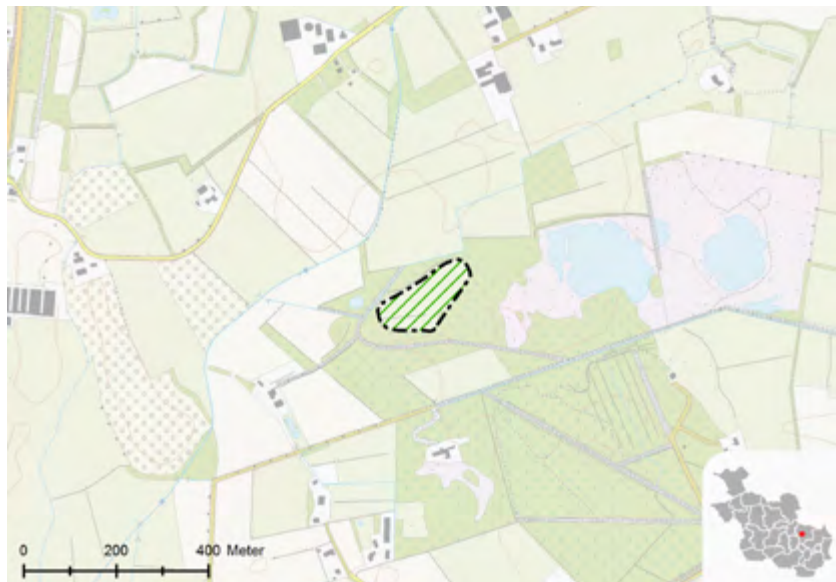
Landgoed Schultenwolde

2 hectare

Net als landgoed Het Lankheet heeft dit landgoed een afwisseling van bossen, heideterreinen en landbouwgronden. Op deze landgoederen kunnen enkele percelen cultuurgrond worden omgevormd tot natuurgebied, waardoor de natuur en landschapswaarden worden vergroot.

Bijzonderheden

Het verbetervoorstel is afgerond in 2016 via SKNL.

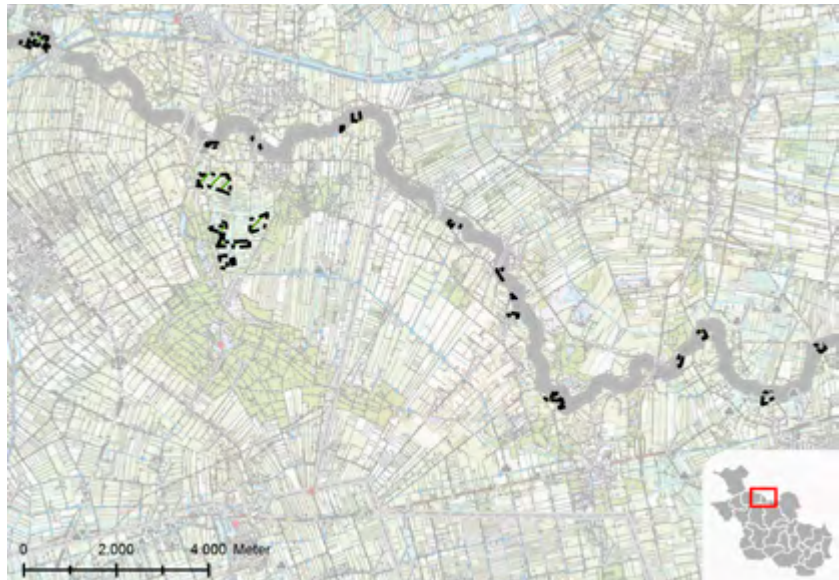
Reestdal Vledder en Leijerhooilanden

82 hectare

Reestdal is één van de gaafste niet ontgonnen beekdallandschappen van Nederland gelegen op de grens van Drenthe en Overijssel. De van oorsprong natte hooilanden in het beekdal hebben veel last van te lage grondwaterstanden. Daarom is het waterschap bezig om het waterpeil van de Reest te verhogen. Hierdoor wordt de natuurkwaliteit van deze hooilanden verhoogd.

Bijzonderheden

Het grootste deel van dit project wordt gerealiseerd via de landinrichting Staphorst. Het plan van toedeling waarmee de meeste gronden beschikbaar komen voor natuurrealisatie wordt in 2019 vastgesteld. Voorbereiding van de inrichting vindt al plaats. De inrichting kan worden gerealiseerd in de loop van 2020.

Regge

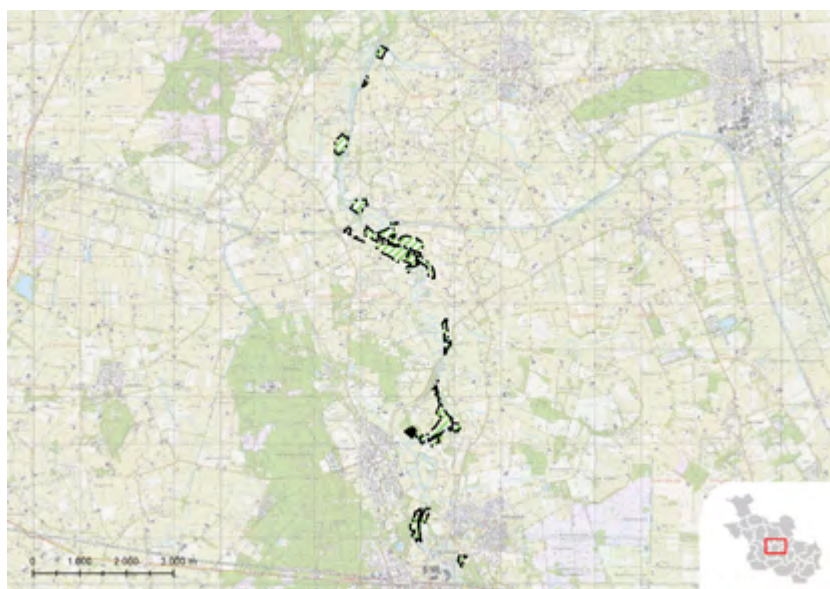
119 hectare

De Regge is eind 19de eeuw gekanaliseerd en bekaad ten behoeve van de scheepvaart en de landbouw. De afgelopen jaren heeft het waterschap grote delen van de Regge weer natuurlijk heringericht. De kaden zijn verdwenen en er ligt weer een natuurlijk meanderend riviertje. Hierdoor is zowel de betekenis voor de natuur als die voor de recreatie en het waterbeheer sterk toegenomen. De komende jaren worden de nog ontbrekende schakels in dit rivierherstelproject uitgevoerd.

Bijzonderheden

In dit gebied moet verwerving en functiewijziging plaatsvinden. Het verbetervoorstel loopt mee in het gebiedsproces voor het Natura 2000-gebied Vecht en Beneden Regge. De voorbereidingen zijn bezig en de planning is dat dit verbetervoorstel (opgedeeld in locaties) gereed is in 2019/2020.

Op dit moment lopen er ruilingen waarbij de doelstelling wordt gerealiseerd. Waterschap, gemeente en provincie zijn hierbij betrokken. Inmiddels is 27 hectare gerealiseerd.

Reutum

12 hectare

Met de percelen die onder dit verbetervoorstel vallen en die eigendom zijn van de provincie, wordt de waterhuishouding van het natuurgebied 'de Reutumerweuste' van Staatsbosbeheer verbeterd. Hierdoor nemen de natuurwaarden van dit gebied toe.

Bijzonderheden

Er loopt in dit gebied een vrijwillige kavelruil. In 2017 is een concept ruilplan door het Kadaster in opdracht van het CKO opgesteld. Naar verwachting kan dit in 2019 worden afgerond.

Stuwwal Oldenzaal

100 hectare

Het verbetervoorstel Stuwwal Oldenzaal maakt deel uit van de planuitwerking van Landgoederen Oldenzaal. Het betreft een aantal verspreid liggende percelen die omgevormd zullen worden van landbouw naar natuur. Hiermee wordt de kwaliteit en samenhang van het natuurnetwerk verbeterd.

Bijzonderheden

Er is 23 hectare gerealiseerd en circa 40 ha in voorbereiding. In dit gebied vinden vrij veel verschuivingen van hectares plaats. Het gebied is hierdoor erg arbeidsintensief door alle bijbehorende overleggen.

Bestuurlijke en juridische verplichtingen

Dit jaarverslag richt zich primair op de realisatie van de Ontwikkelopgave Natura 2000. Om een volledig overzicht te bieden van de voortgang met betrekking tot de realisatie van het Natuurnetwerk Nederland zijn in dit hoofdstuk de resultaten van de bestuurlijke en juridische verplichtingen opgenomen. De opgave voor de bestuurlijke en juridische verplichtingen zijn in oktober 2014 voor het laatst vastgesteld door Provinciale Staten (PS/2014/702).

In 2018 is binnen de bestuurlijke en juridische verplichtingen inclusief verbetervoorstellen 60 hectare grond binnen het NNN verworven. Deze grond is hierdoor beschikbaar gekomen voor natuur. Daarnaast is 54 hectare ingericht in 2017.

Majeure projecten

Als onderdeel van de gebiedsontwikkeling IJsseldelta-Zuid wordt ruim 350 hectare nieuwe NNN-deltanatuur gerealiseerd. De eerste 8 hectare rietmoeras hiervan is al in 2014 aangelegd. Dit deel is in 2018 "ecologisch functioneel" geworden. Hier heeft in 2017 ook voor het eerst een roerdomp gebroed. De overige natuur is volop in ontwikkeling. De bedoeling is om de nieuwe natuur begin 2019 op te leveren aan de eindbeheerder.

Vanuit het programma Ruimte voor de Vecht is in 2018 8,7 hectare NNN-grond aangekocht, dat in 2018/2019 wordt ingericht. Op 4,1 hectare heeft functiewijziging plaatsgevonden van agrarisch naar natuur (subsidie afwaardering).

2018 is het jaar van de laatste aankopen NNN. Dan zal er ook nog het een en ander worden ingericht.

De inrichting van de nieuwe natuur (NNN) op het voormalige militaire luchthaven-terrein is in 2018 afgerond met de bouw van een uitzichttoren nabij Deventerpoort en een informatieplatform bij de voormalige Gefechtsstand. In 2019 zullen nog twee gebouwen worden gesloopt vanwege vernielingen en onderhoudskosten. Het beheer van de NNN is op jaarbasis gegund aan Donkergroen. Voor de inzet van een BOA zijn afspraken gemaakt met Landschap Overijssel. Deze constructie wordt in 2019 voortgezet, een structurele oplossing voor beheer is in voorbereiding.

Afgelopen jaren maakten veel mensen gebruik van de interactieve website www.vliegbasistwenthe.info om vragen over historie, excursies en gebruik van het gebied te stellen. De website is nu statisch gemaakt. Voor excursies wordt verwezen naar de gidsen naar Landschap Overijssel.

Meer informatie

Kijk op www.overijssel.nl/nnn voor meer informatie over de maatregelen, regelingen en achtergronden. Hier vindt u ook de koppeling naar de PAS-gebiedsanalyses.

Het NNN is op perceelsniveau begrensd en zichtbaar in de Atlas van Overijssel > Landelijk gebied > Natuur en landschap > Begrenzing EHS & zone ONW. Op de kaart is bestaande natuur, gerealiseerde nieuwe natuur en nog te realiseren nieuwe natuur te zien.

Colofon

Maart 2019

Realisatie:

Provincie Overijssel, Programma
Ontwikkelopgave Natura 2000

Beeld

Gezamenlijke beeldbank
Provincie Overijssel en
Ontwikkelopgave Natura 2000

Digitaal beschikbaar via

[www.overijssel.nl/
Natura2000jaарverslag »](http://www.overijssel.nl/Natura2000jaарverslag)

Adresgegevens

Provincie Overijssel
Luttenbergstraat 2
Postbus 10078
8000 GB Zwolle
038 499 88 99
Natura2000@overijssel.nl
[www.overijssel.nl/nnn »](http://www.overijssel.nl/nnn)